

RUKAS

Jesus ky n'aa hanäm do Rukas erii wät do hahÿÿh

Rukas Teopiro tamaher'oot do panyyg n'aa hahÿÿh

1 Õm ÿ ma erih hahÿÿh, Teopiro.
Hajök herii bong ää häj n'aa bä hawäd wät do ky n'aa, Jesus ky n'aa. ²Sahõnh hē tadu däk bä hap'ëeh doo, P'op Hagä Do panyyg hanäm do her'ood hõm do raheer'oot sa hã raberih hyb n'aa. Tii d' né paa raberih. ³Hÿÿ kä, Teopiro, hyb n'aa jawyk doo, sahõnh hē baad ÿ ma kamet'ëeg wät jawén paa bä ta ti ky n'aa, ÿ na-ääj hē hÿÿ kä ÿ erih ta ky n'aa. Sét ken'yyh ÿ ma erih doo. ⁴Ta tii da ÿ wén erih, õm rama met'ëeg wät do Jesus ky n'aa hã, se hub né hē baad mabahapäh hyb n'aa ÿ erii wät do hã maner'ood bä.

Ääs ky n'aa her'oot Jowāw nu gahem'uun do benäng do ky n'aa hahÿÿh

⁵Ti m' sa wahë n'aa Eróts häd näng do Judah häj n'aa bä tabag'ääs noo gó, ti awät mä P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do seeh. Sakarija m' ta häd. P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do wahë n'aa see Abijah makū panaa né m' tii. Ta ÿÿm häd mä Isabew. Sa ky n'aa rod P'op Hagä Do wë wahë n'aa makū Arāw häd näng do panaa né m' tii ënh. ⁶Baad ub mäh, P'op Hagä Do karën doo da rababok. Baad ub né hē raky daheeh sahõnh hē P'op Hagä Do mejũũ doo, ta ky n'aa jaw'yyk do kerih doo. ⁷Dooh m' rataah nyy bä. Dooh m' Isabew eta bä. Wehëh padäg mä ta patug daheeh.

⁸Ti m' ta see pé noo gó, P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do wób, Abijah makū karapee, P'op Hagä Do tób n'aa yt hã ramoo bok noo gó, Sakarija moo wät mä tii bä. ⁹Sakarija hã m' rah'yy kajäk t'öp gadäk doo gó tabajëë suun hyb n'aa, buu benyym do in-sijëën häd näng do tabajuu hyb n'aa.^a ¹⁰Ti m' buu benyym do tabajuu bä m', hajök mä ta noo bä hab'ëeh. P'op Hagä Do hã m' raky n'aa etsëë. ¹¹Ti m' P'op Hagä Do ääs kasee Sakarija hã m'. Buu benyym do rabahejuu do tyng hënh, hub hënh mäh, ääs bag'ëed däk. ¹²Tak'ëp mä Sakarija beÿÿm wät. H'yy gabadoo wät mäh. ¹³Ti m' ääs ky hadoo ta hã:

^a 1.9 Jääm né sét né hē sa ky n'aa rod hajëë suun t'öp gadäk doo gó, taber'oot hyb n'aa P'op Hagä Do wë, P'op Hagä Do tah'yyb en'yyim hyb n'aa.

—Eÿÿm manäh, Sakarija —näng mäh. —P'op Hagä Do maa napäh metsëe do ta hä —näng mäh. —Etaah da a ÿÿm. Aj'yy da bë t'aah. Man'oo da ta häd Jowāw —näng mäh. ¹⁴—Tak'ëp da bë h'yyb tsebé ta hyb n'aa. Hajök ratsebé tabenäng bä, ¹⁵hyb n'aa jawyk P'op Hagä Do matym gó tabahadoo do hyb n'aa da —näng mäh. —Taw'ääts hë dooh d' teëg da uwa bëeh hejoonh doo, ta wób na-ääj hë mahÿÿnh doo. P'op Hagä Do Sahee h'yyb mahüüm da a t'aah ta ÿÿn wog gó tabasuun nä bä na-ääj hë —näng mäh. ¹⁶—Hajök da Isaraéw buuj tah'yyb wapëen hóm p'aa hënh P'op Hagä Do wë, sa hagä n'aa wë, ta hä rah'yy ka'eeh hyb n'aa —näng mäh. ¹⁷—Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk do pooj jé da Jowāw bawäd däk da, Isaraéw buuj sa h'yyb tym tabenäm hyb n'aa Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do wë. P'op Hagä Do Sahee hejój gó tabawät da, P'op Hagä Do ky n'aa rod Eriij makū hawäd wät do paa hadoo da, sa yb sa taah rah'yyb en'ymm hyb n'aa sa wë, nabuj keh'üüm do rah'yy kawapëen hyb n'aa, rah'yy genäh hyb n'aa kä baad P'op Hagä Do karën doo da habok do rah'yy genäh doo da —näng mä ääs kyyh Sakarija hä.

¹⁸Ti m' Sakarija ky hadoo:

—Nyy d' ÿ bahapäh ta ti te hub tado bä? —näng mäh. —Wah'ëë däg ÿ ti hÿÿh. Wah'ëë däg äm ÿ né tii ënh —näng mäh.

¹⁹Ti m' ääs ky hadoo Sakarija hä:

—Gabirijéw häd näng do ÿ ti hÿÿh —näng mäh. —P'op Hagä Do pa hegët do ÿ hÿÿh. Ta ti né hë ti ÿ tamejüü hahÿ hanäm do ky n'aa öm ÿ maher'oot hyb n'aa —näng mäh. ²⁰—Hÿÿ kä, —näng mä —dooh d' mer'ood wäd bä a t'aah benäng bä kä, ÿ maky nadaheeh do hyb n'aa. P'op Hagä Do h'yyb däng noo gó da ti awät né da a hä ÿ her'oot do a t'aah ky n'aa —näng mä ääs kyyh Sakarija hä.

²¹Ti nuuj jé m' P'op Hagä Do tób n'aa noo bä kata b'ëeh doo, ky n'aa ets'ëe doo, ragada mä Sakarija banyyh. “H'ëed hyb n'aa ti tabadoh?”, näk mä sa h'yyb gó. ²²Ti m' tabanyyh bä kä m', dooh m' tahaja wäd ter'ood bä. Ta moo me m' tameh'eed däg up. Ti hyb n'aa rah'yy genäh. P'op Hagä Do metëeh do tahapäh sa hä.

²³Ti m' P'op Hagä Do tób n'aa gó tamoo wät do bahänh bä kä, tababaaj hóm kän mä ta tób hënh. ²⁴Ti m' nayyw hë denaa hë kä m', ta ÿÿm Isabew häd näng do beta däg kän mäh. Ji ma poo oow pé kä m' ta kamarab n'aa ta ÿÿm gada ta tób bä, dooh m' tawäd bä ta s'ee hënh. Ti m' Isabew ky hadoo:

²⁵—Hahỹ P'op Hagä Do anoo hä yỹ —näng mäh. —Ỹ tat'yyd mehĩn. Tado hõm hä yỹ y nu mebyng doo, y netaah doo —näng mä Isabew kyyh.

Ãäs ky n'aa her'oot do Jesus benäng do ky n'aa hahỹh

²⁶ 6 kamarab tabahado däk bä m', P'op Hagä Do mejũũ äãs, Gabirijew häd näng doo, tabahõm hyb n'aa panang Nasaréh häd näng doo hēnh, Garirej häj n'aa bä. ²⁷Tamejũũ mä tabeg'ääs hyb n'aa maruus wē, Joséh häd näng do yỹm pan'aa wē. Dawi panaa né m' ti Joséh. Dooh m' aj'yy tamepeē nã bä ti maruus. Ta häd mä Marija. ²⁸Ti m' ääs bahõm ta wē, ti m' taky hadoo:

—Ỹ ana a wē õm y panäk hyb n'aa. P'op Hagä Do ky enyym a wē. A hä hē tabawät —näng mä ääs Gabirijew häd näng do kyyh.

²⁹Ti m' Marija hyb n'aa tón geēt mä ääs her'oot do hä. Ti m' tahyb n'aa newē. Ta h'yyb gó m' tabedoo:

—H'ēed ky n'aa ti hỹh eh? —näng mä Marija ta h'yyb gó.

³⁰Ti m' ääs ky hadoo ta hä:

—Eỹm manä Marija! —näng mäh. —A hä P'op Hagä Do h'yyb däng. ³¹Õm da eta däk, enyy däg da a t'aah. Mahäd n'oo däk da Jesus. ³²Ky n'aa etsēh da. P'op Hagä Doo, Sahõnh Hē Sa Bahãnh Hadoo Do T'aah da ramaneēnh —näng mäh. —P'op Hagä Do anoo da ta wahē makū Dawi häd näng do jawén buuj tabahadoo hyb n'aa, sa wahē n'aa tabahadoo hyb n'aa. ³³Jakóh panaa sa wahē pan'aa da had'yyt da. Tabagã had'yyt da —näng mä ääs kyyh.

³⁴Ti m' Marija ky hadoo ääs hä. Teanh mäh:

—Nyy d' mä tii? Dooh aj'yy y mepēē bä —näng mäh.

³⁵Ti m' ääs ky hadoo:

—P'op Hagä Do Sahee da ahyng a wē —näng mäh. —P'op Hagä Doo, Sahõnh Hē Sa Bahãnh Hadoo Do hejój a hä da tabadäng. Ti hyb n'aa da hahỹ karapee hä P'op Hagä Do h'yyb däng. Ramaneēnh da P'op Hagä Do T'aah —näng mä ääs kyyh Marija hä.

³⁶Ti m' taky hadoo ēnh:

—A wakãan, Isabew häd näng doo, ti na-ããj hē etaah ta wah'ēē gó. Rahe'oot né paa ti netah. Hỹh kã eta däk —näng mäh. —Ji ma poo oow see pé däg ta kamarab n'aa. ³⁷Dooh hejoonh pé P'op Hagä Do hä —näng mä ääs kyyh Marija hä.

³⁸Ti m' Marija ky hadoo:

—P'op Hagä Do karom né ȳȳh. Tamejũũ do ȳ moo wät da —näng mäh. —Taw'ääts hē ta ti tahado bä, maher'oot do hã ȳȳ —näng mäh.

Ti m' ääs ahõm kãn mä p'aa hēnh ta mahãnh.

³⁹⁻⁴⁰Ti m' nanyw hē denaa hē Marija bahõm kãn mä panang hēnh, Isabew hagä hēnh, waëë habëë hēnh, Judah häj n'aa bä. Ta tsym n'aa kaw'aat mä tabahõm. Ti m' tób gó m' tabajëë suun. Isabew mä tedëng. ⁴¹Ti m' takedëë sii hē m' ajãn Isabew wog gó hasuun do kahasyyg wät mä ta wog gó. Baad mä P'op Hagä Do Sahee badäg däk Isabew h'yyb gó. ⁴²Ti m' Isabew ky hadoo Marija hã, tak'ëp mä ta kyyh:

—Baad õm P'op Hagä Do ky n'aa edëng ȳyj wób sa mahãnh. Ajãn hã na-ãäj né hē baad hadoo do tah'yyb däng —näng mäh.

⁴³Ti m' Isabew ky hadoo ënh:

—Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo, ta hã ȳ h'yy kaha'eeh do ȳyn pan'aa mabahado né paawä mabana ȳ mabaheg'ääs. Ȳ maweh'ëeh ta ky n'aa hã. ⁴⁴Ȳ medëë sii hē, wok ȳȳ gó ajãn kahasyyg wäd is, tsebee wät —näng mäh. ⁴⁵—Baad õm P'op Hagä Do ky n'aa edëng maky daheeh do hyb n'aa a hã taheer'oot doo —näng mä Isabew kyyh Marija hã.

⁴⁶Ti m' Marija ky hadoo:

—Hëp ȳ tym P'op Hagä Do taj'aa etsë.

⁴⁷Hëp ȳ tym tsebee kãn P'op Hagä Doo, hëp ȳ tym dëëb wë.

⁴⁸Ta wë hëp ȳ tym wén tsebé, ȳ ta karom its tahyb n'aa esee do hyb n'aa.

Hỹ jawén sahõnh hē ȳ ramaneëenh da ȳynh ky n'aa kedëng doo,

⁴⁹tak'ëp baad hadoo do P'op Hagä Doo, sahõnh haj'ap do banoo do hyb n'aa hã ȳȳ.

Tsyt hē, sahõnh hē nesaa do mahãnh né tii. Baad had'op do né tii.

⁵⁰Sahõnh hē badäk hahỹỹ hã habong doo,

sa panaa na-ãäj né hē,

ta hã hyb n'aa jew'yyk doo,

P'op Hagä Do t'yyd mehĩĩn had'yyt hē.

⁵¹Tak'ëp hejoonh do P'op Hagä Do mo haj'aa.

Hahỹỹ da tamo haj'aa:

Jé pad'yyt hē dawë hã tabetyn hõm h'yy kasab'ee doo gó sa hã hē h'yy kasadä doo,

P'op Hagä Do karën do raty n'aa ges'yyk doo.

⁵² Tasog hõm hyb n'aa jewyk do sa hejój,
ti taban'oo kån hyb n'aa sakog is do sa hã.

⁵³ Baad taban'oo kån sa tä, sa waa, has'aah do sa hã.
Tan'oo kån ta si n'aa hẽ rababaaj hõm tak'ëp ma enäh do
paah.

⁵⁴ Tamasaa wät Isaraéw buuj, ta karom.
Ta t'yyd mehīn had'yyt sa hã.

⁵⁵ Dooh tamabaan bã Abaraām hã, Abaraām panaa^b hã taky
n'aa enooh doo.

Nahëj sa hã taky n'aa enooh do paah —näng mä Marija kyyh.

⁵⁶ Ti m' tamawoob hẽ kamarab Marija bayyw kån mä Isabew tób
bã. Ti m' tababaaj hõm kån ta tób hẽnh.

Jowāw nu gahem'uun do henäng do panyyg n'aa hahÿÿh

⁵⁷ Ti m' Isabew t'aah benyy däk bã kã, enäng mä kã aj'yy.

⁵⁸ Isabew pa haj'eenh doo, ta wakãän na-ãäj mä rapanyyg enä hõm
bã kã, ratsebee kån mä ta sii. Isabew P'op Hagä Do t'yyd mehīn,
rahegãã bã.

⁵⁹ Ti m' ta t'aah 8 ta ãh tabahado däk bã, sa wakãän, sa pa
haj'eenh do na-ãäj hẽ rabana ta t'aah masuuj noo byyh kahõg hõm
do raheg'ãäs. Rakarën mä ta häd ramaneëenh Sakarija, ta yb häd.

⁶⁰ Ti m' Isabew ky hadoo:

—Dooh —näng mäh. —Ta häd da Jowāw —näng mäh.

Ti m' raky hadoo ta hã:

⁶¹ —Hëd n'aa ta tii d' ta häd? —näk mäh. —Dooh ta tii da
Jowāw häd näng pé bẽ wakãän —näk mäh.

⁶² Ti m' sa moo me rameanh ta yb hã nyy da ta t'aah häd. ⁶³ Ti
m' ta moo me Sakarija metsëe ta hã rabanoo rahe'iih doo. Ti m'
rahyb n'aa meuuj bong terih do hã. “Jowāw” mä terii däk. ⁶⁴ Tii
bã kã m', taber'ood däg kån p'aa hẽnh kã. Ti m' Sakarija j'aa etsëe
kån mä P'op Hagä Doo. ⁶⁵ Ti m' sa pa haj'eenh do rahyb n'aa meuuj
bong mä tak'ëp. Jé pad'yyt hẽ waëe habëeh hẽnh mä Judah häj
n'aa bã ta ky n'aa rahe'ood hõm kån mäh. ⁶⁶ Sahõnh hẽ ta ti maa
new'ëe do panyyg hã, rahyb n'aa newëe, rahyb n'aa tón. Sa h'yyb
gó m' raky hadoo:

^b 1.55 Isaraéw buuj né hẽ ti Abaraām panaa.

—Hyb n'aa jawyk da ta ti karapee —näk mä sa h'yyb gó.
 Tii da sa h'yyb gó rawén her'oot, P'op Hagä Do hejój karapee hã tabawät do hyb n'aa.

**Hahÿ Sakarija her'oot do ta jawén hawät do
 ky n'aa P'op Hagä Do metëeh doo**

67 Ti m' baad mä Sakarija h'yyb gó P'op Hagä Do Sahee badäng.
 Ti m' tadu doo tabaheer'oot ta jawén hawät doo, P'op Hagä Do metëeh doo. Ti m' taky hadoo:

68 —Taw'ääts hē Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do hã,
 Isaraéw buuj rah'yy kaha'eeh do ër j'aa etsë.

Tabahyng ta karapee tabed'ëep hyb n'aa nesaa do mahãnh.

69-70 P'ooj ub, ta ky n'aa rod tsyt hē ta wë kasëew bong do hã taky
 n'aa enooh doo,

tii da P'op Hagä Do bad'oo hÿÿ kä.

Tamejō kãn hÿÿ kä ër mahang tak'ëp ta hejój me ër hed'ëep doo,

ta karom Dawi makū panaa hã.

71 Ër da ted'ëep ër majiĩ mahãnh,
 ër wë h'yy gaëenh do mahãnh.

72 Tat'yyd mehiĩn paa ër wahë makūũh.

Tahyb n'aa esee baad had'op do sa hã taky däng do paah,

73 Abaraãm makūũ hã taky n'aa enooh do paah.

74 Ër ted'ëep da ër majiĩ mahãnh,

h'yyb neÿÿm doo me ër moo bok hyb n'aa P'op Hagä Do wë.

75 Tsyt hē nesaa do mahãnh,

takarën doo da ër baboo had'yyt hyb n'aa ta matym gó.

76 Ti m' ta t'aah hã Sakarija ky hadoo:

—Öm da ramaneëenh P'op Hagä Doo, Sahõnh Hē Sa Bahãnh
 Hadoo Do ky n'aa rod.

Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do kajaa do pooj jé panäg n'aa da öm.

Öm da henäm sa h'yyb tym, baad ragadoo hyb n'aa takajaa bä.

77 P'op Hagä Do karapee hã mamaher'oot da nyy da sa h'yyb
 tym tabed'ëep

hÿ pong jé ta pa rababoo had'yyt hyb n'aa,

nesaa do sa h'yyb tym gó hanäng do tabawug hõm do hyb n'aa da.

78 Tii da P'op Hagä Doo, ër h'yy kaha'eeh do wén d'oo, taky enyym do hyb n'aa.

Ji tat'yyd mehĩn.

Ti hyb n'aa Tah'yyb Däng Doo, ta bag hadoo ër hã, papÿÿj bag hadoo doo, p'op tabana ër hã.

79 Ta bag tanoo da gadagyp do hadoo doo gó habok do sa hã, dajëb gó habok do sa hã.

Ër hã tanoo da h'yyb nyw gó ër babok hyb n'aa —näng mä Sakarija kyyh.

80Ti m' karapee bawëë gëët. H'yyb hejooj g'ëëd kãn. Tabanawäng bä kä tabawäd had'yyt hë. Tii bä kä, tadu do kãn tama metëëk do Isaraéw buuj.

Jesus benäng do panyyg n'aa hahÿÿh

2 Ti noo gó m', hajõng häj n'aa sa wahë n'aa Aw-Kus häd näng do tamejũ rabetsén hyb n'aa sahõnh hë ta karapee jé pad'yyt hë habok doo, sa häj n'aa had'yyt bä habok doo, Roma buuj ramejũ doo bä. ²Jããm né hë ti pooj jé rabetsén doo. Kirinijo häd näng doo, hëej Sirija häd näng do babuuj sa wahë n'aa noo gó m' tii. ³Tii bä m' sahõnh hë rabebanh sa wahë makũ panang p'aa hënh, ta heen n'aa hã sa häd raberih hyb n'aa.

⁴Ti hyb n'aa m' panang Nasaréh, Garirej häj n'aa bä badäk doo bä naa Joséh ratsyym kasog kãn, Judah häj n'aa hënh, panang Berënh häd näng doo hënh rabahõm hyb n'aa. Dawi häd näng do panang paa né hë m' ti Berënh. Dawi panaa see m' Joséh. ⁵Tĩ hënh tawén hõm mä Marija, ta ÿÿm pan'aa daheeh, retsén do heen n'aa hã sa häd raberih hyb n'aa m'. Etaah mä ti Marija. ⁶Ta tii bä rabajeej bong noo gó kä m' karapee benyy däg kãn. ⁷Ti m' pooj jé ta t'aah, aj'yy m'. Ti m' tabahabën däk. Ta wób sa masãäh tób n'aa yt hã m', b'éé waa hood gó m' tadasooh. Du daa m' dawëë hena do tób ranu kahej'ëëk doo bä m', gabad'ëë däk do hyb n'aa m'.

⁸Ti noo gó kä m', atsëm, b'éé hagã n'aa rabaj'eenh p'eets hë. B'éé mä rahag'ããs. ⁹Ti m' P'op Hagä Do ããs kasee sa hã. Ti m' P'op Hagä Do hejój tametëeh sa pa. Ta bag tak'ëp gabarëeh do hadoo mäh. Ti m' b'éé hagã n'aa tak'ëp mä rabeÿÿm bong. ¹⁰Ti m' ããs ky hadoo sa hã:

—Bë eÿÿm manäh! ÿ manaa tak'ëp ji tsebé do panyyg, sahõnh hë panyyg pan'aa —näng mäh. ¹¹—Naga hë eny däk bë mahang, Dawi

B'éé hag'ãas do sa heen n'aa (Rukas 2.8)

panang paa bä, bë h'yyb tym dëéb. Kristo,^c P'op Hagä Do H'yyb Däng Doo, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do tii —näng mä ãas kyyh.

¹²Ti m' taky hadoo ênh:

—Hahÿÿ da da bë heen n'aa: Bë aw'yyt da kahabën is karapee. B'éé waa hood gó da tabasoo —näng mä ãas kyyh b'éé hagä n'aa sa hä.

¹³Ti bä m' nayyw hē m' ragenä b'ëeh hajök do ãas ta see pa. Tii bä m' P'op Hagä Do hä rama ejäm. Hahÿÿ da m' sa kyyh:

¹⁴—Taw'ãats hē hÿ pong jé tak'ëp raweh'ëeh,

tak'ëp rahyb n'aa jew'yyk P'op Hagä Doo.

Badäk hahÿÿ bä, ta hä habong do hä, takamahän do hä,

P'op Hagä Do anoo da h'yyb näw n'aa —näk mä ãas sa kyyh.

¹⁵Ãas rabelo bong bä m', p'aa hēnh hÿ pong jé rabasëek bä m', b'éé hagä n'aa rakaner'ood kän, ti m' raky hadoo:

^c 2.11 Ji h'yyb tym dëéb, p'ooj ub Judah buuj hä P'op Hagä Do ky n'aa enooh doo, ramaneëënh Mesijas. Gereg kyy me ramaneëënh Kristo. “P'op Hagä Do h'yyb däng doo”, tahanäng pé m' ti.

—Hamäh, Berënh hënh ër hegãã ti P'op Hagä Do her'oot do ääs hä. Hamäh, hamäh —näk mäh.

¹⁶Ti m' nanyyw hë m' rah'yy kabawaad bong. Resoos mäh. Ti m' rabawyyd kãn Joséh, Marija, karapee kä. Karapee basooh mä b'éé waa hood gó. ¹⁷Karapee rabahapäh jawén paa bä kä m', jé pad'yyt mä rabaher'ood hõm karapee t'aah ky n'aa, sa hä ääs panäk doo. ¹⁸Sahõnh hë maa nap'ëeh do rameuunh mä ta ky n'aa. ¹⁹Ti m' Marija enyyw hõm mä ta ti ta h'yyb gó. Ta h'yyb gó m' tahyb n'aa newëë mäh. ²⁰Ti m' b'éé hagã n'aa rababaaj hõm. P'op Hagä Do raky n'aa ejäm hõm mäh. P'op Hagä Do raj'aa etsë mäh. Ti rawén ky hadoo rahapäh mäh, ramaa napäh mä sa h'yyb. Baad né hë m', ääs her'oot doo d' né hë kä m'.

²¹8 ta äh tabahado däk bä m' karapee, ta masuuj noo byyh kahõg hõm bä kä m', rahäd n'oo däk mä Jesus, tabasuun däk do pooj jé ääs häd n'oo däk doo d' né hë ta häd karapee hä.

²²Ti m' takaja kãn mä ti noo gó Marija ta patug daheeh sa h'yyb rabenäm hyb n'aa P'op Hagä Do matym gó, Mosees ky n'aa jaw'yyk do mejüü doo da ji t'aah benäng do jawén paa bä.^d Ti m' ramahüüm Jesus Jerusarënh hënh, P'op Hagä Do wë rametëeh hyb n'aa ta tób n'aa gó. ²³Tii da rawén d'oo, hahÿÿ da m' P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do kerih do tamejüü do hyb n'aa: “Taw'ääts hë pooj jé ji t'aah wah'ëeh ji ky n'aa enooh P'op Hagä Do hä tsyt hë.”^e ²⁴Tii hënh rabahõm na-ääj hë, P'op Hagä Do hä rama ejuu hyb n'aa pawóp hë taw'ëed, h'ooh its hadoo doo, gurii-i hadoo doo. Tii d' né hë ta ky n'aa jaw'yyk do mejüü rabad'oo sa h'yyb rabenäm hyb n'aa P'op Hagä Do matym gó.

Simijaw häd näng do her'oot do Jesus ky n'aa panyyg n'aa hahÿÿh

²⁵Ti m' ti awät mä Jerusarënh bä aj'yy wah'ëë däk doo, P'op Hagä Do karën doo da hawät doo, P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do ky daheeh doo. Simijaw mä ta häd. Baad mä P'op Hagä Do Sahee h'yyb mahüüm. Tagada mä Isaraéw buuj hed'ëep doo. ²⁶P'op Hagä Do Sahee metëeh mä ta hä, Kristo, P'op Hagä Do H'yyb Däng Doo, tahapäh nä né hë m' tadajëb pooj jé. ²⁷Ti m' ti noo gó né hë m' P'op Hagä Do Sahee mahüüm mä Simijaw P'op

^d **2.22** Isaraéw buuj sa taah benäng jawén paa bä, 40 ta äh noo gó ajän ÿÿn dooh tahaja bä P'op Hagä Do tób n'aa hënh tahõm bä. Dooch na-ääj hë tahaja bä tamep'aa bä tsyt hë P'op Hagä Do wë kasëew däk doo.

^e **2.23** Esodo 13.2, 12

Hagä Do tób n'aa hēnh. Ti m' P'op Hagä Do tób n'aa hēnh Marija Joséh daheeh ramanaa bä m' karapee t'aats, Jesus, sa ky n'aa jaw'yk do mejũũ doo da ramoo bok hyb n'aa ta hyb n'aa, ²⁸ ti agëët mä Simijāw tób w'oo hā. Ti m' karapee tabado dāk ta moo gó, ti m' P'op Hagä Do taj'aa etsë. Hahÿÿ da m' ta kyyh:

²⁹ —Hÿÿ kä Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk doo, sahõnh hē mabag'ããs doo,

man'oo ÿÿh, a karom, h'yyb nām doo me ÿ dajëp.

Man'oo dāk maky däng do ÿ bahapäh.

³⁰ Hÿÿ kä matym ÿÿ me baad ÿ bahapäh ji h'yyb tym dëëb,

³¹ sahõnh hē badāk hahÿÿ hā habong do sa matym gó manoo doo.

³² Judah buuj nadoo do sa h'yyb bag hadoo,

sa h'yyb kadawuung n'aa P'op Hagä Do hā.

Isaraéw buuj ky n'aa etsëeh da ta hyb n'aa —näng mä

Simijāw kyyh karapee t'aah ky n'aa hā.

³³ Marija Joséh daheeh rahyb n'aa meuuj bong mä Simijāw her'oot do sa t'aah ky n'aa hā. ³⁴ Ti m' Simijāw taky n'aa edëë bong sa hā. Ti m' Marija hā, Jesus ÿÿn hā, ta ky hadoo:

—Hajõk Isaraéw buuj wób raty n'aa ges'yk da hahÿ karapee tawah'ëë dāk bä. Ti hyb n'aa banesaa hēnh rabahõm da P'op Hagä Do an'oo bä. Ta wób da baad ragadoo. P'op Hagä Do ed'ëëp ta tii —näng mäh. —Ta heen n'aa hadoo da hahÿ karapee. Tametëeh da P'op Hagä Do gen'aak doo. Ti hyb n'aa hajõk da h'yy kawereem ta wë. ³⁵ Tii bä da kametä dāk da rahyb n'aa newëë doo —näng mäh. —Õm da Marija, tak'ëp da mah'yy katón da ta hā ramoo bok do hyb n'aa da —näng mä Simijāw kyyh.

³⁶ Ti noo gó né hē m' ti agëët mä t'ĩ hēnh ÿÿnh P'op Hagä Do ky n'aa rod. Æn mä ta häd. Wah'ëë däg né m' tii. Panuéw mä ta yb makũ häd, Aseer makũ panaa see m'. Patug tamaa wäd, marahud wäd mäh. Raket'ëë dāk do jawén paa bä, 7 ta baab tabahado dāk bä m' Æn patug maa badoo wät mäh. ³⁷ Wah'ëë dāk mäh. 84 däg mä ta baab n'aa. P'op Hagä Do tób n'aa hēnh had'yyt mä tabehel'ũũm. Adëb bä, atsëm na-ããj mä P'op Hagä Do tahyb n'aa jaw'yk. Ta hā taky n'aa etsëë mäh. Kas'aah mä taky n'aa etsëë hyb n'aa P'op Hagä Do hā. ³⁸ Ti m' Marija, Joséh wë tabana bä m', taky n'aa tsebee wäd kån P'op Hagä Doo. Ti m' Jesus ky n'aa taheer'ood

kän t'ĩ hēnh hab'ēeh do mahang Isaraéw buuj P'op Hagä Do ed'ēep do gad'aa do sa hã.

³⁹Ti m' Joséh Marija rabahajaa bä kä m' sahõnh hē P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do mejüü doo, rababaaj hõm kän sa panang hēnh Nasaréh häd näng doo, Garirej häj n'aa hēnh. ⁴⁰Awëë däg kän mä karapee. Hejooj däg kän mäh. P'op Hagä Do h'yy gan'yyh. Baad P'op Hagä Do hag'ääs ta hã.

P'op Hagä Do tób n'aa yt hã Jesus baym dó panyyg n'aa hahÿÿh

⁴¹Ta heen n'aa hē had'yyt hē Jesus ÿÿn ta patug daheeh rabahõm Jerusarēnh hēnh, Pas-kowa häd näng do ratab'ëes hyb n'aa. ⁴²12 m' Jesus ta baab däg rabahõm Pas-kowa ratab'ëes hyb n'aa rabahed'oo doo da. Jesus ahõm sa sii. ⁴³Pas-kowa ratab'ëes do tabahëej jëng bä m', rababaaj nä sa panang hēnh. Jesus mä aym Jerusarēnh bä. Dooch m' rahapëë bä ta ÿÿn hã tabaym. ⁴⁴Sa wakãan mahang hawät red'oo mäh. Ti m' tug bä kä rabaheg'ääs, dooh m' Jesus. Resoos mä sa wakãan mahang. ⁴⁵Dooch m' rawyyd bä. Ti m' rabaheg'ääs p'aa hēnh Jerusarēnh hēnh. ⁴⁶Tamawoob däg kän mä sa äh Pas-kowa jawén paa bä m', rabawyyd kän P'op Hagä Do tób n'aa yt hã m'. Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do mahang mä tabasooch. Tamaa newëë mäh, teanh mä sa hã. ⁴⁷Sahõnh hē Jesus maa napäh do rahyb n'aa meuunh mä tahapäh do hã m', tah'yy ganäng do hã m'. ⁴⁸Ti m' ta ÿÿn ta patug daheeh rabahapäh bä m' rah'yy gabedo bong mäh. Ti m' ta ÿÿn ky hadoo: —Hëd n'aa tii d' mabahadoo äã hã, tah ÿÿ? —näng mäh. —Õm äã esoos, õm äã hyb n'aa tón —näng mäh.

⁴⁹Ti m' Jesus ky hadoo:

—Hëd n'aa ÿ bë esoos? Nepäh bë hã Ee tób bä né paawä ti ÿ bë baw'yyt? —näng mä Jesus.

⁵⁰Dooch m' ta ÿÿn rah'yy genä bä tii d' tahanäng do hã. ⁵¹Ti m' tababaaj hõm kän sa sii. Baad mä taky daheeh sa hã. Baad mä Marija benäm ta ti ta h'yyb gó. ⁵²Awëë gëët mä Jesus. Anäng mä ta hã kä tahapäh doo. P'op Hagä Do kamahän ta hã, ta wób na-ääj rakamahän.

Jowãw nu gahem'uun do panyyg n'aa hahÿÿh

3 ¹⁻²Ti m' 15 ta baab tabahado däk bä m' Tiberijo häd näng do Roma bä tabag'ääs noo gó, tabanawäng hēnh P'op Hagä Do ban'oo kän mä ta panyyg Jowãw hã, ta wób tamaher'oot hyb n'aa.

Sakarija m' Jowāw yb. Ti noo gó, Judah häj n'aa bä Pon-Sijo Pirato häd näng do sa wahë n'aa. Garirej häj n'aa bä, Eróts häd näng do sa wahë n'aa. Eróts hÿÿj mä Pirip häd näng doo, Itureej, Tarakonit häd enäh do häj n'aa bä m' sa wahë n'aa. Risään häd näng doo, Abirën häj n'aa bä sa wahë n'aa.^f Anas, Kajapas häd enäh doo, P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'oooh do sa wahë n'aa heh'äät do ti noo gó. ³Ti m', P'op Hagä Do panyyg Jowāw gado däk jawén paa bä kä m', tamaher'ood hõm mä sahõnh hë tamii Joradän nabyy me habong doo. Taher'oot sa hã raberéd hõm hyb n'aa nesaa doo, ranu kemuun hõm hyb n'aa nesaa do raberéd hõm do heen n'aa, P'op Hagä Do awug hõm hyb n'aa nesaa do sa h'yyb tym gó hanäng doo.

⁴Hahÿÿ da P'op Hagä Do ky n'aa rod Isajas häd näng do erih do paa Jowāw ky n'aa:

“Hahÿÿ da tabanawäng bä her'oot do kyyh:

Bë tyw n'aa bak'ood däg da Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo.

Baad ub da bë tyw n'aa daj'aah.

⁵Bë geh'aa hõm gaderoh doo.

Bë epug hõm wajau doo, waëë na-ääj hë.

Bë deja hõm ta tyw n'aa gajeroh doo.

Bë benyyw däg baad ta tyw n'aa.

⁶Tii bä da sahõnh hë badäk hahÿÿ hã habong do rahapäh da nyy da P'op Hagä Do ji tabed'ëëp nesaa do mahãnh.”^g

⁷Ti m' hajök rakata däk Jowāw wë ranu kemuun hyb n'aa. Ti m' Jowāw ky hadoo sa hã:

—Aw'yy p'yyym näng do taah hadoo bëëh! —näng mäh. —Nyy da bë ed'oo bë kejën nesaa do bë hã P'op Hagä Do banoo do mahãnh? J'ooj madäk doo me bë ed'oo bë nu kemuun nesaa do mahãnh.

⁸Taw'ääts hë pooj jé bë metäh te hub tado bä nesaa do bë eréd hõm bä. Bë metäh hanäm do hã bë moo bok do hã. Bë daab yb manä Abaraãm panaa bë hanäk do hã. Bë edoo manäh: “Äã P'op Hagä Do gadoo Abaraãm panaa äã bahadoo do hyb n'aa.” P'op Hagä Do karën bä, tahajaa hahÿ pä tawareem bä Abaraãm panaa

^f 3.1-2 Roma buuj had'yyt nado Tiberijo bag'ääs. Hajõng ta wób sa häj n'aa na-ääj hë tabag'ääs. Pon-Sijo Pirato, Eróts, Pirip, Risään na-ääj hë Tiberijo karom tii, Tiberijo kyy gó ta wób sa häj n'aa bä rabag'ääs doo.

^g 3.6 Isajas 40.3-5

rado padäg bä —näng mäh. ⁹Edaa däk h'yy kawanereem do P'op Hagä Do ky n'aa etyy doo. Aj'yy myym joom kóm pa tadahëë däk do tabagëëm hyb n'aa hadoo tii. Sahõnh hë joom tëëg neaak do tagëëw jat da, ti tabaju hõm da —näng mä Jowāw kyyh.

¹⁰Ti m' rabeaanh ta hã:

—Nyy d' äã bad'oo hÿÿ kã?

¹¹Ti m' Jowāw ky hadoo:

—Pawóp hë saroor näng péh, sét tanoo saroor tamah pé hã. Waa näng doo, tanoo waa tamah do waa ta waa uuh —näng mä Jowāw kyyh.

¹²Ti m' sa wahë n'aa dajëër n'aa gedaag n'aa an'aa mä Jowāw wë tanu gemuun hyb n'aa.

—Ma matëg —näk mäh. —Äã ënh, nyy d' äã bad'oo?

¹³Ti m' Jowāw ky hadoo sa hã:

—Bë wad'ii manä ta wób —näng mäh. —Dooh ta bahãnh bë ets'ëë sa hã dajëër. Jããm hë bë ets'ëë Roma buuj ky kajäk doo —näng mäh.

¹⁴Ti m' warahén reaanh:

—Äã ënh? Nyy d' äã bad'oo? —näk mä warahén sa kyyh.

Ti m' Jowāw ky hadoo:

—Bë eãm manä ta wób dajëër rabanoo hyb n'aa bë hã. Bë ky n'aa tapa manä daap hë ta wób. Bë h'yy gadeja dajëër bë wahë n'aa bë hã rep'aak do hã, bë hyb n'aa hũüm manä ti bahãnh —näng mä Jowāw sa hã.

¹⁵Ti m' hajõk do t'ĩ hënh kat'aa do rah'yy kahäs'ããp Jowāw hyb n'aa. Sa h'yyb gó m' rahyb n'aa newëë. Sa h'yyb gó m' raky hadoo: “Hahÿ né g'eeh P'op Hagä Do H'yyb Däng Doo, Kristo häd näng doo?” ¹⁶Ti m' Jowāw ky hadoo sa hã:

—ÿ ti hÿÿh, bë ÿ nu gemuun naëng me. Ti awät da tak'ëp hyb n'aa jawyk do bahãnh ÿÿ. Hã ÿÿ, ÿ hyb n'aa sakog its ta hã. Ti hyb n'aa dooh ÿ haja bä ta tsyym suun kabo n'aa ÿ do bã^h —näng mäh. —Tii kã P'op Hagä Do Sahee tabanoo da bë hã, tabajëë suun hyb n'aa bë h'yyb tym gó, bë tah'yyb mahũüm hyb n'aa. Tëëg hõõ hadoo me baad tabanãw däk bë h'yyb tym, bë d' tametty —näng mäh. ¹⁷Tsyt hë tabetyn hõm da P'op Hagä Do karën do moo heb'ook doo, tsyt hë ta wób. P'op Hagä Do karën do moo b'ook doo,

^h 3.16 P'ooj ub sa karom rakeboo paa m' sa kariw n'aa tsyym suun. Tii bã sa kariw n'aa tsyym rahets'yyt. Tak'ëp hyb n'aa sakog its Jowāw Jesus matym gó, ta hã hë Jowāw hegãã bã. Ti hyb n'aa dooh tahãjas pé Jesus wë tamoo wäd bã ta hã hë tahegãã bã, tahaanãg pé tii.

banäm doo hēnh tabetyn hōm, tabanesaa hēnh ta wób, aj'yy ta nahēē me tetyn hōm do hadoo tiriig ta bóg mahānh. Ta joom ag tiriig tabataa ta tób n'aa yt hā. Ta bóg taju toonh tēēg hōō me, nadēēk doo me —nāng mā Jowāw kyyh Kristo ky n'aa hā.

¹⁸ Hajōng mā Jowāw her'oot sa hā. Panyyg wób gó tabeh'ūūm. Baad tametēēk sa hā. Panyyg hanām do ta her'oot mā sa hā.

¹⁹ Ti m' Jowāw nabuuj gedoo mā Garirej hāj n'aa wahē n'aa Eróts hād nāng doo, ta hỹj̄j̄ ȳm, Erodija, tagat'ēē dāk do hyb n'aa. Hajōng baad nadoo do wób Eróts moo wāt do hyb n'aa na-āāj hē Jowāw nabuuj gedoo mā Eróts. ²⁰ Ti m' ti bahānh tabegyyts wāt. Tamejūū mā Jowāw radawäts gēēt ragadahew'ēēs doo gó.

Jesus Jowāw nu gemuun do panyyg n'aa hahỹj̄h

²¹ Ti m' ragadahew'ēēs doo gó radawäts g'ēēd pooj jé m', hajōk do Jowāw nu gemuun bong bā m', Jesus na-āāj mā tanu gemuun wāt. Tanu gemuun bā m', Jesus ky n'aa etsēē bā m', wē kabasēēs wāt. ²² Ti m' P'op Hagä Do Sahee ahyng mā ta wē gurii-i hadoo mäh. Ti m' hỹ pong jé naa tamaa ena kän P'op Hagä Do kyyh. Hahỹj̄ da m' ta kyyh:

—Öm tah ȳj̄, tak'ēp ȳ kamahān up doo. Baad ȳ mah'yyb n'yym —nāng mäh.

²³ 30 ta baab Jesus bahado dāk bā m' tadu doo tamoo wāt do sa mahang.

Jesus wahē makū sa hād ketsén do hahỹj̄h

Joséh t'aah red'oo mā Jesus.

Joséh yb makū hād Eri.

²⁴ Eri yb makū hād Matat.

Matat yb makū hād Rewi.

Rewi yb makū hād Mew-Ki.

Mew-Ki yb makū hād Janaj.

Janaj yb makū hād Joséh.

²⁵ Joséh yb makū hād Matatijas.

Matatijas yb makū hād Amos.

Amos yb makū hād Naūm.

Naūm yb makū hād Eseri.

Eseri yb makū hād Nakaj.

²⁶ Nakaj yb makū hād Maat.

Maat yb makū hād Matatijas.

- Matatijas yb makū häd Semej.
Semej yb makū häd Josek.
Josek yb makū häd Jodah.
- 27 Jodah yb makū häd Jowanan.
Jowanan yb makū häd Resa.
Resa yb makū häd Serubab.
Serubab yb makū häd Saratijéw.
Saratijéw yb makū häd Neri.
- 28 Neri yb makū häd Mew-Ki.
Mew-Ki yb makū häd Adih.
Adih yb makū häd Kosān.
Kosān yb makū häd Ew-Madān.
Ew-Madān yb makū häd Eer.
- 29 Eer yb makū häd Josuwéh.
Josuwéh yb makū häd Erijés.
Erijés yb makū häd Jorīm.
Jorīm yb makū häd Matat.
Matat yb makū häd Rewi.
- 30 Rewi yb makū häd Simijāw.
Simijāw yb makū häd Judah.
Judah yb makū häd Joséh.
Joséh yb makū häd Jonam.
Jonam yb makū häd Erijakīm.
- 31 Erijakīm yb makū häd Mereja.
Mereja yb makū häd Mena.
Mena yb makū häd Matatah.
Matatah yb makū häd Natān.
Natān yb makū häd Dawi.
- 32 Dawi yb makū häd Jesé.
Jesé yb makū häd Obed.
Obed yb makū häd Buwas.
Buwas yb makū häd Saramon.
Saramon yb makū häd Nasōm.
- 33 Nasōm yb makū häd Aminadab.
Aminadab yb makū häd Adimih.
Adimih yb makū häd Rām.
Rām yb makū häd Eserōm.
Eserōm yb makū häd Peres.
Peres yb makū häd Judah.

- 34 Judah yb makū häd Jakóh.
 Jakóh yb makū häd Isak.
 Isak yb makū häd Abaraãm.
 Abaraãm yb makū häd Terah.
 Terah yb makū häd Nahóh.
- 35 Nahóh yb makū häd Serug.
 Serug yb makū häd Rakaw.
 Rakaw yb makū häd Pereg.
 Pereg yb makū häd Eber.
 Eber yb makū häd Serah.
- 36 Serah yb makū häd Kaj-Nan.
 Kaj-Nan yb makū häd Apasad.
 Apasad yb makū häd Sēm.
 Sēm yb makū häd Nowéh.
 Nowéh yb makū häd Ramék.
- 37 Ramék yb makū häd Metusarēm.
 Metusarēm yb makū häd Enók.
 Enók yb makū häd Jaréd.
 Jaréd yb makū häd Marareew.
 Marareew yb makū häd Kenan.
- 38 Kenan yb makū häd Enós.
 Enós yb makū häd Seet.
 Seet yb makū häd Adāw.
 P'op Hagä Do t'aah hadoo Adāw makūũh, P'op Hagä Do pahuunh do hyb n'aa.

Jesus Dijab metyy do panyyg n'aa hahÿÿh

4 Ti m' Jesus basoop pong hēnh tamii Joradān häd doo me naa. Baad mä P'op Hagä Do Sahee h'y yb mahũũm. Ti m' P'op Hagä Do Sahee mahũũm kãn Jesus tabanawäng hēnh, rabanabok hēnh.
 2 40 m' ta äh Dijabⁱ metyy mä Jesus. Tabanawäng hēnh tabaym bä, dooh Jesus awa bä. 40 ta äh tabahado däk bä m' Jesus mä asa däk tak'öp.

³Ti m' Dijab ky hadoo ta hä:
 —P'op Hagä Do T'aah mado bä, mamejō hahÿ pä takawareem däk pāw —näng mäh.

ⁱ 4.2 Gereg kyy me ramaneëēnh Nesaa Do Yb, Dijab. “Ji taky n'aa tapa had'yyt doo”, tahananëg péh ti Dijab.

⁴Ti m' Jesus ky hadoo:

—Doooh. Hahỹỹ da P'op Hagä Do kyy kerih doo: “Ji waa hã had'yyt nado ji bedëp”^j —näng mä Jesus.

⁵Ti m' Jesus Dijab masäk waëë jó. Tii b' naa m' nyyw hë tametëeh ta hã sahõnh hë badäk hahỹỹ hã hanäng do häj n'aa rabag'ãäs doo. ⁶Ti m' taky hadoo ta hã:

—Mahegãã! —näng mäh. —Sahõnh hë ta ti ÿ anoo da a hã. Sa wahë wahëh mabahadoo ÿ an'oo bã. Sahõnh hë hanäm doo, hetsooh do ta hã hanäng do ÿ anoo da a hã —näng mäh. —ÿ ti ta ti gadoo. ÿ ta danäh. Ti hyb n'aa ÿ anoo ÿ karën pé hã —näng mäh. ⁷—Sahõnh hë ÿ banoo a hã, wë ÿỹ, tũü, a taron nuu me ÿ mawehëë bã —näng mä Dijab kyyh.

⁸Ti m' Jesus ky hadoo:

—Hahỹỹ da P'op Hagä Do kyy kerih doo: “Jããm hë P'op Hagä Doo, bë hagã n'aa, bë wehëë. Jããm hë ta ti bë hyb n'aa jew'yyk, bë ky daheeh”^k —näng mä Jesus.

⁹Ti m' Jesus Dijab mahũũm kãn Jerusarënh hënh. Ti m' tabatsyyd hõm P'op Hagä Do tób n'aa jó p'op nu däk doo hënh tabasëëk hyb n'aa. Ti m' taky hadoo:

—P'op Hagä Do T'aah mado bã, —näng mäh —keréd hyy tũü babä naa. ¹⁰Hahỹỹ da P'op Hagä Do kyy kerih doo —näng mä Dijab kyyh: “P'op Hagä Do mejũũ da ta ãäs baad õm rabahag'ãäs hyb n'aa. ¹¹Õm da ragadoo p'op pä hã a tsyym taganadas hyb n'aa”,^l näng P'op Hagä Do kyyh —näng mä Dijab.

¹²Ti m' Jesus ky gadoo:

—Hahỹỹ da na-ãäj hë P'op Hagä Do kyy kerih doo: “Mamety manä P'op Hagä Doo, a hagã n'aa”^m —näng mä Jesus.

¹³Ti m' Dijab bahajaa bã kã Jesus tametyy doo, tabahõm dó Jesus mahãnh.

Ta panang bã Jesus raty n'aa ges'yyk do panyyg n'aa hahỹỹh

¹⁴Ti m' Garirej häj n'aa hënh Jesus babaaj hõm kãn. Baad mä P'op Hagä Do Sahee h'yyb mahũũm mä Jesus. Jé pad'yyt hë Garirej häj n'aa bã rapanyyg enä hõm kãn mä ta ky n'aa.

^j 4.4 Dew-Teronom 8.3

^k 4.8 Dew-Teronom 6.13

^l 4.11 Saaw-Mo 91.1, 12

^m 4.12 Dew-Teronom 6.16

P'op Hagä Do kyy kerih do Jesus ner'oot do heen n'aa (Rukas 4.16-19)

¹⁵Tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot do yt hã tama metëek mäh. Sahõnh hẽ m' raj'aa etsẽ ta hã.

¹⁶Ti m' panang Nasaréh hẽnh tabahõm, tabawäng do paa hẽnh. Saab hã kä m' tabahõm tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot doo hẽnh, tabehed'oo doo da. Ti m' tabas'ëeg gëet P'op Hagä Do kyy kerih do taner'oot hyb n'aa. ¹⁷Ran'oo däk mä ta hã P'op Hagä Do ky n'aa rod, Isajas makũ erii wät do paah, ta heen n'aa. Kapõos mä ta ti ma kahé bãh. Tii b' mä tabapyn, taw'yyt mä ta hã kerih doo. Hahÿÿ da m' takerih:

¹⁸“Hã ÿ P'op Hagä Do Sahee banäng.

ÿ tasëew hõm tsyt hẽ, P'op Hagä Do Panyyg Hanäm Do kasuud is do sa hã ÿ maher'oot hyb n'aa.

ÿ tamejũũ ÿ bed'ëep hyb n'aa ta wób moo gó naa.

ÿ tamejũũ ty temah do ÿ matym nä padëek hyb n'aa.

ÿ tamejũũ tak'ëp rarejäã do ÿ bed'ëep hyb n'aa sa moo gó naa, rabahõm hyb n'aa.

¹⁹ÿ tamejũũ hahÿÿ da ÿ maher'oot hyb n'aa sahõnh hẽ sa hã: Kaja kãn P'op Hagä Do ji tat'yid mehĩĩn doo.”ⁿ

²⁰Ti m' tabahëej jëng bã taner'oot doo, tap'õõj däk mä p'aa hẽnh kerih doo. Tan'oo däk mä p'aa hẽnh tób kaser n'aa hã. Sahõnh hẽ m' tii b' hat'oonh do baad mä rabahag'ããs Jesus wë. Ragada mä taber'oot. ²¹Ti m' taky hadoo:

—Naga hẽ, bẽ hapëe kãn tadu dahëe kãn kerih do ÿ ner'ood wät doo kä —näng mäh.

ⁿ 4.19 Isajas 61.1-2

²² Ti m' sahõnh hē tii b' hat'oonh do baad mä raj'aa etsē ta hã. Rahyb n'aa meuunh mä baad tahe'oot do hã. Ti m' rakaner'oot jé hat'oonh doo. Hahỹỹ da m' sa kyyh:

—Nyy d' tii éh? Joséh t'aah nado ti hỹỹh? —näk mäh.

²³ Ti m' Jesus ky hadoo sa hã:

—ÿ hapäh né tii, hahỹỹ da bë kyyh bë ky hetëg hã: “A daaj hē makebiin mediko mado bä”, näk da bëeh —näng mäh. —Hahỹỹ da d' bë kyyh: “Taw'ääts hē mamoo wäd meuj n'aa näng doo, babä, a panang bä, Kapar-Naüm bä mapahuunh doo da, ää ky n'aa napäh doo da rahe'oot doo”, näk da bëeh —näng mä Jesus sa hã.

²⁴ Ti m' taky hadoo ênh sa hã:

—Ta panang bä, tabawäng doo bä, dooh P'op Hagä Do ky n'aa rod ragado bä. Né hup ÿ né hē ta ti ÿ her'oot doo. ²⁵ Eriij hawät noo gó m', hajök mä Isaraéw häj n'aa bä patug tema bong do kas'ut doo, tak'ëp sahõnh hē rabas'aah noo gó m', tamawoob hē ta baab bahãnh tanadots wät do hyb n'aa. ²⁶ Ti hadoo né hē m', dooh m' P'op Hagä Do mejõ bä Eriij sa wë tamasa hyb n'aa. Tamejũũ ta s'ee hēnh ÿỹnh patug tamah do bawät bä. Panang Sarep-Ta häd näng doo bä tabawät. Häj n'aa Sidõn häd näng doo bä tii. Baad mä tamasa tii. ²⁷ Ta jawén mäh, P'op Hagä Do ky n'aa rod seeh, Eriew häd näng do hawät noo gó m', hajök mä nahëe enäh doo, rog manahuuh do Isaraéw häj n'aa bä. Ti hadoo né hē m', dooh m' sa nahëe Eriew ado hõm bä. Jääm né m' sét hē tanahëe do hõm, Namah häd näng doo. Sirija häd näng do buuj mä tii —näng mä Jesus sa hã.

²⁸ Ti m' tii b' hat'oonh do ramaa napäh bä m', tak'ëp mä rakawaj'ään kãn ta wë.^o ²⁹ P'op mä rabes'ëeg b'ëeh. Kawaj'ään gó m' Jesus ramahũũm panang bä naa, p'op tabadoo hēnh. Gadarong doo gó m' rakarën radawäts hyy paawä tadajëp hyb n'aa. ³⁰ Ti m' Jesus bahõm sa mahãnh, sa mahang mä tatabës.

Jesus habëe hõm mera do hadäk do panyyg n'aa hahỹỹh

³¹ Ti m' Jesus bahyng panang Kapar-Naüm häd näng doo hēnh, häj n'aa Garirej häd näng doo bä. Ti m' Saab hã kä tadu doo tama metëek sa hã P'op Hagä Do panyyg. ³² Ti m' maa new'ëe do rahyb n'aa meuunh mäh. Rawén meuj bong mäh, hyb n'aa jawyk do

^o 4.28 Rawén kawaj'ään bong, rahapäh do hyb n'aa nyy d' Jesus hanäng pé Eriij, Eriew sa panyyg gó sa hã tamaher'oot doo. Ta ti sa hã Eriij, Eriew masa do paah, dooh sa häj n'aa babuuj rado bä. Dooh m' Jesus pahuuj bä sa matym haj'aa rakarën doo da, tahanäng péh.

ky n'aa me tama metëek do hyb n'aa m'. ³³Ti m' tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot doo gó m' tabasooH aj'yy karap'aar h'yyb nesaa doo, mera doo. Ti m' tak'ëp mä ta kyyh:

³⁴—Ej! H'ëed makarën äã wë Jesus Nasaréh buuj? Äã marejää mawén na! —näng mäh. —ÿ hapäh òm baad ub. Òm P'op Hagä Do hanaa, tak'ëp hanäm doo, baad hadoo do moo wëed òm —näng mä ta kyyh.

³⁵Ti m' Jesus geãm wät karap'aar h'yyb nesaa do ta hä hadäk doo. Ti m' taky hadoo:

—Er'ood manäh! Bag hënh! Ahôm aj'yy mahänh —tah'eed hóm mäh.

Tii bä m' aj'yy karap'aar h'yyb nesaa do dawäts jat tûu sahõnh hë sa matym gó. Ti m' karap'aar h'yyb nesaa do bahóm kán, ta hä hadäk do paah. Tabanyyh bä dooh tarejä bä aj'yy. ³⁶Ti m' tii bä kata b'ëeh do rameuuj bong mäh, raky n'aa jög bong mäh. Ti m' raky hadoo:

—H'ëed pé ti tama metëek hahÿÿ hä? Hyb n'aa jawyk doo me, hejoonh doo me tamejũũ karap'aar h'yyb nesaa do rabanyyh hyb n'aa. Raky daheeh né hë —näk mä sa kyyh.

³⁷Ti hyb n'aa m' dawëë Jesus ky n'aa däg däk Garirej häj n'aa hënh.

Jesus nahëë sog hóm do panyyg n'aa hahÿÿh

³⁸Tii kä m' Jesus banyyh tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot doo bä naa. Simaw tób hënh mä tabahóm. Ti m' Simaw mayyn asooH mäh. Tak'ëp oom ta hä. Ti m' Jesus hä rabaHer'oot tamasa hyb n'aa. ³⁹Ti m' p'eets hë tabana gëët Simaw mayyn hasooH hënh. Tameduuk mä oom keréd hóm hyb n'aa. Ti m' oom keréd hóm. Nayyw hë m' Peed mayyn moo wäd däk sa waa.

⁴⁰Ti noo gó né hë, tug bä kä m', papÿÿj badëë hyng bä kä m', Saab bahëej jëng jawén paa bä, Kapar-Naüm buuj ramenaH sahõnh hë nahëë enäh doo. Hajök mä sa nahëeh. Ti m' sét ken'yyh hä tamoo däng. Sa nahëë tahehëen hóm mäh. Ahub padëek mäh.

⁴¹Karap'aar h'yyb nesaa doo, ta wób sa hä hanäng do enä kán mä sa hä hanäng do paah. Raban'yyh bä m' tak'ëp mä sa kyyh:

—P'op Hagä Do T'aah né hë òm —näk mä karap'aar sa kyyh.

Ti m' Jesus ky ge'ÿÿm mäh. Dooh m' Jesus an'oo bä karap'aar h'yyb nesaa do rer'ood bä, rahapäh do hyb n'aa m', Jesus ta ti Kristo P'op Hagä Do H'yyb Däng Doo.

⁴²Ti m' jati pé tapaj'ëë bã, Jesus bahôm dawë hã, rabanabok hënh. Ti m' Jesus rabesoos jé pad'yyt hë. Ti m' Jesus ramamuun bã kä m' retsëë ta hã sa panang bã tabaym hyb n'aa. ⁴³Ti m' taky hadoo sa hã:

—P'op Hagä Do bag'ääs do ky n'aa hanäm do ÿ karën ÿ her'oot panang wób hënh na-ääj né hë. Ti hyb n'aa ÿ P'op Hagä Do mejó hyng —näng mä Jesus kyyh.

⁴⁴Ti m' tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot do yt hã m', sahõnh hë Judah häj n'aa panang bã tama met'ëëg kãn mäh.

Jesus ats'yyt do ta sii habong do pan'aa panyyg n'aa hahÿÿh

5 Ti m' ta see pé noo gó m' karaj'aa Genesaréh^p häd näng do nabyy me Jesus ma metëëk. Hajök doo, P'op Hagä Do ky n'aa maa new'ëë doo, gatat'uuk mä ta hã. ²Ti m' pawóp hë marakate tabahapäh ta nabyy me, tah'ÿÿb h'oo n'aa. Karahi rahets'yyt mä marakate danäh hã. ³Ti m' tagatsëg sooh marakate see gó. Simaw mä marakate danäh. Ti m' tabetsëë taüüj hõm hyb n'aa dawë hã marakate. Tii b' naa m' tama met'ëëg kãn.

⁴Ti m' tabahajaa bã kä tama metëëk doo, tamejüü Simaw tabadajong hënh marakate t'ii hënh radatu hyb n'aa tah'ÿÿb nahëeh.

—T'ii hënh bë mo haj'aa enäh da —näng mä Jesus Simaw hã.

⁵Ti m' Simaw ky hadoo:

—Wahëh ÿÿ, —näng mäh —atsëm had'yyt hë äã baboo paawä, dooh äã mo haj'aa péh. Ti hadoo né hë, mamejüü do hyb n'aa ÿ datu p'aa hënh karahi —näng mäh.

⁶Ti m' tii d' rabad'oo bã kä m', hajõng mä tah'ÿÿb karahi gó. Tak'ëp hajõng do hyb n'aa karahi gekog bong. ⁷Ti m' marakate see gó hat'oonh do ranaëenh ramasa hyb n'aa. Ti m' tah'ÿÿb rabata tooj kãn marakate gó. Pawóp hë marakate gad'ëë däk mäh. P'eets hë paawä m' tabagyyb paawä marakate tah'ÿÿb jawyg hã.

⁸Ti m' Simaw Peed bahapäh bã m' Jesus ky haj'aa, ta taron nu paa me tabahyy häng mä Jesus wë. Ti m' taky hadoo:

—Ahõm mahãnh ÿÿ, wahë ÿÿ. Dooh ÿ haja bã a matym gó ÿ ag'ëed bã, nesaa do moo hew'ëët do hyb n'aa ÿÿh —näng mäh.

⁹Simaw ta hataa daheeh rameuuj bong mä hajõng do hyb n'aa tah'ÿÿb. ¹⁰Sebedew taah, Tsijaag, Jowãw häd enäh doo, Simaw

^p 5.1 Karaj'aa häd see Garirej.

kanatëë, ti na-ããj mä rameuuj bong. Ti m' Jesus ky hadoo Simaw hä:

—Eÿÿm manäh —näng mäh. —Ajyy, ÿÿj sag hadoo da òm hÿÿ kä, P'op Hagä Do hä rah'yy ka'eeh hyb n'aa —näng mä Jesus.

¹¹ Ti m' hood jó kä ratakyg jat marakate kä. Sahõnh hë raberéd hõm. Ah'ũũm kãn mä ta sii.

Rog manahuuh do Jesus haso däk do panyyg n'aa hahÿÿh

¹² Ti m' panang s'ee hënh Jesus mamuun mä aj'yy rog manahuuh do hanäng doo. Tak'ëp mä ta hä däg ta rog. Jesus tabahapäh bä m', ahyy häng mä tüü, tetsëë mä Jesus bado hõm hyb n'aa ta nahëeh:

—Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo, —näng mäh —makarën bä mahajaa né hë nahäh ÿ mado hõm —näng mä ta kyyh.

¹³ Ti m' Jesus moo däg ta hä. Ti m' taky hadoo:

—Ej. ÿ karën —näng mäh. —Has'oo däg! —näng mä ta kyyh.

Ti m' nayyw hë kä m' ta nahëë badoo wät. Has'oo däg kãn mäh.

¹⁴ Ti m' Jesus baher'oot ta hä:

—Maher'ood manä ta wób sa hä —näng mäh. —Ahõm jajé naga hë P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo wät do wë. Mametä ta hä òm has'oo däk doo. Mamoo wäd Mosees mejũũ do paah, ta ti hedoo pé ji nahëë badoo wät do heen n'aa, p'aa hënh baad mabahadoo hyb n'aa P'op Hagä Do matym gó, baad sahõnh hë rabahapäh hyb n'aa òm has'oo däk doo —näng mä Jesus ta hä.

¹⁵ Ti m' Jesus mejõ né paawä m' ta wób tamanaher'oot hyb n'aa, jé pad'yyt hë nayyw hë rapanyyg enä hõm mä Jesus ky n'aa hä. Ti hyb n'aa m' hajök han'aa ta wë ramaa newëë hyb n'aa tama metëëk doo. Ta wób nahëë enäh do na-ããj hë an'aa ta wë tabaheso hõm hyb n'aa sa nahëeh. ¹⁶ Ti m' Jesus, ta see pé noo gó, tabehũũm takabanawät hënh taky n'aa etsëë hyb n'aa P'op Hagä Do hä.

Aj'yy k'yy gadóm do Jesus haso däk do panyyg n'aa hahÿÿh

¹⁷ Hÿ hadoo mäh, ta see pé noo gó, tób gó Jesus ma metëëk bä kä, Parisëw ramaneëënh doo, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do na-ããj mäh, ti at'oonh mä maa new'ëë do sa mahang. Jé pad'yyt hë naa rabena. Garirej, Judah häd enäh do häj n'aa bä naa rabana. Jerusarënh hënh naa ta wób rabana. Baad ub P'op Hagä Do hejój Jesus h'yyb gó tabawät nahëë enäh do sa nahëë

tawén do hõm. ¹⁸Ti m' ajyy wób ramanaa mä nahëë näng doo, nawät doo. Ratóg nä ta tyng jó. Rakarën paawä m' ramajëë suun tób gó Jesus wë. ¹⁹Du daa m' rakad'oo pé gatag'uu däk do hyb n'aa m' hajök doo. Ti m' p'op ramasäk. Ratyw n'aa gas'ëes mäh, ti m' tii b' naa m' ramahy kån kata däk do mahang Jesus bagëët bā. ²⁰Ti m' Jesus h'yyb hapäh bā m' hat'ook do rah'yy ka'eeh do ta hā, nawät do hā taky hadoo:

—Najis ȳy —näng mäh. —Nesaa do a h'yyb tym gó hanäng kado hõm —näng mäh.

²¹Ti m' Pariséw, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do na-ãj hē raky hadoo sa h'yyb gó:

—Nyy d' mä h̄y ta hā! —näk mäh. —P'op Hagä Do taky n'aa rejää hah̄y hā. Jääm né hē P'op Hagä Do hajaa nesaa do ji h'yyb tym gó hanäng do tado hõm bā —näk mä sa h'yyb gó.

²²Jesus h'yyb hap'ëeh mä sa h'yyb. Ti hyb n'aa m' tabeaanh sa hā:

—Hëd n'aa tii da bē hyb n'aa newëë bē h'yyb gó? —näng mäh. —Bē ȳ h'yyb hapäh —näng mäh. ²³—Nyy da nahejooj bē hā? “Kado hõm nesaa do a h'yyb tym gó hanäng do paah”, ji noo bā? “As'ëëg g'ëed, awäd däg”, ji noo bā? —näng mä Jesus sa hā.

²⁴Ti m' taky hadoo ênh sa hā:

—H̄y kã da —näng mäh. —Bē bahapäh hyb n'aa ȳyh, Aj'yy Hadoo Do H̄y Pong Jé Hana Doo, ȳ hajaa sa hā hanäng do nesaa do ȳ ado hõm bā, ȳ haso däk da nahëë näng doo —näng mä Jesus kyyh.

Tii bā m' k'yy gadów däk do hā taky hadoo:

—As'ëëg g'ëed, mado däg a tyng, ahõm kã a tób hēnh —näng mä Jesus ta hā.

²⁵Ti m' naway hē kã tabas'ëëg g'ëed kån, tabado däk ta tyng kã, ahõm kån sahõnh hē m' rabahapëë kån. P'op Hagä Do hā taj'aa etsë mä tababaaj hõm bā kã. ²⁶Sahõnh hē hap'ëeh do rameuuj bong mäh. P'op Hagä Do hā m' raj'aa etsë. Ti m' rah'yyb e'ȳm bong. Ti m' raky hadoo:

—Meuj n'aa näng do ãã hapäh naga hē —näk mä sa kyyh.

Rewi häd näng do Jesus naëënh do panyyg n'aa hah̄y h̄

²⁷Ti m' ta jawén Jesus bahõm bā kã panang bā naa, taw'yyt mä Rewi häd näng doo. Roma buuj ky gabuuj dajëër ragahed'aak bā m' tabasooh. Ti m' Jesus ky hadoo ta hā:

—B'ëëp ana wë ÿÿ, hëp ÿ hata mabahadoo hyb n'aa —näng mäh.
 28 Ti m' Rewi bas'ëëg geët, sahõnh mä taberéd hõm, ti m' ahõm kãn mä ta sii.

29 Ti m' Rewi moo wät mä ta tób bä sa tä, sa waa Jesus tatsebé do ky n'aa, Jesus taweh'ëëh do ky n'aa. Hajõk dajëër gahed'aak doo, Rewi hep'ëëh doo, ta wób na-ãäj mä tatsyid bong do rabana rabawa hyb n'aa ta sii. 30 Ti m' Pariséw, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do Pariséw wób hedoo doo, häd kawaj'ään gó m' rabeanh Jesus ma matëg sa hä:

—Hëd n'aa bë bawëh, bë beëk dajëër gahed'aak do sa sii, ta wób na-ãäj hë nesaa do moo heb'ooh do sa sii? —näk mä sa kyyh.

31 Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

—Nahëë temah doo, dooh rahõm bä mediko wë. Nahëë enäh do ti hah'ũum ta wë. 32 Dooh ÿ ahyy bä hÿ pong jé naa P'op Hagä Do karën doo da habok red'oo do ÿ naëenh hyb n'aa. ÿ ahyng, nesaa do moo heb'ooh do ÿ naëenh hyb n'aa, nesaa do raberéd hõm hyb n'aa, P'op Hagä Do hä rah'yy ka'eeh hyb n'aa kä —näng mä Jesus kyyh, Pariséw sa hä.

Jesus hä reanh do ratayy do ky n'aa hahÿÿh

33 Ti m' h'yy gaëëj gó raky hadoo ta hä:

—Jowāw nu gahem'uun do ma matëg ranawa P'op Hagä Do rahyb n'aa esee do heen n'aa, P'op Hagä Do hä raky n'aa etsëë. Tii da na-ãäj hë Pariséw ma matëg rabad'oo. Tii d' nado a ma matëg. Ti rawa had'yit hë. Reëg had'yit hë —näk mäh.

34 Ti m' panyyg ky n'aa gó Jesus ky gadoo. Hahÿÿ d' mä ta kyyh:

—Ket'ëë do jãm n'aa hënh ji ats'yit doo, dooh tahaja bä ji mejõ bä ratabëëj bä ranoo kanawa do heen n'aa ta patug pan'aa sa mahang tag'ëëd bä. Jãm bawät nä bä ji ats'yit do rawëë had'yit hë. Dooh ratay bä. 35 Ti awät da sa najiis, ta patug pan'aa, rado hõm sa mahãnh. Ti noo gó da ratay kãn^q —näng mäh.

36 Ti m' panyyg see ky n'aa gó taky hadoo:

—Dooh ji as'ëëd bä ji saroor papuuj bäh ta säg hä ji gasyyp hyb n'aa. Tii d' ji adoo bä ji rejää ji saroor papuuj. Papuuj bäh dooh baad tado bä saroor säg hä —näng mä ta kyyh. 37 —Ti hadoo né hë uwa bëëh hä. Dooh ji gedu bä uwa bëëh papuuj hegän sooh do pan'aa

^q 5.35 Hahÿÿ d' Jesus hanäng pé ta tii: Ta ma matëg sii tabawät nä bä, dooh ratay bä. Sa mahang Jesus badoh bä, tii bä da ratay kãn.

ta hood b'éé byy säg gó. Tii d' ji adoo bä, uwa bëeh egän so bä, ta hood säg ganabäh hõm. Tii bä kä, uwa bëë waho bëeh da, ta hood kä karejä kån^r —näng mäh. ³⁸—Uwa bëeh papuuj ji geduuh ta hood papuuj gó, keh'ũus doo gó —näng mäh.

³⁹Ti m' taky hadoo ênh ta see ky n'aa gó:

—Jé uwa bëeh mahỹnh do hajõõ ta baab haso däk do heëek doo, papuuj dooh tagenaag bä. “Taw'ãäts hẽ pooj näh”, näk sa kyyh^s —näng mä Jesus.

Saab ky n'aa hahỹyh

6 Hỹ hadoo mä Saab, Judah buuj rakamehehãk do noo gó, Jesus ta ma matëg sa sii joom tiriig banäng doo me m' ratabës. Ramahõm me m', ta ma matëg tiriig ag mä raberik ta byyh banyyh hyb n'aa, tiriig rabawa hyb n'aa. ²Ti m' Parisëw sa sii habok do raky hadoo sa hã:

—Hëd n'aa bë ky nadaheeh ër ky n'aa jaw'yyk do Saab ky n'aa hã? Saab hã bë moo bok^t —näk mä sa kyyh.

³Ti m' Jesus ky hadoo sa hã:

—Dooch bë ner'ood bä g'eeh nyy da ër wahë makũ Dawi bad'oo, tii, ta hataa rabas'aah bä? ⁴Dawi ajëë suun P'op Hagä Do sa hã kahesé do tób n'aa yt hã, ti m' tabadoo päw P'op Hagä Do sa hã kahesé do tób n'aa yt hã hatoonh doo, ti m' tabawa. Ti m' tanoo mä ta hataa rabawa. Jããm né hẽ paawä ta ti tób yt hã moo heb'ooch do haw'aa ta ti päw Mosees ky n'aa jaw'yyk do an'oo bä^u —näng mä Jesus sa hã.

⁵Ti m' Jesus ky hadoo ênh sa hã:

—Ỹyh, Aj'yy Hadoo Do Hỹ Pong Jé Hana Doo, ỹ né hẽ ti Saab ky n'aa hã mejũũ doo —näng mä Jesus kyyh sa hã.

Moo gadóm do panyyg n'aa hahỹyh

⁶Ta see pé noo gó m', Saab see hã m', Jesus bahõm ênh tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot doo hënh. Ti m' tama met'ëëg kån

^r 5.37 Hahỹ da Jesus hanäng péh: Dooch ji mekuuj bä papuuj tama metëëk doo, pooj jé rabahed'oo do paa da.

^s 5.39 Dooch papuuj Jesus ma metëëk do rakarën bä, tahanäng pé m' tii. Ragenaa g däk pooj jé rabahed'oo doo. Dooch rakarën bä reréd bä tii.

^t 6.2 Dooch ji moo wäd bä Saab hã Mosees ky n'aa jaw'yyk do mejũũ. Tak'ëp Parisëw rahyb n'aa jew'yyk Saab. Sa hã m' Jesus ma matëg ramoo bok tiriig ag rateh'yyd do hyb n'aa.

^u 6.4 Jããm né hẽ paawä P'op Hagä Do sa hã kahesé do tób n'aa yt moo heb'ooch do haw'aa ta ti päw, P'op Hagä Do sa hã kahesé do tób n'aa yt hã moo heb'ooch do sa wahë n'aa anoo Dawi rabawa, Dawi tat'yyd mehĩn do hyb n'aa.

P'op Hagä Do ky n'aa. Ti yt hä m' tabasooh aj'yy moo gadóm doo. Ta hub mä ti gadóm. ⁷Ti m' Pariséw, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma meheték do na-ããj hē m' ramatakēē mä Jesus aj'yy moo tahaso däg bä Saab hä. Ta moo tahaso däg bä Jesus moo wät né hē Saab hä kä sa hä. Rakarēn paawä m' Jesus raky n'aa tapaa Jesus ky nadaheeh do Mosees ky n'aa jaw'yyk doo. ⁸Jesus hapäh mä sa h'yyb. Ti m' Jesus ky hadoo aj'yy moo gadóm do hä:

—Ag'ëed däg sa mahang —näng mäh.

Ti m' aj'yy as'ëeg g'ëed kän. ⁹Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

—ÿ eanh bë hä —näng mäh. —Nyy da ër ky n'aa jaw'yyk do metëek Saab ky n'aa hä? H'ëed ti taw'ãäts hē ji moo wät Saab hä? Baad hadoo do ji moo wät, nesaa do ji moo wät? Ji da hadoo do ji ed'ëep Saab hä, ji da hadoo do ji daj'ëep Saab hä? —näng mä Jesus kyyh sa hä.

¹⁰Ti m' taty kaw'ööd däg kän sa wë. Ti m' aj'yy hä kä taky hadoo:

—Madajoow a mooh —näng mäh.

Ti m' ta moo tadajoow däk. Ahub däg kän mäh, baad däg mä ta moo kä. ¹¹Ti m' tak'ëp mä Pariséw, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma meheték do na-ããj hē m' rakawaj'ãän kän Jesus wë. Kaner'oot mä nyy d' rabad'oo ta hä.

Jesus asēm do 12 hedoo do tamejūū do pan'aa panyyg n'aa hahÿh

¹²Ti m' ta jawén Jesus basëek waëë jó taky n'aa etsëe hyb n'aa. Taky n'aa ets'ëe had'yyt hē m' atsēm. ¹³Ti m' tabawag hōm bä kä tanaëenh mä ta wë sahōnh hē ta ma metëek doo. Tasëew hōm mä 12 sa mahang habong doo, tamejūū do rabahadoo hyb n'aa. ¹⁴Hahÿÿ d' mä tasëew hōm do sa häd: Simaw mäh, Peed ta häd n'oo däk doo. Ta jawén mä ãn-Deréh, Simaw hÿÿj. Ta jawén mä Tsijaag, Jowãw, Pirip, Batoroméw, ¹⁵Matew, Toméh, Tsijaag Aw-Pew t'aah, Simaw “Serot” ramaneëenh doo,^v ¹⁶Judas (Tsijaag t'aah), Judas Ikarijot kä m', Jesus haëej däk do majiĩ hä.

Jesus metëek do nyy da P'op Hagä Do bad'oo ji hä panyyg n'aa hahÿh

¹⁷Ti m' Jesus ta ma matëg daheeh rabahyng waëë jó naa. Ta hōō bä m' rabaym dó tabasatë bä. Hajōk ta hataa wób tii bä hab'ëeh.

^v **6.15** Judah buuj sa häj n'aa bä Roma buuj ramejūū noo gó, Judah buuj wób rakarēn rakamajĩ Roma buuj sa wë. Dooh rakarēn bä Roma buuj mejō bä sa hä. Roma buuj wë kamajĩ do ramaneëenh *Serot*. Ta ti sa see paa apäh ta ti Simaw rawén maneëenh “Simaw Serot”.

Hajōk né hē m' ta wób tii bā m' rakata padēek. Judah häj n'aa bā naa m' rabana ta wób. Jerusarēnh bā naa m' ta wób. Panang Tiir, Sidōn häd enäh doo, akajar nabyy me badäk doo bā naa m' ta wób. ¹⁸Tii bā m' rabana Jesus ma metēek do ramaa newēē hyb n'aa. Nahēē enäh do na-āāj mā rabena Jesus basog hōm hyb n'aa sa nahēēh. Sa mahang ti abong karap'aar h'yyb hā hadäk doo. Jesus hebēē hōm mā karap'aar h'yyb nesaa do sa hā hanäng do paah. Heso padēek mäh. ¹⁹P'op Hagä Do anoo ta hejój tabahajaa hyb n'aa sahōnh hē sa nahēē tasog hōm hyb n'aa. Ti hyb n'aa m' sahōnh hē rakarēn mā ta hā ramoo kajäk.

²⁰Ti m' ta ma matēg wē Jesus ty däng, ti m' taky hadoo sa hā:

—P'op Hagä Do ky n'aa edäng bēeh, kas'uut doo,
P'op Hagä Do bag'āās do karapee bē bahadoo do hyb n'aa.

²¹—P'op Hagä Do ky n'aa edäng bēeh, h'ỹ kã has'aah doo,
ta jawén kã bē waa enäh do hyb n'aa.

—P'op Hagä Do ky n'aa edäng bēeh, h'ỹ kã h'yy kame'oot
doo,
ta jawén bē kawew'aam bē tsebé do hyb n'aa.

²²—P'op Hagä Do ky n'aa edäng bēeh, hēp ŷ n'aa, Aj'yy Hadoo Do H'ỹ Pong Jé Hana Do hyb n'aa, bē wē rah'yy gaēēj bā, bē raty n'aa gesyyg bā, bē raky n'aa rejā bā, nesaa do bē ky n'aa ran'oo bā. ²³Baad had'op do P'op Hagä Do anoo da bē hā ta sām h'ỹ pong jé. Ti hyb n'aa taw'āāts hē bē tseb'ee tii d' bē hā radoo bā. Bē getsēg da tak'ēp bē tsebé do hyb n'aa. Tii d' né paa sa wahē makū rabad'oo P'op Hagä Do ky n'aa rod sa hā, rarejāā na-āāj hē sa hā —näng mā Jesus.

²⁴—Ta wób dooh da rah'yy gadajaa bā.

Baad nado da bē hā da hē tak'ēp ma näng doo,
ta jawén kã dooh bē gado wäd bā do hyb n'aa hanäm doo.
Sahōnh hē bē gado wät paah.

²⁵—Baad nado bē hā da, da hē tak'ēp waa enäh doo,
ta jawén bē basaah do hyb n'aa da.

—Baad nado bē hā da, da hē bē kawew'aam doo,
ta jawén bē h'yy kame'oot do hyb n'aa da, bē h'yy katón do
hyb n'aa da.

26 —Baad nado bë hã da sahõnh hẽ bë hã raj'aa etsëë bã.
Tii d' né paa sa wahë makũ raj'aa etsë P'op Hagä Do ky n'aa
rod heh'äät nadoo doo.^w

Ji majĩ ji kamahãn do panyyg n'aa hahỹh

27 Ti m' Jesus ky hadoo ênh:

—Bëeh, ÿ her'oot do maa new'ëë doo, ÿ maher'oot hahỹh da:
Bë kamahãn da bë majĩ. Bë moo bok baad hadoo do bë wë h'yy
gaëenh do hã. 28 Bë ky n'aa edëë bë ky n'aa wasee do hã. P'op
Hagä Do hã bë ky n'aa etsëë bë hã rejãã doo —näng mäh. 29—Ôm
rapa ewyh bã manu mebyng hyb n'aa paawä, mamabaaj manäh.
Man'oo a ta pa s'ee hënh rabewyyh hyb n'aa. A hatsë a hã hadäk
do rado hõm bã, na ramahũũm a saroor na-ããj hẽ. 30 Man'oo a
hã retsëë doo. A ma rado hõm bã, mamejõ manä ragabaanh.
31 Taw'ãäts hẽ bë moo boo ta wób sa hã baad hadoo doo, bë karën
do bë hã ramoo bok doo —näng mã Jesus kyyh.

32—Jããm né hẽ bë kamahãn bã bë hã kamahãn doo, dooh
P'op Hagä Do bë taj'aa etsëë bã tii d' bë bad'oo do hyb n'aa.
Nesaa do moo heb'ooh doo, ti na-ããj hẽ rakamahãn sa hã
kamahãn doo. Ti hyb n'aa bë hã kamahãn do bë kamahãn bã,
dooh sa bahãnh bë ado bã. 33 Baad hadoo do bë moo boo bã
bë hã baad hadoo do moo bok do sa hã, dooh P'op Hagä Do
bë taj'aa etsëë bã tii d' bë bad'oo do hyb n'aa. Nesaa do moo
heb'ooh doo, tii d' né hẽ rabad'oo ênh. 34 Jããm né hẽ bë an'oo
bã bë dajëër uuh hedoo doo, bë waa hedoo doo, p'aa hënh
hab'aanh do hã, dooh P'op Hagä Do bë taj'aa etsëë bã tii d' bë
bad'oo do hyb n'aa. Nesaa do moo heb'ooh doo, ti na-ããj né
hẽ tii da né hẽ rabad'oo ênh sa da hadoo do hã. Ragahëen p'aa
hënh rabaj hõm doo. 35 Dooh tii d' bë adoo bã —näng mäh.
—Bë kamahãn bë majĩ. Baad hadoo do bë moo boo sa hã. Bë
an'oo retsëë doo. Bë gadaa manä p'aa hënh rabaj bã. Tii bã da
baad had'op do P'op Hagä Do banoo bë hã ta sãm. Sahõnh Hẽ
Sa Bahãnh Hadoo Do taah bë tii bã. P'op Hagä Do ky enyym
tamasa do baad ganadoo do sa hã, ky nes'aa do sa hã na-ããj hẽ.
36 Taw'ãäts hẽ ta wób kamahãn gó bë t'yyd mehĩn bë Yb, P'op
Hagä Do t'yyd mehĩn doo da.

^w 6.26 Baad nado sa hã Jesus wén her'oot, P'op Hagä Do rejãã do hyb n'aa da sa hã, ta ky n'aa rod heh'äät nadoo do tarejãã do paa hadoo.

Ji da hadoo do ji ky n'aa nety do panyyg n'aa hahÿÿh

³⁷—Bë ky n'aa ety manä ta wób, dooh tii bä bë P'op Hagä Do ky n'aa ety bä kä. Baad nadoo do hä bë ky n'aa ety manä bë da hadoo do sa mo haj'aa p'ää, dooh bë tii bä P'op Hagä Do ky n'aa ety bä bë mo haj'aa p'ää. Bë hyb n'aa mabaan sa hä taw'ääts hë nadoo do sa mo haj'aa hä, tii bä da P'op Hagä Do mabaan nesaa do bë mo haj'aa hä. ³⁸Bë an'oo ta wób sa hä, tii bä da P'op Hagä Do banoo bë hä. Baad P'op Hagä Do banoo da bë hä. Panyyg gó bë ÿ maher'oot nyy da P'op Hagä Do banoo bë hä: Ky en'yym doo, baad tiriig tym hes'ëëm doo, baad ta hood gad'ëë däk do hanoo do hadoo P'op Hagä Doo. Baad ub bë hä tabanoo, dooh tabaa es'īī bä. Ta wób hä bë anoo do pénh da, tii da né da P'op Hagä Do banoo bë hä.

³⁹Ti m' Jesus ky hadoo ënh. Panyyg gó m' tabeh'üüm:

—Ty tamah do dooh tahaja bä ta da ty hadoo do tamahüüm bä ta tyw n'aa hënh. Ta s'ee hënh, gadarong doo hënh rakajäk séd hä —näng mäh. ⁴⁰—Doo ma kametëek do ta ma matëg bahänh tado bä. Ma kametëek do tahaja däk bä tama kametëek doo, ta ma matëg da hado däk, séd demuun rabahaja padëek —näng mäh.

⁴¹—Hëd n'aa mamatakëë b'aa hyyj its a da hadoo do matym me hahop doo, b'aa haeh do a matym gó anäng? ⁴²Hëd n'aa, “Na b'aa hyyj a matym gó hatu do ÿ ado hōm”, mabanäng, dooh b'aa haeh do mamatakä bä a matym gó hanäng doo? J'ooj madäk do ti a h'yyb. Mado nä pooj jé b'aa a matym gó hakëë doo. Tii bä da mabahapäh baad ub mabado hōm hyb n'aa a da hadoo do matym gó hatu do b'aa hyyj —näng mä Jesus.

Ji bawät do hä ji h'yyb gó hanäng do kametëeh do panyyg n'aa hahÿÿh

⁴³Ti m' taky hadoo ënh:

—Joom baad hadoo doo, baad ub ta ag, dooh ta ag nes'aa bä. Ti hadoo né hë joom see baad nadoo doo. Ta hënh hënh ta ag hahōm. Doo baad hadoo do ta ag. ⁴⁴Joom ag hä ji bahapäh joom ÿÿn. Doo ji awyyd bä wiigo ag sasëng tëëg hedoo do hä. Doo na-ääj hë ji awyyd bä uwa ag hetëk do hä. ⁴⁵Ti hadoo ji hä. Baad hawät doo, baad hadoo do ta h'yyb gó hanäng do taher'oot. Baad nawät doo, baad nadoo do ta h'yyb gó hanäng do taher'oot. Ji h'yyb tym gó ji hyb n'aa newë had'yyt doo, ti né hë ji her'oot —näng mä Jesus kyyh.

Tób tema do ky n'aa gó Jesus beh'ũũm do ky n'aa hahỹh

46 Hẽd n'aa ỹ bẽ maneẽnh “Tak'ẽp Hyb N'aa Jawyk Doo”, dooh ỹ bẽ ky dahé bã ẽnh? 47 Ỹ metẽh da ny hadoo ỹ ma metẽek do maa newẽe doo, ky daheeh doo. 48 Tób tama do hadoo da tii. T'õp tagagoos ta tu n'aa tyw n'aa tababang bã, pã banãng bã. Tamii bag'yyp bã ta tób hã, wãn n'aa hejooonh do badãng bã ta hã, dooh ta tób tatẽ hyy bã, baad ta tób ta tu n'aa babang bã tabejẽh do hyb n'aa. 49 Ti nado kẽh ỹ maa newẽe do ky nadaheeh doo. Tób tama doo, j'ooj ta tu n'aa tabetuu daap hẽ, dooh tahej'ooonh pẽh. Tamii bag'yyp bã ta tób hã, wãn n'aa hejooonh do adãng ta hã, tii b' tabatẽ hyng. Sahõnh hẽ takarejãã ta tób.

Warahén sa wahẽ n'aa see Jesus hã h'yy ka'eeh do panyyg n'aa hahỹh

7 Ti m' Jesus bahajaa bã kã ta ti sa hã taheer'oot doo, tababaa j hõm kãn panang Kapar-Naũm hãd nãng doo hẽnh. 2 Tii bã panang bã ti awãt mã Roma buuj warahén n'aa sa wahẽ n'aa seeh. Nahẽe nãng mã ta karom. P'eets mã tadajẽp ta nahẽe mahỹj. Baad mã ta kariw n'aa kamahãã tii. 3 Ti m' ta kariw n'aa, warahén sa wahẽ n'aa, ky n'aa napãh mã Jesus. Ti m' Judah buuj sa wahẽ n'aa wób tamejũũ mã Jesus wẽ, ramaher'oot hyb n'aa tabana hyb n'aa, ta karom tabahaso dãk hyb n'aa m'. 4 Ti m' rakajaa bã kã, tak'ẽp mã Jesus ramaher'oot rats'yyt doo. Hahỹh d' mã sa kyyh:

—Taw'ããts hẽ maky dahé õm tats'yyt doo —nãk mãh. 5— Takamahãã né hẽ ẽer, Judah buuj. Taky gabuuj ratama tób P'op Hagã Do panyyg ãã yd naherot doo —nãk mã sa kyyh Jesus hã.

6 Ti m' Jesus bahõm kãn sa sii. Ti m' warahén tób bedaa dãk bã m' warahén mejũũ ta najiis wób ragadoo hyb n'aa Jesus, ramaher'oot hyb n'aa. Hahỹh da m' rapanãk Jesus hã warahén kyyh:

—Wahẽh ỹ n'aa, hã ỹỹ ỹ hyb n'aa sakog its a hã. Ti hyb n'aa mahyb n'aa tón manã tóp ỹỹ gó mabajẽẽ suun do hã. Jããm né hẽ mabana. 7 Ỹ hyb n'aa sakog its a hã. Ti hyb n'aa a wẽ ỹ nahõm. Taw'ããts hẽ babã naa mamejũũ ta nahẽe hã, tii bã karom ỹ bahas'oo dãk da. 8 Tii d' ỹ wén edoo ỹ na-ããj né hẽ ỹ ky daheeh wahẽh ỹ n'aa ramejũũ do ỹh. Ỹ na-ããj hẽ, warahén ỹ n'aa ỹ mejũũ, ỹ raky daheeh. Ta see ỹ mejõ bã, “Ahõm”, ỹ noo bã, ahõm né hẽ. Ta see ỹ mejõ bã, “Ana”, ỹ noo bã, ana né hẽ. Karom ỹỹ ỹ mejõ bã, “Hahỹ mamoo wãd”, ỹ noo bã, ỹ taky daheeh né hẽ —tii da m' sa kyyh, warahén kyyh hã.

⁹Ti m' Jesus maa napäh bä m' warahén mejũũ do raheer'oot do warahén kyyh, tahyb n'aa meuunh mäh. Ti m' taty kaw'õõd däk hajök ta sii han'aa do sa wë, ti m' taky hadoo sa hä:

—Baad bë ÿ maher'oot —näng mäh. —P'op Hagä Do hä rah'yy ka'eeh sa noo né paawä, dooh ÿ hapäh nä pé Isaraéw buuj sa mahang tak'ëp hä ÿ h'yy ka'eeh doo, hahÿ aj'yy, Isaraéw buuj nadoo doo, h'yy ka'eeh do hadoo —näng mä Jesus.

¹⁰Ti m' warahén Jesus wë tamejũũ do rababaaj nä bä m' warahén tób hënh, has'oo däg kän mä ta karom kä ta hä rahegãä bä kä.

Jesus h'yyb tym ganä däk do dajëp do paa panyyg n'aa hahÿÿh

¹¹Ti m' ta jawén kä m' Jesus bahõm kän mä panang Naïn häd näng doo hënh. Ta ma matëg, hajök ta wób na-ããj hë Jesus rahada mäh. ¹²Panang noo bä m' Jesus kajaa bä kä m' tamamuun mä ti buuj. Ramanaa mä dajëp doo. Radakä paawä m'. Jããm né m' sét né hë m' ta ti patug tamaa wät do t'aah. Hajök ta tii bä buuj rahadaa nä ta ÿÿn. ¹³Ti m' Jesus baheg'ããs bä m' ta ÿÿn, tat'yyd mehĩn mä ta ti ÿÿnh.

—Aód manäh —näng mä ta hä.

¹⁴Ti m' Jesus bahõm rabatook hënh ta tyng jó, ti m' ta tyng hä tamoo däng. Ti m' kamag hat'ook do rabaym. Ti m' Jesus ky hadoo:

—Pahëew —näng mäh. —A hä ÿ mejũũ: Nu gas'ëëg gahëë! —näng mä Jesus kamag hä.

¹⁵Ti m' tanu gas'ëëg gahäng dajëp do paah. Ti m' taber'ood däg kän. Ti m' Jesus bahaëëj däg kän ta ÿÿn hä.

¹⁶Ti m' sahõnh hë rameuuj bong mäh, P'op Hagä Do hä m' raj'aa etsë mäh.

—P'op Hagä Do ky n'aa rod tak'ëp haj'ap do kas'ee kän ër mahang —näk mä sa kyyh. —P'op Hagä Do bahyng ta karapee tamasa hyb n'aa —näk mäh.

¹⁷Ti m' Jesus mo haj'aa hä kä sahõnh hë rapanäg hõm ta wób, Judah häj n'aa haw'ããts hë m', Judah häj n'aa pa hë habong do na-ããj mäh.

Jowãw nu gahem'uun do mejũũ do Jesus reanh do panyyg n'aa hahÿÿh

¹⁸Ti m' Jowãw nu gahem'uun do ma matëg ramaher'oot mä ta hä sahõnh hë Jesus moo wät do ky n'aa. Ti m' Jowãw naëënh ta wë pawóp hë ta ma matëg. ¹⁹Ti m' tamejũũ mä Jesus wë rabahõm.

—Hahÿÿ da bë eaaj Jesus hã: “Õm né hẽ ti P'op Hagã Do Ky Dãng Do ta wẽ hana doo, ta see ti ãã gada?”, denoo da —nãng mã Jowãw nu gahem'uun doo.

²⁰Ti m' Jesus wẽ rakajaa bã kã m' raky hadoo ta hã:

—Jowãw nu gahem'uun do ãã tamejũũ, õm ãã eanh hyb n'aa õm né tado bã P'op Hagã Do Ky Dãng Do ta wẽ hana doo, ta see apãh ti ãã gada doo? —nãk mã sa kyyh.

²¹Ti noo gó né hẽ hajõk sa nahëë Jesus asog hõm doo. Hajõng nahëë Jesus asog hõm doo. Ta see hedoo ta seeh, ta see hedoo ta seeh, ta see hedoo ta seeh. Sahõnh ta ti nahëë tabasog hõm. Karap'aar h'yyb nesaa do ta wób hã hanãng do tahebëë hõm. Ty tsehët doo, sahõnh hẽ taty enã hõm, baad rabahapëë padëëk Jesus mo haj'aa. ²²Ti m' Jowãw mejũũ do hã Jesus ky hadoo:

—Bë ahõm nã, bë maher'ood Jowãw babã bë hapãh doo, bë maa newëë doo: Ty temah do paah, rahapëë padëëk. Nabong do paah, aboo padëëk p'aa hënh. Rog manahuuh doo, ahub padëëk p'aa hënh. Nabuuj gatamah doo, ramaa napëë padëëk. Dejëp do wób genã bong ÿ an'oo bã. P'op Hagã Do panyyg hanãm do na-ããj hẽ kaher'ood dãk kas'uut do sa hã. ²³Ky n'aa kedëng da jé ÿ moo wãt do hyb n'aa, ÿ her'oot do hyb n'aa tah'yy kaneréd bã hã ÿ tah'yy ka'eeh doo. Tii d' bë her'ood Jowãw hã —nãng mã Jesus kyyh Jowãw nu gahem'uun do mejũũ do sa hã.^x

²⁴Ti m' Jowãw nu gahem'uun do mejũũ do rababaaj hõm jawén paa bã kã, hajõk do hã Jesus her'ood kãn Jowãw nu gahem'uun do ky n'aa. Hahÿÿ da m' ta kyyh:

—H'ëëd ti bë heg'ããs tabanawãng hënh? Jawii bah'ood ahëm do g'eeh bë heg'ããs? ²⁵Ti tanado bã, h'ëëd ti bë heg'ããs t'ĩi hënh? Aj'yy saroor ky n'aa gebah do dadãk do bë heg'ããs t'ĩi hënh? Dooh. Saroor ky n'aa gebah do hanãm do dadãk doo, sahõnh hẽ rah'yy karën do sa wẽ hanãng doo, dooh raboo bã tabanawãng bã. Sa wahë n'aa tób hanãm doo gó rababok tii. ²⁶Ti tanado bã, h'ëëd ti bë heg'ããs t'ĩi hënh? P'op Hagã Do ky n'aa rod bë heg'ããs? ÿÿ. Ti né ti bë heg'ããs. P'op Hagã Do ky n'aa rod bahãnh tii.^y ²⁷Ta ti né hẽ ta ti aj'yy ky n'aa nãng do P'op Hagã Do kyy kerih do hã.

^x **7.23** Jesus moo wãt do hã wyt ta maab hẽ P'op Hagã Do hanaa. Ti hyb n'aa tamejũũ Jowãw ramaher'oot tamoo wãt do hã. Isajas 61.1 hã takerii dãk ti P'op Hagã Do ky dãng do ky n'aa.

^y **7.26** P'op Hagã Do ky n'aa rod bahãnh Jowãw Jesus wén edoo, Jesus kajaa do pooj jé panãg n'aa Jowãw bahadoo do hyb n'aa.

Hahỹỹ da ta ky n'aa: “Ỹ mejũũ da panäk ỹ n'aa a pooj jé, a tyw n'aa tabenyyw däk hyb n'aa a pooj jé”,^z näng kerih doo.

²⁸—Baad bẽ ỹ maher'oot —näng mä Jesus. —Badäk hahỹỹ bã habong do sa mahang, dooh Jowãw bahãnh nu gadäk péh. Ti tahado né paawã, P'op Hagã Do bag'ããs do karapee hedoo do sa mahang, jããm hẽ hyb n'aa sakog its né paawã, Jowãw bahãnh tanu gadäk hỹỹ kã —näng mä Jesus.^a

²⁹Ti m' hajök doo, dajëer gahed'aak do sii hẽ né hẽ m', ramaa napãh bã m' Jesus her'oot doo, P'op Hagã Do hã m' raky kajãk. Baad ub sa hã P'op Hagã Do moo wät doo. Jesus her'oot do rawén gen'aak, Jowãw nu gemuun hõm do hyb n'aa p'ooj ub sa hã.

³⁰Pariséw, baad Mosees ky n'aa jaw'yyk do hap'ëeh do na-ããj hẽ, dooh m' ragado bã sa hã P'op Hagã Do ky n'aa enooh doo. Rawén ganadoo mäh, dooh paa m' rakarën Jowãw nu gahem'uun do nu gemuun.

³¹Ti m' Jesus ky hadoo:

—Nyy gó da ỹ baher'oot da, da hẽ badäk hahỹỹ hã habong do panyyg ky nadah'eeh do sa ky n'aa? —näng mäh. ³²Hahỹ hadoo tii: Karepé wahoo gó hab'ëeh do ramas'uunh do hadoo. Hahỹỹ da karepé wób sa kyyh ta wób hã: “Raketëe do pud n'aa ãã gamehỹỹh bẽ tsebé hyb n'aa paawã, dooh masunh do bẽ as'ããw bã. Tii bã dajëp do heen n'aa ãã wareem, masuuj gó bẽ ba'oot hyb n'aa paawã. Ti na-ããj dooh bẽ karën bã. Dooh h'yy ketón gó bẽ masuuj bã”, nãk karepé ta wób sa hã. ³³Ti hadoo né hẽ da hẽ habong doo. Tabad'op hẽ ji raky dahé bã, dooh na-ããj hẽ ragenaag bã ji moo wät doo. Jowãw nu gahem'uun doo, dooh uwa s'ëeb mahỹỹnh do teëg bã. Ta see pé noo gó noo kanawa doo me P'op Hagã Do tah'yyb en'yyim. Ti hyb n'aa, “Karap'aar h'yyb mahũũm mä tii”, bẽ nooh. ³⁴Ỹỹ kã, Aj'yy Hadoo Do Hỹ Pong Jé Hana Doo, ỹ eëek, ỹ awa. Ti hyb n'aa ỹ bẽ maneëenh, tahawaa, heëek do men, dajëer gahed'aak doo, nesaa do moo heb'ooh do sa najiis. ³⁵Ãã raganado né paawã, P'op Hagã Do né hẽ ti ỹỹh, Jowãw na-ããj hẽ h'yy gan'yyh doo. ãã ma met'ëëg wät do ky dah'eeh do baad rababok do hã takametã däk tii.

^z 7.27 Marakijas 3.1

^a 7.28 Jesus kajaa do pooj jé Isaraéw buuj P'op Hagã Do bag'ããs. Sa hã tabanoo ta ky n'aa jaw'yyk doo, raky daheeh hyb n'aa. Ti noo gó Isaraéw buuj P'op Hagã Do ky dah'eeh do ramaneëenh P'op Hagã Do karapee. Ti see né hẽ Jowãw nu gahem'uun doo. Sa mahang dooh hanäng pé Jowãw bahãnh pé hyb n'aa jawyg ub doo. Jesus du doo tabag'ããs do sahõnh hẽ ta hã h'yy ka'eeh doo, Isaraéw buuj, Isaraéw buuj nadoo do na-ããj hẽ. Ta ti tamaneëenh ta karapee, tabag'ããs doo. Sahõnh hẽ ta ti Jowãw bahãnh kã. Ky n'aa netsëeh do sa mahang habong doo, ti na-ããj hẽ Jowãw nu gahem'uun do bahãnh ranu gapad'ëek hỹỹ kã.

Buu benyym do Jesus tsyym hã ÿñh ahoog wät do panyyg n'aa hahÿh

³⁶Ti m' Pariséw see Jesus tabats'yyt ta tób hēnh tabawēh hyb n'aa ta sii. Ti m' Jesus bahōm kãn ta tób hēnh. Ti m' tabahyy sooh ta tyng hã rabahed'oo doo da, ta jawén p'aa hēnh mã ta tsyym bëeh. Ti m' rabawëë kãn. ³⁷Ti m' ta ti panang bã ti awät mã ÿñh nesaa do moo hew'ëët do paah. Ti m' taky n'aa napäh bã m', Pariséw tób hēnh Jesus bawēh bã m', t'ĩ hēnh mã tabahōm. Buu benyym do ta moo gó. Pã s'ëëb, buu benyym do hood. ³⁸Ti m' Jesus tsyym hã m' ta taron nu paa me tabahyy häng. Ti m' tabaoot. Ta ty nabëeh Jesus tsyym hã takajäk. Ti m' tabahawuuk ta sëen me. Jesus mã tatsyym tsanetsup, ta hã taweh'ëeh do heen n'aa. Buu benyym do tah'ook mã Jesus tsyym hã.

³⁹Ti m' Pariséw Jesus hats'yyt do bahapäh bã m' ta tii, ta h'yyb gó m' taky hadoo: “P'op Hagä Do ky n'aa rod tado bã paawä hahÿ aj'yy, tahapäh paawä jaa ti ta ti ÿñh. Tahapäh paawä ti nesaa do moo hew'ëët doo. Tabahapäh bã paawä, dooh tagado bã ÿñh ta hã moo wät doo”, näng mã Pariséw ta h'yyb gó.

⁴⁰Ti Jesus h'yyb hapäh mã ta ti Pariséw. Ti m' taky hadoo:
—Simaw —näng mã ta hã. —ÿ karēn paawä òm ÿ maher'oot — näng mäh.

—Éj. ÿ mamaher'ood ma matëg —näng mäh.

⁴¹Ti m' Jesus ky hadoo, panyyg gó m' tabenaa wät:
—Ti abong pawóp hē ajyy. Kūüt enäh sa kariw n'aa wë. Ta see kūüt 50, ta see kūüt 500. ⁴²DooH rahaja bã repaag bã sa kūüt. Ti hyb n'aa sa kariw n'aa bawug hōm sa kūüt. Hÿÿ kã, ÿ eanh a hã —näng mã Simaw hã. —Ny hadoo do sa kariw n'aa tak'ëp takamahän up a hã péh? —näng mã Jesus.

⁴³Ti m' Simaw ky hadoo:

—Hã ÿÿ, kūüt eh do paah —näng mäh.

—Ti né hē —näng mã Jesus. —Baad a kyyh —näng mäh.

⁴⁴Ti m' ÿñh wë taty kaw'ōöd däk. Ti m' Simaw hã ta ky hadoo:
—Mahegãã hahÿ ÿñh —näng mäh. —A tób gó ÿ bajëë suun bã, dooh naëng ÿ man'oo bã ji bahed'oo doo da, tsym ÿ hetsyd. Hahÿ ÿñh kã, tsym ÿ ta ty nabëë me tatsahë däk, ti tabawug hōm ta sëen me —näng mäh. ⁴⁵—ÿ kajaa bã, dooh ÿ matsanetsub bã makedëng do heen n'aa ji bahed'oo doo da. Hahÿ ÿñh kã, dooh teréd bã tatsanetsup do tsym ÿÿ hã, ÿ kajaa bã tadu dahäng do né hē. ⁴⁶DooH mahawug bã ta syyj buu benyym do nuh ÿÿ gó ji bahed'oo doo da. Hahÿ ÿñh, buu benyym do tahah'ook tsym ÿÿ hã.

⁴⁷Tak'ëp ÿ tawén kamahãñ, hajõng nesaa do ta wë hanäng do paa P'op Hagä Do mabaan hõm do hyb n'aa. Kanahën hadoo do nesaa do hã näng do P'op Hagä Do awug hõm doo, kanahën doo hë P'op Hagä Do takamahãñ —näng mä Jesus Simaw hã.

⁴⁸Ti m' ÿñh hã kä Jesus ky hadoo:

—Nesaa do a hã hanäng do paa kado hõm —näng mäh.

⁴⁹Ti m' Simaw atsyid bong do wób sa h'yyb gó m' rabadoo:

—Jaa ti hÿñh? Tahajaa g'eeh nesaa do tado hõm bã? Jãam né hë P'op Hagä Do hajaa tii —näk mä sa h'yyb gó.

⁵⁰Ti m' Jesus ky hadoo ãnh ÿñh hã:

—Õm P'op Hagä Do wén ed'ëep nesaa do mahãñh, hã ÿ mah'yy ka'eeh do hyb n'aa. Ahõm kä h'yyb näm doo me —näng mä Jesus.

Joom tym ky n'aa gó Jesus metëek do panyyg n'aa hahÿñh

8 Ti jawén mä sét panang ken'yyh bã m' Jesus her'ood hõm mä P'op Hagä Do bag'ãas do ky n'aa hanãm doo. 12 hedoo do ta ma matëg rahada mä Jesus. ²Ah'üüm mä na-ãñj hë ta sii ÿñj wób, karap'aar h'yyb nesaa do sa hã padëek do paa Jesus habëe hõm do sa hã, sa nahëe tado hõm do sa hã. Sa mahang ti awät mä Marija Madarën häd näng doo, 7 karap'aar h'yyb ta hã henyh do paa Jesus habëe hõm doo. ³Ta see häd mä Jowãñ, Kusa häd näng do ÿñm. Hãj n'aa wahë n'aa Eróts häd näng do kaser n'aa m' ti ta patug. Ta see häd mä Susãan. Hajök mä ÿñj wób rahada Jesus. Sa dajëer me ramasa Jesus ta ma matëg daheeh sa waa hã.

⁴Ti m' hajök ta wób kata padëek mä Jesus wë. Jé pad'yyt hë naa rabena. Ti m' ta ma matëg hã tamaher'oot hahÿ panyyg:

⁵—Hÿ hadoo joom hejóm do bejoom joom tym. Tatsawyh hõm joom tym. Joom tym tatsawyh hõm do wób ta tyw n'aa me takajäk. Ta wób ratsabeeb hõm, ta wób taw'ëed rabajóh jëng. ⁶Joom tym wób kajäk pä ta yt tabahadoo do jó. Kanahën its k'ãats tii bã. Ti taganyyh bã nyyw hë tatsawyy jëng, dooh tabatsahëe ta h'yyb. ⁷Ta tym wób kajäk sasëng kóm banäng bã. Ta nemuun sasëng gajewäng. Tii bã kä, dooh tawëe wäd bã kä sasëng hyb n'aa. ⁸Ta tym wób kajäg kãn baad tabadoo bã. Genyyh, baad tabawäng, baad tabeak. 100 nuu me tabejoom do bahãñh tabeag kãn baad tabadoo bã kajäk doo —näng mä Jesus, panyyg ky n'aa me m' tabaher'ood kãn.

Ti m' tabahajaa bã panyyg taheer'oot doo, taky hadoo:

—Jé karën pé ÿ her'oot do tamaa newë bã, taw'ãats hë tahyb n'aa matakëe —näng mäh.

⁹Ti m' ta ma matëg beanh ta hã nyy d' tahanäng pé m' ti panyyg. ¹⁰Ti m' taky hadoo sa hã:

—Bë hã P'op Hagä Do an'oo däk bë bahapäh hyb n'aa pooj jé ji nahapäh do P'op Hagä Do bag'ääs do hã. Ta wób sa hã, P'op Hagä Do hã h'yy kana'eeh do sa hã, ÿ maher'oot panyyg ky n'aa me —näng mäh. —Ti hyb n'aa, “rahegãã né paawä m', dooh m' rah'yy genä bä. Ramaa newë né paawä, dooh tagah'ood bä sa hã”^b —näng mä Jesus kyyh sa hã.

¹¹Ti m' Jesus ky hadoo ënh:

—Hahÿÿ d' tahanäng pé panyyg ky n'aa: Joom tym, P'op Hagä Do kyyh. ¹²Joom tym wób ta tyw n'aa me kajäk do hadoo P'op Hagä Do panyyg maa new'ëë do wób sa hã. P'op Hagä Do kyyh sa h'yyb gó kajäk do Dijab asog hõm raky nadaheeh hyb n'aa, ranedëp hyb n'aa nesaa do mahãnh. ¹³Joom tym wób pä banäng bä kajäk do hadoo P'op Hagä Do panyyg maa new'ëë do wób sa hã. Ramaa newëë bä h'yy gadajaa gó ragado né hë paawä, nyyw hë rah'yy gejë hõm. Joom kóm nanäng nä do hadoo sa hã. Pooj jé dó raky daheeh. Tii bä, hejoonh doo me P'op Hagä Do metyy bä baad rah'yy kae bä, nyyw hë rah'yy gejë hõm. ¹⁴Joom tym wób sasëng mahang kajäk do hadoo P'op Hagä Do panyyg maa new'ëë do wób sa hã. P'op Hagä Do kyyh ramaa napëë né paawä, rahyb n'aa newë had'yyt hë badäk hahÿÿ hã ji bawät do hã.^c Dajëër hã, sa ma hã, rakarën do hã rahyb n'aa hüüm had'yyt hë. Ti hyb n'aa P'op Hagä Do panyyg sa h'yyb gó hadäk do tawén nahõm. Joom neak do hado däk tii. ¹⁵Joom tym wób baad tabadoo bä kajäk do hadoo P'op Hagä Do panyyg maa new'ëë do wób sa hã. Baad ub sa h'yyb, t'öp madäk doo me ramaa newëë. P'op Hagä Do kyyh ramaa napäh bä, baad rabenäm sa h'yyb gó. Rahyb n'aa matakä had'yyt hë ta hã. Tabad'op hë rah'yy gejë hõm. P'op Hagä Do karën do baad ramoo bok tii kä. Joom he'aak do hadoo tii —näng mä Jesus.

¹⁶Ti m' taky hadoo ënh:

—Ta bag dooh ji gataa so bä ji bejën hyb n'aa manajuu yt hã, ji bejën hyb n'aa ji jó ÿÿh do yt hã. Dooh. Ta bag ji dasooh ta tyng jó, tób gó hajëë pëë do rabahapäh hyb n'aa. ¹⁷Ta ti hadoo da ÿ ma metëëk do hã: Sahõnh hë kejën nä doo, ji nahapäh nä doo, ta jawén kä da sahõnh hë da rabahapäh, wyt ta maab däg da sa hã.

^b 8.10 Isajas 6.9

^c 8.14 Ta ti hedoo do hã raty kanewad had'yyt hë. Rahyb n'aa tón had'yyt hë sa waa, sa taah, nyy d' rabad'oo doo.

18Ti hyb n'aa taw'ãäts hē baad bē hyb n'aa matakä bē maa newëë do hã. Jé h'yy ganyy däk doo, ti bahãnh P'op Hagä Do banoo nä ta hã ta h'yy ganäng doo. Jé kanahën d'os hē h'yy ganäng doo, tahajaa do ted'oo doo, P'op Hagä Do ado hõm da ta hã kanahën d'os hadoo doo^d —näng mä Jesus.

Jesus wakään heh'äät do panyyg n'aa hahÿÿh

19Ti m' ta see pé noo gó Jesus ÿÿn, ta wakään sii hē m' rabana, Jesus raheg'ãäs. Du daa m' rakad'oo pé hajök do hyb n'aa ta w'oo hã hab'ëëh doo. 20Ti m' rē tanyy ky hadoo ta hã:

—A ÿÿn, a wakään ta w'oo hã rabab'ëëh. Õm mä raheg'ãäs —näng mäh.

21Ti m' Jesus ky hadoo:

—Sahõnh hē P'op Hagä Do panyyg maa new'ëë doo, ky dah'eeh doo, ti né hē ëën hadoo, ti né hē wakän haa hadoo —näng mäh.

Bah'ood Jesus meduuk do panyyg n'aa hahÿÿh

22Ti m' ta see pé noo gó m' Jesus baher'oot ta ma matëg sa hã:

—Ti bä, ër atsëg hõm karaj'aa tamyj jé.

Ti m' ragatsëg t'oonh marakate gó. 23Ti m' rabatsëk bä kä m' Jesus aã sooh mäh. Ti m' bah'ood bana kän tak'ëp. Tewëëp mä maadaka. Marakate m' tetaa m'. ãm n'aa näng. P'eets mä marakate bagyyb jëë paawä.

24Ti m' ta ma matëg ramebëë nyh, ti m' raky hadoo:

—ãã Wahë N'aa! —näk mäh. —Ër ag'yyp da! —näk mäh.

Ti m' tabas'ëëg gëët, ti m' bah'ood, maadaka tameduuk. Ti m' bah'ood badoo wäd. Badatih däk mäh.

25—Dooh hã ÿ bē h'yy kasadëë bä? —näng mäh.

Ti m' tak'ëp mä rabeÿÿm bong, tak'ëp mä rameuuj bong. Ti m' rakaner'oot sa mab hē:

—Jaa ti hÿÿ éh? Bah'ood, maadaka sii hē raky daheeh! —näk mä sa kyyh.

Karap'aar h'yyb nesaa do Jesus ah'eed hõm do panyyg n'aa hahÿÿh

26Ti m' rakajaa Geras buuj sa häj n'aa bä, karaj'aa tamyj jé, Garirej häj n'aa nu masee me. 27Ti m' Jesus gatsëg nyh bä kä m',

^d 4.25 Ta ti tawén kado hõm sa hã, rahyb n'aa manatakëë do hyb n'aa. Dooh rahyb n'aa p'eed bä P'op Hagä Do panyyg hã.

nayyw hē m' tabana ta wē aj'y y mera doo, karap'aar h'y yb hā nāng doo, ta tii bā babuuj. Bāp peej mā tabawāt ta si n'aa hē. Bāp peej dāg mā tanaā wāt tób yt hā. Pā gabaho doo gó, panang buuj dejēp do sa kamag n'aa radebong doo bā tabahe'y yh. ²⁸ Ti m' Jesus tabahapāh bā m' tak'ēp mā tageēj wāt. Jesus matym gó m' tabadēē hyng. Tak'ēp mā ta kyyh:

—H'ēēd makarēn wē y y, Jesus, P'op Hagā Do T'aah, Sahōnh hē Bahānh Hadoo Do T'aah? Y d' marejā manāh! —nāng mäh.

²⁹ Tii d' tawén edoo mäh, karap'aar h'y yb nesaa do Jesus ah'eed hōm do hyb n'aa m'. Hajōō nuu me m' karap'aar h'y yb bejēng ta hā tamera doo. Haak sapuuw hadoo doo me né hē m' ramoo maw'y yd né paawā m', ratsyym mew'y yd hōm paawā m', hagā nyy né paawā m', tagahet'ēēh mā haak sapuuw hadoo doo. Tabanawāng hēnh daap mā tawajaah karap'aar h'y yb an'oo bā.

³⁰ Ti m' Jesus beaanh ta hā:

—Nyy d' a hād? —nāng mäh.

—“Hajōk Doo” āā hād —nāng mäh.

Hajōk karap'aar h'y yb ta hā hanāng, tii d' ta hād tawén hadoo.

³¹ Ti m' karap'aar h'y yb nesaa do rets'ēē had'y yt mā Jesus hā tanah'eed hyng hyb n'aa tabanesaa hēnh.

³² Hajōng mā too yb tii b' habēēh karaj'aa takēēn hā, wajapēm doo bā. Tii b' mā sa waa rabahew'aa. Ti m' karap'aar h'y yb rabetsēē Jesus banoo hyb n'aa rabajēē pēē too yb hā. Ti m' Jesus banoo t'ī hēnh sa hā kā. ³³ Ti m' karap'aar h'y yb nesaa do benā kán aj'y y hā hanāng do paah, too yb hā m' rabajēē pā kán. Ti m' too yb rapah'uud bong, rameraa bong, ti m' rawaj'aa wēēnh tame wajapēm doo hēnh, tame m' rakejäg bēēnh. Ti m' t'ōp mā rapehās.

³⁴ Ti m' too yb hagā n'aa rabahapāh bā m' ta tii, waj'aa bong mäh. Sa panang bā, panang nedaa bā na-āāj mā ramaher'oot sahōnh hē rahapāh doo. ³⁵ Ti m' t'ī hēnh buuj rabana t'ī hēnh rabaheg'āās hyb n'aa ky n'aa nāng doo. Ti m' Jesus wē rakajaa bā kā, rabahegāā kán aj'y y hajōng do karap'aar h'y yb nesaa do hanāng do paah. Asooh mā Jesus tsyym pa. Saroor nāng mäh, baad dāg mā ta h'y yb tym. Ti m' rabe y ym bong. ³⁶ Ti m', ta ti hap'ēēh do rabaher'ood kán han'aa do sa hā kā, ta ti aj'y y ky n'aa, Jesus ahub dāk do ky n'aa. ³⁷ Ti m' ta ti babuuj rabetsēē Jesus hā, tabahōm hyb n'aa sa hāj n'aa bā naa. Tak'ēp mā rabe y ym bong rawén eanh tabahōm hyb n'aa. Ti m' Jesus gatsēg so kán marakate gó, ti m' tabahōm kán.

³⁸Aj'y'y kä m' karap'aar h'yyb nesaa do hadäk do paa m' betsēē Jesus hā, Jesus sii tabahōm hyb n'aa. Ti m' Jesus baher'oot ta hā tabahōm hyb n'aa. Hahȳy da m' taky hadoo ta hā:

³⁹—Abaaj hōm a tób hēnh, a wakāān rababong hēnh. Maher'ood sa hā sahōnh hē taw'āāts hē hadoo do a hā P'op Hagä Do mo haj'aa, ōm tahuub däk doo —näng mä Jesus kyyh ta hā.

Ti m' aj'y'y bahōm kän. Taher'oot mä sahōnh hē panang buuj hanām do Jesus mo haj'aa ta hā.

**Ȳynh has'oo däk do ky n'aa, karapee h'yy ganä
däk do ky n'aa daheeh hahȳȳh**

⁴⁰Ti m' Jesus batség hōm bä p'aa hēnh karaj'aa tamyyj jé, hajök baad ragadoo. Jesus mä ragadaa b'ēeh. ⁴¹Ti m' aj'y'y Jaj-Ro häd näng do bana Jesus wē. Tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot do sa wahē n'aa see m' tii. Ti m' ta taron nuu me m' tabahyy häng ta wē. Ti m' tak'ēp mä tabetsēē ta hā ta tób hēnh tabahōm hyb n'aa ta sii. ⁴²Jāām né m' sét its mä ta toog. P'eets mä tadajēp. 12 m' ta hyb n'aa pé ta baab n'aa.

Ti m' Jesus bahōm ta sii. Tamahōm me m', hajök do ta sii hah'ūūm do gatat'uuk mä ta hā. ⁴³Sa mahang ti awät mä ȳynh. Majyyw mä ta nahēeh. 12 m' ta baab ta nahēē badäk. Dooh m' hajaa pé masa pé ta hā. ⁴⁴Ti m' Jesus jó gadäk hēnh mä tabana ta wē. Ta saroor noo hā m' tamoo däng. Tii bä kä m', nayyw hē m', dooh wäd mä ta hā ta nahēeh. Ti m' Jesus beaanh:

⁴⁵—Jaa hā ȳ moo däng? —näng mäh.

—Ȳ ti dooh —näk mä sahōnh hē ta pa hab'ēeh doo.

Ti m' Peed ky hadoo:

—Ma Matég —näng mäh. —Hajök gatat'uuk a hā. Hajök a hā moo kajäk —näng mäh.

⁴⁶Ti m' Jesus ky hadoo ta hā:

—Dooh. Hā ȳy pé ȳ hapäh hā ȳy moo däng doo. Hā ȳ naa anyyh hejój ȳ ky gabuuj —näng mäh.

⁴⁷Ti m' ȳynh hegāā bä kä du daa m' takejēn péh, ana mä Jesus wē. Kajajän mä ta äm n'aa gó m', tabahyy häng mä ta wē ta taron nuu me. Sahōnh hē ramaa napäh bä m' tamaher'oot h'ēēd hyb n'aa tawén moo däng ta hā. Taher'oot mä nyy d' tabahas'oo däk nayyw hē. ⁴⁸Ti m' Jesus ky hadoo ta hā:

—Tok ȳy, ōm has'oo däk P'op Hagä Do hā mah'yy ka'eeh do hyb n'aa. Ahōm kä h'yyb näm doo me —näng mäh.

⁴⁹Jesus ber'oot nä bä m', takajaa aj'yy Jaj-Ro tób hēnh naa. Ti m' taky hadoo Jaj-Ro hã:

—A toog h'yy gakog hōm —näng mäh. —Dooch mah'yyb panasä wäd bä ma matëg —näng mäh.

⁵⁰Jesus maa napäh bä m' ta kyyh, ta ky hadoo Jaj-Ro hã:

—Mahyb n'aa tón manäh. Hã ÿ h'yy kasadëë. Tii bä da a toog da has'oo däk! —näng mäh.

⁵¹Ti m' Jaj-Ro tób bä rakajaa bä m', dooh m' Jesus an'oo bä hajök rabahōm ta sii. Jããm né hē m' tanoo hajëë p'ëë Peed, Tsijaag, Jowãw, dajëp do yb, dajëp do ÿÿn. ⁵²Séd dó m' tób yt hã raräb bä rabë bä. A'oot mä ta wób. Ti m' Jesus ky hadoo sa hã:

—Jããm hē ti bë kyyh —näng mäh. —Bë aód manäh. Karapee dooh tadajëb bä. Aÿÿh tii —näng mäh.

⁵³Tii bä m' rakawew'aam ta kyyh. Dajëp né hē m' sa hã. ⁵⁴Ti hadoo né hē dooh m' Jesus hyb n'aa p'eed bä sa kyy hã. Ti m' karapee hã tamoo maso däk, ti m' taky hadoo ta hã:

—As'ëëg g'ëed tok ÿÿ! —näng mäh.

⁵⁵Tii bä m' h'yy ganä däk mä p'aa hēnh. Nayyw mä tabas'ëëg gëët. Ti m' Jesus maher'oot sa hã rabanoo hyb n'aa maruus awa.

⁵⁶Tii bä m' ta yb, ta ÿÿn rameuuj bong mäh. Ti m' tak'ëp Jesus mejüü sa hã ranaher'oot hyb n'aa ta ti ky n'aa.

Ta ma matëg 12 hedoo do Jesus mejüü do panyyg n'aa hahÿÿh

9 Ti m' ta see pé noo gó m' Jesus naëënh 12 hedoo do ta ma matëg ta wë. Ti m' tabanoo mä sa hã karap'aar h'yyb nesaa do rabahajaa rabahebë hyb n'aa, nahëë näng do rabaheso hyb n'aa na-ãäj hē. ²Ti m' tamejüü mä rabahōm, ji P'op Hagä Do bag'ãäs do ky n'aa rabaher'ood hōm hyb n'aa, nahëë enäh do rabaheso hōm na-ãäj né hē. ³Hahÿÿ da m' tamejüü:

—Dooch d' bë mahüüm péh. Ji tatu hadoo péh, päw hadoo péh, ta hood hadoo péh, ta sãm hadoo péh, bë saroor see hadoo péh —näng mäh. ⁴—Bë nu kajäk bä ta wób tób bä, tii bä da bë baym dó panang bë beréd hōm bä kä. ⁵Bë raganado bä, bë ahōm sa mahãnh. Sa panang bä naa bë ahōm bä bë tsyym suun bë tepyng padäg k'ãäts. Tii da bë bad'oo, rabahapäh hyb n'aa dooh baad tado bä P'op Hagä Do panyyg raky nadaheeh doo —näng mä ta kyyh sa hã.

⁶Ti m' rabahōm kän. Sét ken'yyh panang bä m' rabaher'oot mä P'op Hagä Do panyyg hanãm doo. Jé pad'yyt hē heso hōm mä nahëë enäh doo.

⁷Ti m' Garirej häj n'aa wahë n'aa, Eróts häd näng doo, taky n'aa napëë däk mä tii. H'yyb manepëë wäd mä Eróts Jesus ky n'aa rahe'oot do hä.

—Jowāw nu gahem'uun do paa ti ta ti dejëp do mahang ganä wät doo —näk mä ta wób.

⁸—Eriij p'ooj ub hawät do paa kas'ee wät do tii —näk mä ta wób.

—P'op Hagä Do ky n'aa rod p'ooj ub habok do paa see ganä wät do ti ta tii —näk mä ta wób.

⁹Ti m' Eróts ky hadoo:

—Jowāw nu gahem'uun doo, ÿ mejüü paa ranu gahōg hōm. Jaa ti ta tii, hä ÿ ramaher'oot do ta ky n'aa? —näng mä Eróts kyyh.

Takarën paawä m' taheg'ääs Jesus.

Jesus pahuunh do 5 miw sa waa panyyg n'aa hahÿÿh

¹⁰Ti m' 12 hedoo do Jesus mejüü doo, rababaaj nä bä m' Jesus wë, ramaher'oot mä ta hä sahōnh hë ramoo bok doo. Ti m' 12 hedoo do Jesus mahūüm sa m'aa hēnh kä, panang Betsaj-Da häd näng doo hēnh. ¹¹Ta wób, hajök doo, raky n'aa napäh bä m' n'yy hēnh Jesus rabahōm, ah'ūüm mä sa jawén. Rakajaa bä Jesus gadoo mä hajök doo, ti m' tama metëek sa hä ji P'op Hagä Do bag'ääs do ky n'aa. Nahëë enäh do heso hōm mäh.

¹²Tüüh tabado däk bä kä m' 12 hedoo do rabana Jesus wë, ti m' raky hadoo ta hä:

—Mamejō hōm hajök do panang tabanäng bä, sét ken'yyh rabaj'eenh hēnh na-ääj hë, sa waa rabetsëë hyb n'aa, t'ii hēnh rabaÿÿh hyb n'aa. Dawëë hahÿ babä —näk mä sa kyyh.

¹³Ti m' Jesus ky hadoo:

—Bë né hë hanoo sa waa —näng mäh.

Ti m' raky hadoo:

—Dooh tahaja bä —näk mäh. —Jääm hë ti hanyys ji ma poo oow pé pāw, pawóp its tah'ÿÿb —näk mäh. —Makarën ää bahōm ää betsëë hajök do sa waa? —näk mäh.

¹⁴(5 miw ajyy tahyb n'aa pé m' tii bä hab'ëeh doo.) Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

—Bë mejō rabehyy b'ëeh tüü, 50 ken'yyh ketyn hōm doo —näng mäh.

¹⁵Ti m' Jesus mejüü doo da né hë m' rabad'oo. Sahōnh hë m' rabehyy b'ëeh. ¹⁶Ti m' Jesus asog däk mä pāw, tah'ÿÿb na-ääj mäh. Hÿ pong jé taty däng bä m', P'op Hagä Do hä taky hadoo:

—Ōm taw'āāts hē Ee. Man'oo dāk āā tā, man'oo dāk āā waa — nāng mäh.

Ti m' pāw, tah'ỹyb na-āāj né hē taganebäh bong mäh, tets'ëë hōm mä ta ma matëg sa hä, rabets'ëë hōm hyb n'aa hajōk do hä kä. ¹⁷Tii bä kä m', sahōnh hē m' rabawëë bong. Wog enä hōm mä sahōnh hē. Ti m' mad'aak doo m' ta ma matëg rata hōm mä kawaju gó. ¹² m' kawaju gedë hōm mäh.

Jesus ky n'aa Peed her'oot do

pányg n'aa hahỹyh

¹⁸Ti m' ta see pé noo gó ta m'aa hēnh Jesus ky n'aa etsëë mäh. P'eets hē m' ta ma matëg rabab'ëëh. Ti m' tabahajaa bä kä m' taky n'aa etsëë doo, tabeaanh ta ma matëg sa hä:

—Jaa m' ỹyh, sa nooh?

¹⁹Ti m' raky hadoo:

—Ta wób noo m' ōm mä Jowāw nu gahem'uun do paah. Ta wób noo m' ōm mä Eriij makūūh. Ōm mä P'op Hagä Do ky n'aa rod p'ooj ub dejëp do paa see ganä wät do m', ta wób sa nooh —näk mä sa kyyh ta hä.

²⁰—Bë hä ënh? Jaa ỹ bë hä ënh? —nāng mä Jesus sa hä.

Ti m' Peed ky hadoo:

—Ōm ti Kristo, P'op Hagä Do H'yyb Däng Doo —nāng mäh.

²¹Ti m' Jesus mejūū tak'ëp sa hä ranaher'oot hyb n'aa ta ti ta wób sa hä. ²²Ti m' taky hadoo:

—Ỹyh, Aj'yy Hadoo Do Hỹ Pong Jé Hana Doo, hajōng da ỹ ahoop. Èr wahë n'aa, P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'ooh do sa wahë n'aa na-āāj da, Mosees ky n'aa jaw'yyc do ma mehetëk do na-āāj hē ỹ da rahyb n'aa wareem. Ỹ da dajëp ran'oo bä. Tamawoob hē ta äh, ỹ ganä wät da p'aa hēnh —nāng mä ta kyyh.

²³Ti m' taky hadoo sahōnh hē sa hä:

—Jé karën pé hëp ỹ hata tabahadoo hyb n'aa, taw'āāts hē teréd hōm ta hä hē tah'yy ka'eeh doo, taw'āāts hē teréd hōm ta hä hē tahyb n'aa newëë doo. Taw'āāts hē da tagado had'yyt hē tahoop do hëp ỹ n'aa. Taw'āāts hē tagadoo hëp ỹ n'aa radajëëb bä na-āāj hē. Taw'āāts hē ỹ taky daheeh, taw'āāts hē ỹ bawät doo da da ti bawät. ²⁴Tii d' ỹ wén edoo, badäk hahỹyh hä ji hawät do tak'ëp kamahñn doo, jé tahoop do hëp ỹ n'aa jeỹym doo, dooh da P'op Hagä Do wë tanu dëë bä. Jé hëp ỹ n'aa tahoop do gadoo péh, hëp ỹ n'aa tadajëb bä, ta h'yyb tym da P'op Hagä Do wë da tanu däng.

²⁵Hëd n'aa ji karën sahõnh hē badäk hahÿ ji ta danäh, ji h'yyb tym ta s'ee hēnh tahõm bä? —näng mä ta kyyh.

²⁶Ti m' Jesus ky hadoo ênh:

—Hëp ÿ n'aa, ÿ ma metëek do hyb n'aa na-ããj hē nu mebyng péh, ÿÿh, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Doo, ÿ d' nu mebyng ênh ta hyb n'aa hejój ÿÿ hã ÿ bahyng bä ta bag tak'ëp gabarëeh doo gó, Ee hejój gó, ããs tak'ëp baad hedoo do sa hejój gó na-ããj hē ÿ bahyng noo gó —näng mäh. ²⁷—Baad bë ÿ maher'oot. Ta wób babä èr mahang habong do rahapäh nä da ÿ du doo noo gó sahõnh hē ÿ bag'ããs P'op Hagä Do hejój me. Radejöp do pooj jé rahapäh nä da tii. Né hup ÿ né hē ta ti ÿ her'oot doo —näng mä Jesus ta ma matëg sa hä.

Jesus kawareem do panyyg n'aa hahÿÿh

²⁸Ti m' 8 ta hyb n'aa pé sa ã jawén paa bä m', Jesus mahüüm ta sii Peed, Tsijaag, Jowāw daheeh. Ti m' rabas'ëëg kån waëë jók taky n'aa etsëë hyb n'aa. ²⁹Ti m' taky n'aa etsëë bä m', Jesus mamets kawareem däk sa matym gó. Ta see hado däk mäh. Tak'ëp mä ta saroor gabar'ëëng däk, hawyp do gabarëeh doo da. ³⁰Ti m' pawóp hē ajyy, p'ooj ub habong do paah, Eriij, Mosees häd enäh do ³¹rakas'ee b'ëëh sa matym gó, ta bag gabarëeh doo gó. Er'oot mä Jesus sii. Er'oot mä ta sii Jerusarënh bä Jesus dajöp do ky n'aa hä. ³²Ty jaw'yyk mä Peed ta najiis daheeh. Ti hyb n'aa aã b'ëëh mäh. Ti m' raty gawëëj padëëk bä m', Jesus bag tak'ëp gabarëeh do rabahapäh. Ti m' ajyy ta pa ab'ëëh mä rabahapäh. ³³Ti m' ajyy rabahõm bä Jesus mahãnh, Peed ky hadoo mä Jesus hä:

—Ma Matëg! —näng mäh. —Taw'ãäts hē babä èr hä! —näng mäh. —Taw'ãäts hē tamawoob hē ta tób n'aa aã temaa toonh. Sét hē a tób, sét hē Mosees tób, sét hē Eriij tób —näng mäh.

(Dooh m' tadoo wät pé tak'ëp rabeÿÿm bong do hyb n'aa m', tii d' tawén edoo.) ³⁴Ti m' Peed ber'oot nä bä m' wë puh ganyyh. Sahõnh hē sa hä wë puh hadoo do badäng bä m' Jesus ma matëg rabeÿÿm bong mäh. ³⁵Wë puh gó m' P'op Hagä Do ber'oot. Hahÿÿ d' mä ta kyyh:

—Hahÿ tah ÿÿ, ÿ h'yyb däng doo. Bë maa newë, bë ky dahé ta kyyh —näng mäh.

³⁶Tii bä m', kyyh hadoo do ky dawuh bä m', rabaheg'ããs, dooh boo m' Jesus pa hab'ëëh doo. Ta mab hē m' tabayyw gëët. Ti m' sa

h'yyb gó m' rabenäm ta ti rahapäh doo, ramaa napäh doo. Dooch m' rahe'ood bä ta wób sa hä.

Pahëew Jesus haso däk do panyyg n'aa hahÿÿh

³⁷ Ti m' jati pé Jesus rabahyk bä kä m' waëë jó naa, hajök kataa sa hä. ³⁸ Ti m' hajök do see ky ganyyh. Ti m' taky hadoo:

—Ma matëg! —näng mäh. —Mahegãã tah ÿÿ. Jããm né hë sét had'os do tah ÿÿ. ³⁹ Karap'aar h'yyb nesaa do ta hä adäk. Ta hä tadëë bä tak'ëp tah ÿ geëenh, tak'ëp tameraa wät, tûü takepëed had'yyt hë, tsanamäts däk tan'oo bä. Dooch tahyb n'aa eréd bä, tak'ëp tarejãã —näng mäh. ⁴⁰ —ÿ eaaj wät a ma matëg sa hä rabahabëë hóm hyb n'aa. Dooch rahaja bä —näng mä ta kyyh Jesus hä.

⁴¹ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Baad P'op Hagä Do hä h'yy kana'eeh do bëeh, da hë badäk hahÿÿ bä habok doo! Baad nado bë h'yyb tym —näng mäh. —Hajõõ nuu me ÿ bawät nä g'eeh bë mahang bë ky dahé däk hyb n'aa kä? ÿ häd h'yyb napan däg bë hä, hä ÿ bë h'yy kanasadä nä do hyb n'aa —näng mäh. —Mamana b'ëep a t'aah —näng mä aj'yy hä.

⁴² Ti m' ramanaa bä m', karap'aar h'yyb nesaa do pahëew tadawäts jat tûü. Meraa wät mäh. Tûü m' takawereem, kawereem, kawereem jat mäh. Ti m' karap'aar h'yyb nesaa do Jesus geãm wät tabanyyh hyb n'aa. Ti m' pahëew tabahaso däk. Ti m' Jesus bahaëëj geët ta yb hä. ⁴³ Tak'ëp mä sahõnh hë rameuunh P'op Hagä Do mo haj'aa hä.

Jesus mo haj'aa hä sahõnh hë rameuuj bong bä m', Jesus ky hadoo ta ma matëg sa hä:

⁴⁴ —Baad bë hyb n'aa matakä da bë ÿ maher'oot doo: ÿÿh, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Doo, ÿ da ran'oo däk da ta wób sa moo gó —näng mä Jesus ta ky n'aa hä.

⁴⁵ Dooch m' rah'yy genä bä ta ti Jesus edoo do sa hä. Dooch m' rahapëë bä ta ti tedoo do sa hä. Kejën do hadoo mä sa hä. H'yyb e'ÿÿm mä rawén neanh.

Raky ked'aak doo, jaa sa bahãnh hadoo do panyyg n'aa hahÿÿh

⁴⁶ Ti m' ta ma matëg ky ked'aak mä ny hadoo do sa mahang hyb n'aa jawyk ta wób sa bahãnh. ⁴⁷ Jesus h'yyb hap'ëeh mä sa h'yyb, ti hyb n'aa m' karapee t'aah ta moo taky gëet ta pa. ⁴⁸ Ti m' taky hadoo:

—Hëp ÿ n'aa hahÿ karapee t'aah gadoo péh, ÿ né ti tagadoo —näng mäh. —ÿ gadoo péh, hä ÿ mejüü do tagadoo. Tii d' ÿ wén edoo, tak'ëp hyb n'aa sakog is do bë mahang, ti né da hyb n'aa jawyk P'op Hagä Do matym gó —näng mä Jesus sa hä.

⁴⁹Ti m' Jowāw ky hadoo:

—Ma Matëg! —näng mäh. —Äã hapäh aj'yy a häd tabesok bä tahebë karap'aar h'yyb nesaa doo. Èr h'yyb hata nado tii, ti hyb n'aa äã ge'ÿÿm tii d' tanad'oo hyb n'aa —näng mä Jowāw kyyh Jesus hä.

⁵⁰Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

—Bë geãm manäh! —näng mäh. —Bë wë h'yy kawanereem doo, bë h'yyb hata tii —näng mäh.

Samarija buuj wób Jesus raganadoo do panyyg n'aa hahÿÿh

⁵¹Tabedaa däk bä m' p'aa hënh Jesus basëëk do hÿ pong jé, Jerusarënh hënh tabahöm tah'yyb däng mäh, tahapëë né paawä m' rarejäã t'ïi hënh. ⁵²Ramahöm me m' tamejüü ta panäg n'aa ta pooj jé, takajaa hyb n'aa ta tii bä. Tamejüü mä Samarija häj n'aa panang s'ee hënh rabenäm hyb n'aa ta pooj jé, takajaa hyb n'aa tii bä. ⁵³Dooh m' panang buuj ragado bä, Jerusarënh hënh Jesus bahöm do hyb n'aa. ⁵⁴Ti m' Tsijaag Jowāw daheeh raky n'aa napäh bä Jesus raganadoo do ky n'aa, raky hadoo Jesus hä:

—Äã wahë n'aa —näk mäh. —Makarën p'op naa tëëg hõõ äã mejõ hyng ragawatsik hyb n'aa? —näk mäh, reaanh mäh.

⁵⁵Ti m' duu hënh Jesus ty kawareem wät, ti m' taky geãm bong tii d' rahyb n'aa newëë do hyb n'aa. ⁵⁶Ti m' panang s'ee hënh kä Jesus bahöm kän.

Jesus sii ji bawät do ky n'aa hahÿÿh

⁵⁷Ti m' ta tyw n'aa me ramahöm me aj'yy see ky hadoo ta hä:

—Öm ÿ hadaa had'yyt hë mahahöm hënh —näng mäh.

⁵⁸Ti m' Jesus ky hadoo ta hä:

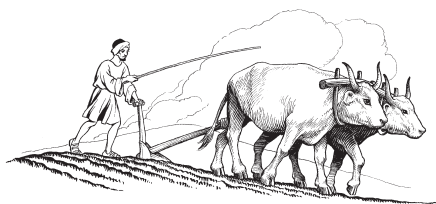
—Kanari tób näng, taw'ëëd maag enäh. ÿÿh Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Doo, dooh tóp ÿÿ pé ÿ yd kameh'ääk péh —näng mäh.

⁵⁹Ti m' aj'yy see Jesus bats'yyt:

—B'ëëp ana si ÿÿ, hëp ÿ hata mabahadoo hyb n'aa —näng mäh.

Ti m' aj'yy ky hadoo:

—Pooj jé dó ÿ abaaj hõm Ee wë ÿ bahag'ääs hyb n'aa. Tadjëp jawén paa bä kä, ÿ dakä jëng jawén paa bä kä öm ÿ bahadaa kän —näng mäh.

K'ääts wapën n'aa do heen n'aa (Rukas 9.62)

60Ti m' Jesus ky hadoo ta hã:
 —Na hã ÿ h'yy kana'eeh doo,
 dejëp do hadoo doo, dakëë sa
 da hadoo doo —näng mäh. —
 Õm tii kä, ÿ karën maher'ood ta
 wób sa hã P'op Hagä Do bag'ääs
 do ky n'aa —näng mä Jesus.

61Ti m' aj'yy see ky hadoo:
 —Õm da ÿ hada wahë ÿ n'aa. Pooj jé ÿ karën paawä ÿ babaaj
 hõm wakän haa, ee, èen ÿ kedëë wät hyb n'aa —näng mä ta kyyh.

62Ti m' panyyg gó m' Jesus ky gadoo:
 —K'ääts wapën n'aa booj yb takyyk doo me du doo do moo wät
 doo, ta jawén p'aa hënh tahegää bä, nas'aa däg tamo haj'aa. Ti
 hadoo né hë jé du doo do ÿ hada doo, tii bä ta see hã tahyb n'aa
 newë bä, dooh tahaja bä tamoo wäd bä P'op Hagä Do bag'ääs do
 hã —näng mä Jesus kyyh.

Jesus mejüü 72 hadoo do ta ma matëg panyyg n'aa hahÿh

10 Ti m' ta ti jawén paa bä 72 ta ma matëg wób Jesus asëëw
 hõm mäh. Pawóp hë ken'yyh mä tamejüü ta pooj jé, ta
 wób sa panang hënh tabahõm doo hënh. ²Rabahõm do pooj jé
 taky hadoo sa hã, panyyg gó m' tamaher'oot:

—Hajõng ti anyy däg paawä joom ag wah'ëë däk do ji ataa do
 pan'aa, pawóp its ta taa n'aa^e —näng mäh. —Ti hyb n'aa taw'ääts
 hë joom danäh hã, P'op Hagä Do hã, bë ky n'aa ets'ëë tamejõ nã ta
 wób joom hã ramoo bok hyb n'aa. ³Sa mahang bë ÿ mejüü, b'éé
 tabanas'aa mahang habëëh do hadoo^f —näng mäh. ⁴—Dooh d' bë
 mahüüm dajëër hadoo doo, ta hood hadoo, tsyym suun ta gó bë
 gawät do jawén buuj hadoo doo —näng mäh. —Bë kehewad manã
 bë kedëng do hã ta hõõ bä —näng mä sa hã.

⁵Ti m' taky hadoo ënh:

—Bë nu kajäg bä ta wób tób bä, hahÿh da bë edëë ta yt hã
 haj'eenh doo: “Bë P'op Hagä Do h'yyb n'yyim”, denoo da. ⁶Tii bä
 haj'eenh do baad rado bä, hanäm gó bë ragado bä, P'op Hagä Do
 h'yyb n'yyim do aym sa wë bë kedëng doo. Hanäm gó bë raganado bä,

^e 10.2 Hahÿh d' Jesus hanäng péh: Hajök ta hã h'yy ka'eeh do pan'aa paawä, pawóp its ta ky n'aa sa hã her'oot do pan'aa.

^f 10.3 Ta wób rakawajään da sa wë rakanarën do hyb n'aa P'op Hagä Do wë rah'yy kawareem bä, tahanäng pé tii.

dooh da P'op Hagä Do h'yyb enäw bä tii. ⁷Panang bä bë kajaa bä, bë kahÿÿd manä tób wób hēnh. Bë ayyw jeej da bë gadoo do tób bä. Taw'ääts hē bë eëëk, bë awa, bë awëë bë hã ranoo doo. Taw'ääts hē moo bok do sa hã ramoo bok do sãm ji banoo. Ti hyb n'aa, bë nu mebyy manä bë gadoo do hã —näng mäh.

⁸—Panang bä bë kajaa bä kä, bë ragado bä, bë hyb n'aa sëew manä bë waa. Taw'ääts hē bë awa, bë awëë bë hã ranoo doo.

⁹Nahëë enäh doo, bë nahëë sog hōm. Hahÿÿ da bë her'oot sa hã: “Edah bë hã P'op Hagä Do bag'ääs doo”, denoo da —näng mäh.

¹⁰—Panang bä bë kajaa bä, bë raganado bä, bë ahōm panang tyw n'aa me. Hahÿÿ da bë maher'ood sa hã: ¹¹“Äã tsyym suun äã tepyng padëëk bë panang k'ääts, P'op Hagä Do bë ganadoo do heen n'aa tii. Bë äã maher'oot hÿÿ kä: P'eets hē paawä P'op Hagä Do bag'ääs do bë wë, dooh paawä bë gado bä.” Tii da bë kyyh sa hã —näng mäh. ¹²—Baad bë ÿ maher'oot. Sahōnh hē badäk hahÿÿ hã habong do P'op Hagä Do ky n'aa etyy noo gó kä, Sodoma panang buuj sa sãm bahãnh P'op Hagä Do anoo da nesaa doo, bë ganadoo do panang buuj hã —näng mäh.

¹³Ti m' panang Korasïn, Betsaj-Da häd enäh do buuj ky n'aa taher'oot mäh:

—Nesaa do P'op Hagä Do anoo da bë hã Korasïn, Betsaj-Da panang buuj. Hajōng ÿ pehuunh do paa bë mahang. Dooh ÿ bë ky dahé bä. Panang Tiir, Sidōn häd enäh doo bä ÿ pehuuj bä paawä bë mahang ÿ pehuuj wät doo, p'ooj ub paawä ti buuj nesaa do hã rat'yyd kamehïin paawä, P'op Hagä Do hã rah'yy kawereem paawä. P'ooj ub paawä saroor hebaan do hejoo do rapadadäg né paawä. Rehaa paawä sa nuu hã tēëg ooj rat'yyd kamehïin do heen n'aa paawä ti ta tii. ¹⁴Sahōnh hē badäk hahÿÿ hã habong do P'op Hagä Do ky n'aa etyy noo gó kä, Tiir Sidōn buuj p'ooj ub habong do nesaa do ta sãm bahãnh P'op Hagä Do anoo da bë hã nesaa doo, bë t'yyd kamanehïin do hyb n'aa, bë h'yy kawanereem do hyb n'aa —näng mäh.

¹⁵Bëëh, Kapar-Naūm panang buuj, hÿ pong jé has'ëëk bë ed'oo g'eeh bëëh? Dooh. Tabanesaa hēnh bë bahyk da P'op Hagä Do an'oo bä —näng mä Jesus.

¹⁶Ti m' ta ma matëg sa hã taky hadoo:

—Bë her'oot do maa new'ëë doo, ÿ né hē ti tamaa newëë. Bë ty n'aa ges'yyk doo, ÿ né hē ti taty n'aa ges'yyk. ÿ ty n'aa ges'yyk doo, hã ÿ mejüü do taty n'aa ges'yyk —näng mäh.

17Tii bā m' 72 hadoo do rababaaj nā bā m' Jesus wē, h'yyb tseb'ee doo me m' ramaher'oot ta hā rabeboo nā do ky n'aa.

—Ma matēg —nāk mäh. —Karap'aar h'yyb nesaa do sii hē m' āā raky daheeh a ky gabuuj gó —nāk mā sa kyyh.

18—ÿÿ. ÿ hapäh —näng mä Jesus. —Matym ÿÿ gó Nesaa Do Yb het'oom do hadoo tabadēē hyng ÿ hegāā bā. 19Bē hā ÿ an'oo dāk bē bahajaa hyb n'aa aw'yy, sēej bē tseb'eep hyb n'aa. Bē hā ÿ an'oo dāk bē bahajaa bē nes'ēem hyb n'aa Nesaa Do Yb, ji majī. Dooh tahaja bā nesaa do tan'oo bā bē hā. 20Taw'āāts hē bē tsebee manā karap'aar h'yyb nesaa do bē raky daheeh do hyb n'aa. Taw'āāts hē bē tsebē bē hād kerii dāk do hyb n'aa hÿ pong jé, P'op Hagä Do karapee sa hād kerih do heen n'aa hā —näng mä Jesus 72 hadoo do sa hā.

21Ti noo gó kā m', baad Jesus P'op Hagä Do Sahee h'yyb tsebee kän. Tsebee gó m' taky hadoo:

—Ee, P'op Hagä Doo, a hā ÿ j'aa etsē. Sahōnh hē hÿ pong jé, badāk hahÿÿ hā hanäng do na-āāj hē mabag'āās. Majejēn hahÿ mamoo wät do haj'ap do sa mahānh, tak'ēp ma kamet'ēek do mahānh. Mametä wät sa h'yyb gó karapee hadoo pé hā, baad h'yy ka'eeh pé hā. Ta tii da magen'aak Ee —näng mä Jesus.

22Ti m' taky hadoo sa hā:

—Sahōnh hē Ee banoo ta hejój hā ÿÿ. Dooh baad hapäh pé ÿÿh, P'op Hagä Do T'aah. Jāām né hē Ee hapäh ÿÿh. Dooh Ee, P'op Hagä Do baad hapäh péh. Jāām né hē ÿÿh, ta T'aah hapäh. Jāām né hē sa hā ÿ metēeh do hapäh Ee —näng mäh.

23Ti m' ta ma matēg wē taty kawōōt. Ta m'aa hēnh tamaher'oot:

—Ky n'aa kedēng bēeh, hahÿ bē bahapäh do hyb n'aa. 24Baad bē ÿ maher'oot: Rababong noo gó, hajōk P'op Hagä Do ky n'aa rod makūūh, hajōk sa wahē n'aa hedoo do makūūh, rakarēn paawä raheg'āās bē hapäh doo, dooh paa rahapēē bā. Rakarēn paawä ramaa newēē bē maa newēē doo, dooh paa ramaa napēē booh —näng mä Jesus ta ma matēg sa hā.

Samarija buuj ky en'yym do panyyg n'aa hahÿÿh

25Ti m' ta see pé noo gó baad Mosees ky n'aa jaw'yyc do hapäh do as'ēeg gēēt mä Jesus tametyy hyb n'aa.

—Ma matēg —näng mäh. —Nyy da ÿ bad'oo edēb had'yyt do ÿ gadoo hyb n'aa, hÿ pong jé P'op Hagä Do pa ÿ bawäd had'yyt hyb n'aa ÿ dajēp bā? —näng mäh.

26 Ti m' Jesus ky hadoo ta hã:

—Ny hadoo P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do hã takerih ti ky n'aa? —näng mäh. —Nyy da ta hã maner'oot doo? —Jesus eanh mäh.

27 Ti m' aj'yy ky hadoo:

—Hahỹỹ da takerii däk: “Taw'ääts hẽ tak'ëp bẽ kamahãñ Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo, P'op Hagä Doo, bẽ h'yy kaha'eeh doo. Taw'ääts hẽ tak'ëp bẽ h'yyb padäg ta hã. Taw'ääts hẽ bẽ h'yyb tym gó naa né hẽ bẽ kamahãñ ta hã, sahõnh hẽ bẽ hajaa doo me.”^g Hahỹỹ da na-ãäj takerii däk —näng aj'yy: “Makamahãñ a da hadoo doo, a hã makamahãñ doo da”^h —näng mä aj'yy kyyh.

28 Ti m' Jesus ky hadoo:

—Baad ub a kyyh, baad maky gadoo —näng mäh. —Taw'ääts hẽ tii d' né hẽ madoo, tii bä baad mabawäd kãn hỹ pong jé kä —näng mä Jesus.

29 Ti m' aj'yy karën paawä tajejën ta h'yyb j'ooj madäk doo me m' ti takeaj wäd paawä. Ti hyb n'aa m' Jesus hã tabeaanh ta seeh:

—Jaa tii da ÿ hadoo doo? —näng mä ta kyyh.

30 Ti m' panyyg ky n'aa me m' Jesus ky gadoo:

—Ti awät aj'yy panang Jerikó hënh hahõm doo. Jerusarënh bä naa tabana. Ta tyw n'aa me tamahõm me takataa moo nes'aa do sa hã. Ramaso däk, rarahejãã mäh. Rasaroor kabo nyyh mäh, rahewyyh mäh. Tii bä m' radejaad hõm ta tyw n'aa noo däk bä. P'eets mä tadajëb paawä sa moo gó. ³¹Ti m' aj'yy P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'oooh do see tii me m' tamahõm. Aj'yy tabahapäh bä m', dawëë takenaa wät ta mahãñh. Ta tyw n'aa nu masee me m' tatabës. Dooh m' tat'yyd mehĩĩn bä. ³²Ti hadoo né m' ta seeh. Rewi häd näng do panaa né tii. Tii me né m' tamahõm tii d' ënh. Ti na-ãäj mä dooh tat'yyd mehĩĩn bä aj'yy tyyw me hajad hõm doo. ³³Ti m' tagadëëg ub aj'yy, Samarija buuj, bana. Ti m' ti t'yyd mehĩĩn kãn aj'yy. ³⁴Ta wë m' tabahõm, ti m' ta rog taty mebiin ta syyj hadoo doo me, uwa s'ëëb hadoo doo me. Ti m' ta rog maw'yyd däk mäh. Ti m' aj'yy batóg sooh ta mas'ää jó. Ti m' tamahũũm kãn dawëë hena do tób n'aa bä. Tii bä m' aj'yy tabahagãã kãn. ³⁵Jati pé kä m' tets'ëë däk mä tób danäh hã pawóp hẽ moweed k'ääts hawak do s'ëëb. Ti m' taky

^g 10.27 Dew-Teronom 6.5

^h 10.27 Rewitikos 19.18

hadoo ta hã: “Mahagãã hahÿ aj'yy. Hÿ ta sãm. Ta sãm nahaja bã, ÿ matëeh bã sahõnh hẽ ÿ ep'aak a hã”, nãng Samarija buuj kyyh tób danãh hã —nãng mã Jesus. Panyyg gó m' tabaher'oot ta tii hã.

³⁶ Ti m' Jesus eanh:

—Ny hadoo do ky enyym a hã, ta ti rarejãã do hã? Ny hadoo do ta da hadoo a hã? —nãng mã Jesus.

³⁷ Ti m' Mosees ky n'aa jaw'yyk do baad hapãh do ky hadoo:

—T'yyd mehĩĩn doo —nãng mãh.

Ti m' Jesus ky hadoo ta hã:

—Ahõm nã, tii d' né hẽ mabadoo kãn a da hadoo do hã —nãng mãh.

Maah-Ta Marija daheeh Jesus heg'ããs do panyyg n'aa hahÿÿh

³⁸ Ti m' Jerusarënh hënh Jesus ramahõm me, panang see bã m' ranu kajãg kãn. Ta tii bã m' ÿÿnh Maah-Ta hãd nãng do gadoo. Tats'yyt mã ta tób hënh Jesus ta ma matëg daheeh. ³⁹ Maah-Ta ãnh, Marija hãd nãng do asooh mãh. Jesus ma metëek do tamaa newëe mãh. ⁴⁰ Maah-Ta m' ty kanewaat. Ta waa n'aa m' tamoo wãt Jesus rawa do pan'aa. Ti m' Jesus wë tabana ti m' taky hadoo:

—Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo —nãng mãh. —Nepãh a hã, dooh ãnh ÿÿ ÿ tamoo masaa bã? Mamaher'ood ÿ tamoo masa hyb n'aa —nãng mã Maah-Ta.

⁴¹ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Maah-Ta, —nãng mãh —hajõng do hã maty kanewaat. Tii hã mah'yyb dãk —nãng mãh. ⁴² —Mahyb n'aa tón manã ta tii hã. Jããm né hẽ sét hẽ ti taw'ããts hẽ. Ta tii hã Marija h'yyb dãk. Dooh da ÿ mejõ bã ta ti teréd hõm —nãng mã Jesus Maah-Ta hã.

**Jesus ma metëek ji ky n'aa etsëe do
ky n'aa hahÿÿh**

11 Ti m' ta see pé noo gó Jesus ky n'aa etsëe mã P'op Hagã Do hã. Tabahajaa bã kã m' taky n'aa etsëe doo, ta ma matëg see ky hadoo ta hã:

—Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo —nãng mãh. —Ãã mama met'ëeg nyy da ër ky n'aa etsëe, Jowãw nu gahem'uun do ta ma matëg tama metëek doo da —nãng mãh.

² Ti m' Jesus ky hadoo sa hã:

—Bë ky n'aa ets'ëe bã, taw'ããts hẽ hahÿÿ da d' bë kyyh:

“Ee, ãã karēn sahōnh hē ōm rahyb n'aa jew'yyk.

Ãã etsēē a hã, sahōnh hē mabag'ããs do nyyw hē takajaa hyb n'aa ãã wë.

³ Man'oo had'yyt hē ãã waa.

⁴ Mamabaan hōm nesaa do ãã moo bok do paah.

Ãã na-ããj hē ãã mabaan hōm ãã wë moo bong do nesaa doo. Man'oo manã nesaa do ãã tah'yyb tatug”, nãk da bëeh, bë ky n'aa ets'ēē bã —nãng mã Jesus.

⁵ Ti m' panyyg ky n'aa me m' tamaher'oot sa hã ji ky n'aa etsēē do ky n'aa:

—Bë see ahōm bã atsēm ub ta najiis tób hēnh, pãw tets'ēē bã paawã ta wë, ta wë heg'ããs do waa n'aa paawã, hahỹỹ da ta kyyh ta najiis hã: “Na a waa uuh, pãw uuh. Tamawoob hē paawã ỹ karēn. ⁶ Najis ỹ kajaa nag'aap hē wë ỹỹ atsēm ub. Dooh wë ỹ ta waa péh”, nãng da.

⁷ Tii bã da ta najiis tób gó ta gawakō gó hagã do ky gedak ta hã: “Ỹ maty hasyyg manãh. Baad tób noo gatsēē dãk ta tēg me. ãã aj'eenh tah haa daheeh. Dooh ỹ haja bã ỹ an'oo bã a hã metsēē doo”, nãng da ta najiis ta hã.

⁸ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Bë ỹ maher'oot —nãng mãh. —Tii d' edo né paawã as'ēēg gëet né hē, pãw tabanoo hyb n'aa ta najiis hã. Ta najiis tabadoo do hyb n'aa nado ti tabas'ēēg gëet. Tawén s'ēēg g'ēēd kãn, tanaēēj had'yyt ta h'yyb.

⁹ Ti hyb n'aa bë ỹ maher'oot: Bë ets'ēē, tii bã P'op Hagã Do anoo bë hã. Bë esóts, tii bã bë aw'yyt da.ⁱ Bë naēēj tób noo bã naa, tii bã da ta danãh noo gas'ēēs.^j ¹⁰ Jé hetsēē do gadoo da P'op Hagã Do hanaa. Jé hesoos pé taw'yyt P'op Hagã Do hanaa. Jé tób noo bã naa naēēnh péh, tób noo kas'ēēs da ta hã P'op Hagã Do hanaa.

¹¹ Ti m' Jesus eanh sa hã:

—Bë t'aah ets'ēē bã tah'ỹỹb, bë anoo ta hã aw'yy? ¹² Karaak tyb bë hã tets'ēē bã, sēj bë anoo ta hã? Dooh. ¹³ Nesaa do moo heb'ook do né paawã bëeh, baad hadoo do bë heno bë taah hã. Ti bahãnh bë Yb hỹ pong jé hawät do anoo da ta Sahee, ta hã hetsēē do hã —nãng mã Jesus.

ⁱ 11.9 Baad ji hyb n'aa matakēē ji ky n'aa etsēē do hã tahanãng pé m' ti bë esóts, tii bã bë aw'yyt.

^j 11.9 Ji ky padãg had'yyt hē P'op Hagã Do hã ji etsēē doo, tahanãng pé m' ti tób noo bã naa ji naēēnh doo.

Nesaa Do Yb ky gabuuj Jesus moo wät rahanäng do panyyg n'aa hahÿh

¹⁴Ti m' ta see pé noo gó, karap'aar h'yyb nesaa do Jesus habëë hõm ner'oot do hã hadäk do paah. Aj'yy karap'aar h'yyb beréd hõm bã, aj'yy er'ood däg kãn p'aa hënh. Hajök do t'ĩ hënh kat'aa do rahyb n'aa meuunh mäh. ¹⁵Ta wób raky sëm Jesus. Ti m' raky hadoo:

—Beresebu,^k karap'aar h'yyb nesaa do wahë n'aa kyy gó ti tabahebë karap'aar h'yyb nesaa doo —näk mä sa kyyh.

¹⁶Ta wób rakarën mä Jesus rametyy, P'op Hagä Do hejój me tado bã tamoo wät doo. Ti hyb n'aa rabetsëë mä Jesus hã, tapahuuj bã sa matym haj'aa wë hã.

¹⁷Jesus hapäh mä sa h'yyb, ti m' panyyg ky n'aa me taky hadoo sa hã:

—Nesaa do Yb kyy gó ÿ hebë karap'aar h'yyb nesaa doo, bë nooh. Nyy d' tii éh? Sa da hadoo do wë sa häj n'aa babuuj rahyb n'aa wareem bã, gawatsik tii bã sahõnh hë —näng mäh. —Sa wakään sa hã hë rahyb n'aa wareem bã, sahõnh hë kahäj jëng tii bã —näng mäh. ¹⁸—Ti hadoo ënh Nesaa Do Yb hã kä. Ta hã hë takawareem bã, ta karapee hã tahyb n'aa wareem bã, nayyw hë tabahëej jëë paawä tii bã Nesaa Do Yb bag'ääs doo. Ta ti ÿ wén her'oot, Beresebu kyy gó ÿ hebë karap'aar h'yyb nesaa do bë her'oot do hyb n'aa. ¹⁹Bë her'oot doo da tado bã, Beresebu kyy gó ÿ hebëë bã paawä karap'aar h'yyb nesaa doo, jaa ky gabuuj bë karapee hebë do karap'aar h'yyb? Bë karapee né da bë raky n'aa etyy, daap bë menyih do hyb n'aa bë her'oot do hã. ²⁰P'op Hagä Do ky gabuuj gó né hë ti ÿ hebë do karap'aar h'yyb nesaa doo. P'op Hagä Do ji tabag'ääs do kaja doo kä bë wë, ta ti metëeh bë hã —näng mäh.

²¹Ti m' panyyg ky n'aa see me m' Jesus maher'oot sa hã:

—Aj'yy hejooñh do hajõng ta kuman yt hã ta tób tahagää bã, dooh ta ma hado hõm péh. ²²Ti aj'yy seeh, ta bahãnh hejooñh do kajaa bã ta wë, ta sãm tam'aah tii, ta hã taj'aa ketsë. Ta kuman paa tasog hõm, ta mejój paah. Tii bã kä, ta ma paa tabasog hõm kãn, tets'ëë bong ta wób hã kä^l —näng mä Jesus.

^k 11.15 Nesaa Do Yb né ti Beresebu.

^l 11.22 Hahÿh d' tahanäng pé ti panyyg gó teh'üüm doo: Aj'yy hejooñh doo, Nesaa Do Yb. Aj'yy hejooñh do ma hado hõm do hadoo Jesus. Aj'yy hejooñh do ma, karap'aar h'yyb nesaa doo. P'op Hagä Do Sahee hejój gó Jesus bahebë karap'aar h'yyb nesaa doo, Nesaa Do Yb karapee, tak'ëp tabahejooñh do hyb n'aa Nesaa Do Yb mahãnh.

²³—Hëp ÿ hata nadoo doo, majë ÿ tii. ÿ manasa doo, P'op Hagä Do wë ÿ ataa doo, dawëë rabehüüm tii bä tan'oo bä —näng mäh.

²⁴Ti m' Jesus ky hadoo ënh:

—Karap'aar h'yyb nesaa do aj'yy hä, ÿÿnh hä hadäk do paa ahöm wäd bä ta mahãnh, tabanawäng hënh tabahew'ëët. Ta tób tabesoos takameh'ãäk hyb n'aa. Ti dooh tawyyd bä. Ti ta h'yyb gó taky hadoo: “ÿ abaaj höm p'aa hënh ÿ hadäk do paa hä, tóp ÿÿ hënh”, näng. ²⁵Tii bä ta tób paa bä takajaa bä, yd kabak'ood däk tabahapäh, baad takabenäm ta hä.^m ²⁶Tii bä tats'yyt 7 karap'aar h'yyb nesaa do wób ta hataa, ta bahãnh nesaa doo. Tii bä rabajëë pëë ta tób paa gó. Tii bä rabanyy kãn ta hä kä. Ta hä hanäng do paa bahãnh tii kä. Tak'ëp tii kä ta hä kä nesaa doo kä —näng mä Jesus.

²⁷Ti m' Jesus ber'oot bä m', hajök do mahang ÿÿnh see ky ganyyh:

—Ky n'aa kedëng ta ti a ÿÿn òm haw'ëëh doo —näng mäh.

²⁸Ti m' Jesus ky hadoo:

—Ta bahãnh ky n'aa kedëng, P'op Hagä Do kyyh maa newëë doo, ky daheeh doo —näng mä Jesus ta hä.

Jonas Jesus beh'üüm do ky n'aa hahÿÿh

²⁹Ti m' hajök do gatatuuk bä m' ta hä, Jesus ky hadoo:

—Da hë, badäk hahÿÿ hä habong doo, nes'aa sa h'yyb. Ti hadoo né hë, ÿ ramejüü ÿ pahuunh hyb n'aa sa matym haj'aa.ⁿ Dooh da ÿ metä bä sa hä. Jääm né da P'op Hagä Do ky n'aa rod Jonas häd näng do ta metëë n'aa hadoo sa hä kametëëh da. ³⁰Jonas hä P'op Hagä Do bad'oo do hä, Niniwéh buuj rah'yy genä höm, P'op Hagä Do né ti mejüü. Ti hadoo né da hä ÿÿ, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Do hä rah'yy genä höm da, P'op Hagä Do né hë ti ÿ tamejüü doo. ³¹Seba häd näng do häj n'aa sa wahë n'aa ÿÿnh, da hë, badäk hahÿÿ hä habong do taky n'aa tapaa da P'op Hagä Do matym gó, sahõnh hë P'op Hagä Do ky n'aa etyy noo gó kä. Dawëë naa paa m' tabana tii, tamaa newëë hyb n'aa Saromãw hajaa doo, P'op Hagä Do anoo do ta hä. Saromãw bahãnh ÿ ti hahÿÿh, bë hapäh doo. Ti hado né paawä, dooh bë karën bä bë maa newë bä hahÿÿh.

^m 11.25 Ta tób paah, aj'yy, ÿÿnh hä hadäk do paa tii.

ⁿ 11.29 Rawën karën Jesus pahuunh sa matym haj'aa, rabahapäh hyb n'aa P'op Hagä Do hanaa Jesus tado bä.

³²Niniwéh buuj na-ããj da raky n'aa tapaa né tii da ênh ti noo gó kä, da hē badäk hahÿÿ hã habong doo. P'op Hagä Do ky n'aa rod Jonas sa hã taker'oot noo gó, rat'yyd kamehĩĩn nesaa do ramoo bok do hã. Nesaa do reréd hõm. Hahÿÿh, Jonas bahãnh ti ÿ hÿÿh. Bē tii, dooh bē t'yyd kamehĩĩn bā nesaa do bē moo bok do hã, dooh bē eréd bā —nāng mā Jesus hajōk do sa hã.^o

Ji bag hadoo do panyyg n'aa hahÿÿh

³³Ti m' Jesus ky hadoo:

—Dooh ji bag ji gataa bā ji jejēn hyb n'aa. Dooh ji daso bā ji waa hood yt hã. Dooh. Ta bag ji dasooh ta tyng jó, tób gó hajēē p'ēē do rabahapäh hyb n'aa. ³⁴Ji h'yyb bag hadoo ji matym —nāng mäh. —Baad tado bā ji matym, ta bag hado däk sahõnh hē ji hã. Baad tanado bā ji matym, badagyp hadoo ji hã. ³⁵Baad bē hyb n'aa matakä, ta bag hadoo bē hã hanāng bē ed'oo doo, badagyp do tanadoo hyb n'aa. ³⁶Bē h'yyb tym gó ta bag hadoo do baad tabawag däg bā, badagyp do hadoo do tanado wäd bā, sahõnh hē tii bā tabawag däk ji hã, ta bag hadoo do mehãnh ji hã^p —nāng mā Jesus kyyh. Panyyg gó m' tabeh'üüm.

J'ooj madäk do ky ken'yym do Jesus nabuuj gedoo do ky n'aa hahÿÿh

³⁷Ti m' Jesus baher'oot do bahãnh bā kä, Pariséw see ats'yyt mäh, ta tób hēnh tabawēh hyb n'aa. Ti m' Jesus bahõm kãn mā ta tób hēnh, ti m' tabasooh, sa sii tabawēh hyb n'aa. ³⁸Ti m' tób danäh hyb n'aa meuunh mā Jesus basooh do hyb n'aa, tabawa hyb n'aa ta si n'aa hē. Dooh m' ta moo tahetsyyd bā sa wahē makū rabahed'oo doo da. ³⁹Ti m' Jesus ky hadoo ta hã:

—Bē Pariséw —nāng mäh. —Ji waa hood ta gó hasus doo, ta jó ub ji hets'yyt do hadoo bēēh. Baad bē babok P'op Hagä Do matym gó ji ed'oo. J'ooj madäk doo me tii. T'öp, bē h'yyb gó, tak'ēp bē karēn do jawén bē babok. T'öp bē h'yyb tym gó, hajōng nesaa doo.

^o 11.32 Jonas, tahÿÿb haeh do wog gó tabasuun wät doo, tamawoob hē ta ãh. Ti hadoo né hē Jesus, tamawoob hē né hē ta ãh tabakä wät k'ãats gó. Tii da tahanāng pé m' ti Jesus her'oot do sa hã.

^p 11.36 Ta bag ky n'aa nado ti Jesus hedoo. Panyyg ky n'aa me tabaher'oot. Ta wób sa hã dooh m' tagah'ood nã bã. Ti hyb n'aa rakarēn p'aa hēnh Jesus pahuunh, baad rabahapäh hyb n'aa P'op Hagä Do T'aah tado bã. Sa hã kejēn Jesus hejój. Ti hyb n'aa Jesus ky n'aa eh'üüm ta bag ky n'aa me tama metēēk doo. Dooh kejēn do tado bã ti tametēēk doo. Baad ji karēn bā baad hadoo do ji bahapäh bā, baad tagahoot ji h'yyb tym gó Jesus metēēk doo. Ji hã ta bag hado däk. Ji kanarēn bā baad hadoo do ji bahapēē bā, dooh tagah'ood bā ji hã Jesus metēēk doo. Badagyp do hadoo ji hã.

⁴⁰Bë h'yy gatamah —näng mäh. —Ji hub pahuunh doo, ji h'yyb tym na-ãäj hë tapahuunh. ⁴¹Taw'ääts hë bë h'yyb gó naa, t'öp naa, bë masaa kas'uut do sa hã, tii bã kä, P'op Hagä Do hã baad ub tabanäm sahõnh hë bë hã^q —näng mäh.

⁴²—Baad nado bë hã da, Pariséw —näng mäh. —Bë waa ty gamabuuu uuh sii hë né paawä bë banoo P'op Hagä Do matym n'aa, dooh paawä baad hadoo do bë moo boo bã bë da hadoo do hã, bë mabaan P'op Hagä Do hã bë kamahãnh doo. Taw'ääts hë paawä dooh bë mabaan bã ta tii. Taw'ääts hë P'op Hagä Do matym n'aa bë banoo na-ãäj hë —näng mã Jesus.

⁴³—Baad nado bë hã da, Pariséw —näng mäh. —Bë gen'aak hyb n'aa jewyk do bat'oonh bã bë atooj bã, tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot doo bã. Bë gen'aak bë redëng, bë raweh'ëeh, hajök do mahang rakahet'aa bã, rabaheäm bã —näng mäh.

⁴⁴—Baad nado bë hã da, Pariséw —näng mäh. —Kamag hood ta jó ji tsab'eep bã ji nahapäh do hadoo bëeh^r —näng mã Jesus.

⁴⁵Ti m' Mosees ky n'aa jaw'yyk do baad hapäh do see ky hadoo ta hã:

—Ma matëg —näng mäh. —Ta ti mapes'ääp doo, äã na-ãäj hë mapes'ääp —näng mäh.

⁴⁶Ti m' Jesus ky hadoo:

—Baad nado bë hã da Mosees ky n'aa jaw'yyk do baad hap'ëeh doo —näng mäh. —Hajõng hejooonh do bë mejüü ta wób raky daheeh hyb n'aa. Ti bahãnh bë bawëed däk Mosees ky n'aa jaw'yyk doo. Ti hadoo né hë, dooh tabad'op hë bë masaa bã bë mejüü do rabahajaa hyb n'aa —näng mäh.

⁴⁷—Baad nado bë hã —näng mäh. —P'op Hagä Do ky n'aa rod, p'ooj ub habong do bë wahë makū radej'ëep do sa kamag n'aa hood pä s'ëeb, bë tema. ⁴⁸Ta ti tametëeh, bë wahë makū h'yyb hadoo bëeh. Bë wahë makū né hë dej'ëep P'op Hagä Do ky n'aa rod paah. Hÿÿ kä bë temaa toonh ji hyb n'aa esee do heen n'aa sa kamag n'aa hood jó.^s ⁴⁹Hahÿÿ d' né hë P'op Hagä Do baher'oot

^q 11.41 Hahÿÿ da na-ãäj hë tahajaa ji tab'ëes ta tii: “Taw'ääts hë bë waa hood gó hanäng do bë anoo kas'uut do sa hã, tii bã kä baad ub tabanäm sahõnh hë bë hã, P'op Hagä Do hã.”

^r 11.44 Kamag hood banäng bã tsab'eep doo, hasuts däk hadoo P'op Hagä Do hã, Mosees ky n'aa jaw'yyk do her'ood bã. Ti hadoo né sa hã ênh, Pariséw sii raboo bã. J'ooj madäk doo me raky ken'yym do hyb n'aa, dooh ji h'yy ganyy bã baad tanado bã sa h'yyb tym.

^s 11.48 Dooh sa wahë makū rapanyyg kadehé bã P'op Hagä Do ky n'aa hã, P'op Hagä Do ky n'aa rod raser'oot do paah. Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do wób, rawehëë né paawä P'op Hagä Do ky n'aa rod makūih, dooh raky dahé bã sa kyyh paah. J'ooj madäk doo me raky kenäw ub tii.

ta hapäh doo gó bë ky n'aa: “Sa mahang ÿ mejũũ da kēh ÿ n'aa rod, panāk ÿ na-ãāj né hē. Sa wób né da radej'ëep, ta wób da rarejãã”, näng paa m' P'op Hagä Do kyyh —näng mä Jesus.

⁵⁰Ti m' Jesus ky hadoo ênh sa hã:

—Ti hyb n'aa da bë hã, da hē habong do hã kä, P'op Hagä Do ban'oo kãn sahõnh hē ta ky n'aa rod radej'ëep do paa sãm kä. P'ooj ub, badäk hahỹ tadu dahäng jawén paa bã radej'ëep doo, ⁵¹Abéw Kaĩh nabooh noo gó du däk do né hē. Tii kä, tagadëeg ub, Sakarija radaj'ëep doo kä. Ti radaj'ëep paa m' rama ejuu do tyng, P'op Hagä Do tób n'aa ganahaang gó. Baad ÿ her'oot bë hã, da hē habong do sa hã kä P'op Hagä Do ban'oo kãn sahõnh hē radej'ëep do sãm kä —näng mäh.

⁵²—Baad nado bë hã Mosees ky n'aa jaw'yyk do baad hapäh doo —näng mäh. —Dooch bë karēn bã ta wób raky n'aa napëe bã P'op Hagä Doo. Tób noo tēg ji jejēn do hadoo sa mahãnh, ranajëe p'ëe hyb n'aa hadoo bëeh. Bë né hē, dooch bë karēn bã bë ajëeh, dooch P'op Hagä Do bë hapëe bã. Ta wób, karēn do hajēng doo, bë ge'ỹm ranajēng hyb n'aa, P'op Hagä Do ranahapäh hyb n'aa —näng mä Jesus kyyh sa hã.

⁵³Ti m' Jesus banyyh bã kä m', tak'ep mä Pariséw, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetek do na-ãāj hē rakawajãã ta wë. Hajök mä gatatug däk, tak'ep mä rabeaanh. Kawajãã gó m' rabeaanh ta hã. ⁵⁴Rakarēn paawä m' raw'yyt ta her'oot do hã raganen'aak doo, raky n'aa tapaa hyb n'aa Mosees ky n'aa jaw'yyk do hã.

J'ooj madäk doo me raky ken'yym do panyyg n'aa hahỹyh

12 Ti noo gó m', hajök rakata b'ëeh mä Jesus wë. Hajök né hē ti kahet'aa doo. Hajök do hyb n'aa, ta wób sa tsyym mä rabep. Ti m' ta ma matēg sa hã Jesus ky hadoo:

—Baad bë hyb n'aa matakä da. Baad bë kanä da Pariséw sa pãw makuj n'aa mahãnh, j'ooj madäk doo me ji ky ken'yym do mahãnh, ÿ hanäng péh tii —näng mäh. ²—Dooch ji haja bã ji jejēn bã ji h'yyb. Sahõnh hē ji h'yyb P'op Hagä Do hapäh. Ti awät da ti noo gó, sahõnh hē ji jejēn doo P'op Hagä Do metëeh. ^{t 3}Atsēm, kejēn do hadoo ta wób ramaa nanapäh bã bë her'oot doo, adëb bã kä, sahõnh hē maa napäh bã takaher'oot da ta jawén, P'op Hagä Do an'oo bã. Kaja hē ta gawakõ gó kahesëenh do ta see hã,

^{t 12.2}Tii d' Jesus wén her'oot, j'ooj madäk doo me ji ky ken'yym mahãnh Pariséw rabad'oo doo da.

tak'ëp da takaher'oot tii kä, sahõnh hē ramaa napäh hyb n'aa. Ti hyb n'aa, bē hyb n'aa matakä ti bē her'oot doo!

⁴—Najis haa, bē jeÿÿm manä ji majiĩ ji daj'ëep do hã. Jããm né hē ji hub rahajaa radajëeb bä. Ji h'yyb tym dooh rahaja bä. ⁵ÿ maher'oot bëeh, ny hadoo do bē jeÿÿm. Taw'ãats hē P'op Hagä Do ji jeÿÿm. Ti ti hajaa ji tadaj'ëep do jawén paa bä, ji h'yyb tym taw'oong hõm kãn tabanesaa hēnh. Ti hyb n'aa, ji hyb n'aa jaw'yyk, ji jeÿÿm P'op Hagä Doo —näng mäh.

⁶—Ji moo oow pé taw'ëed taah, kanahën d'os hē rabesëem is, ky n'aa ganebats. Ti hado né paawä, dooh sét had'os do sa see P'op Hagä Do mabaan bä. ⁷Ti hyb n'aa, bē eÿÿm manäh. Hajõng taw'ëed takamahãn do bahãnh bē P'op Hagä Do kamahãn. Sahõnh hē ji sëen sii hē P'op Hagä Do betsén. Baad ji tabahag'ãas ÿ hanäng péh —näng mä Jesus.

⁸Ti m' Jesus ky hadoo ënh:

—Baad bē ÿ maher'oot hahÿÿh: Këh ÿ n'aa najejën pé ta wób sa hã, ÿÿh, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong jé Hana Doo, ÿ na-ãäj hē, dooh ÿ ky n'aa jejën bä ta tii, ããs P'op Hagä Do pa hab'ëeh do sa hã.

⁹Këh ÿ n'aa jejën péh, ÿ na-ãäj da ÿ ky n'aa jejën tii d' ënh, ããs P'op Hagä Do pa hab'ëeh do sa matym gó. ¹⁰Jé Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong jé Hana Do ky n'aa rejãã péh, P'op Hagä Do mabaan ti ta hã. P'op Hagä Do Sahee ky n'aa rejãã pé kä, dooh P'op Hagä Do mabaan bä, dooh tat'yyd mehĩn bä kä tii kä —näng mäh.

¹¹—Bē ramoo maso däg bä, tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot doo hēnh bē ramahũũm bä, sa wahë n'aa wób wē bē ramahũũm bä, hyb n'aa jewyk do wē na-ãäj né hē, bē hyb n'aa tón manä bē her'oot do hã bē ky n'aa. ¹²P'op Hagä Do Sahee anoo da bē her'oot do pan'aa —näng mä Jesus.

H'yy gatamah doo, tak'ëp ma näng do panyyg n'aa hahÿÿh

¹³Ti m' hajök do mahang ta see ky ganyyh:

—Ma matëg —näng mäh. —Mamaher'ood hãj ÿÿ, tabetyn hyb n'aa ãã yb wē naa —näng mä aj'yy kyyh.

¹⁴Ti m' Jesus ky hadoo ta hã:

—Najis ÿÿ, ÿ nado ti hetyn bē hã bē yb ma paah —näng mäh.

¹⁵Ti m' sahõnh hē sa hã Jesus ky hadoo:

—Bē hyb n'aa matakä da, bē hyb n'aa nah'ũũm hyb n'aa bē ma, bē dajëer. Ji ma tak'ëp hajõng do nado ji h'yy gadajang hanoo do babä ji awät bä —näng mäh.

16 Ti m' panyyg ky n'aa gó m' tabeh'ũum ta ti ky n'aa. Ti m' taky hadoo:

—Hỹ hadoo aj'yy tak'ëp wekâp doo. Baad ta gëew bã. Ti hyb n'aa baad né hẽ ta joom beaak. 17 Ti ta h'yyb gó taky hadoo: “N'yy d' ÿ bad'oo hỹĩ kã?”, nãng. “Gedẽ hõm joom ag tób n'aa”, nãng ta kyyh. “N'yy hẽnh hỹĩ kã ta wób ÿ bataa?”, nãng ta h'yyb gó. 18 Ti taky hado kãn: “ÿ hapäh. Hahỹĩ da ÿ bad'oo”, nãng ta kyyh. “ÿ apyn hõm dó joom ag tób n'aa”, nãng ta kyyh. “P'aa hẽnh da ÿ tamaa sooh. Aeh da hỹĩ kã joom s'ëeb tób n'aa, ma ÿ tób n'aa na-ããj né hẽ”, nãng. 19 “ÿ bahajaa bã kã”, nãng, “hahỹĩ da d' kẽh ÿĩ hã ÿĩ hẽ”, nãng “Hajõng wakâp ÿĩ. Dooh d' nayyw tahëej bã. Hajõng da ta baab teh'ëenh wakâp ÿĩ hã”, nãng. “Taw'ããts hẽ hỹĩ kã, ÿ kameh'ããk hỹĩ kã. Baad ÿ hỹĩ kã. Baad ÿ beëek hỹĩ kã, baad ÿ bawa hỹĩ kã, ÿ tsebé hỹĩ kã”, nãng ta ti aj'yy h'yyb gó.

20 Ti P'op Hagä Do ky hadoo ta hã: “H'yy gatamaa õm”, nãng. “Badah atsẽm da madajëp! Jaa wẽ tabayyw kãn a ma paah?”, nãng P'op Hagä Do kyyh aj'yy hã kã —tii d' mã Jesus baher'oot ji ma ky n'aa, ji dajëer ky n'aa.

21 Ti m' Jesus ky hado kãn sa hã:

—Ti hadoo né kã ta ti tak'ëp sa wak'ããb hyb n'aa h'ũum do hã, P'op Hagä Do dooh rahyb n'aa es'ee bã —nãng mã Jesus.

Ji P'op Hagä Do kamahãñ do ky n'aa hahỹĩh

22 Ti m' ta ma matëg hã Jesus ky hadoo:

—Ti hyb n'aa bẽ ÿ maher'oot hahỹĩh: Bẽ hyb n'aa tón had'yyt manã bẽ babok do hã, bẽ waa hã, bẽ saroor hã. 23 Tii d' ÿ wén edoo, ji awa do bahãnh ti ji edëp doo. Ji saroor bahãnh ji. 24 Bẽ hegãã taw'ëed. Dooh rejoom bã joom tym. Dooh rata bã joom ag. Dooh sa waa tób n'aa rayd taa péh. Ti hado né paawã P'op Hagä Do anoo sa waa. Taw'ëed P'op Hagä Do kamahãñ do bahãnh bẽ takamahãñ! 25 Tak'ëp bẽ hyb n'aa newẽ had'yyt né paawã, dooh bẽ haja bã bẽ aboo dawëd bã ta tii da. 26 Ta ti bẽ nahaja bã, nahejooj né paawã, h'ëed hyb n'aa bẽ hyb n'aa newẽ had'yyt hẽ ta wób.

27 —Bẽ hegãã tabawã n'aa ts'oooh —nãng mãh. —Dooh né paawã ramoo boo bã, dooh né paawã sa saroor rages'yyb bã, Saromãw saroor anyyw né paawã, gabar'ëeng né paawã, ti bahãnh tabanãm ti tabawã n'aa ts'oooh. 28 Tii da baad ub P'op Hagä Do adoo bã tabawã n'aa hã, nayyw hẽ tsawyy jëng do hã, ji gatang do hã, ti bahãnh da P'op Hagä Do bahag'ããs bëeh. Tanoo né da bẽ hã bẽ saroor.

H'ëed hyb n'aa P'op Hagä Do hä baad bë h'yy kana'eeh? ²⁹Bë hyb n'aa newë had'yyt manä bë eëek doo, bë awa doo, bë awëh doo. Bë hyb n'aa tón had'yyt manä ta tii. ³⁰P'op Hagä Do sa h'yyb gó nahapäh do ti tii, ti hä h'yyb pad'ëek doo. Bë ti dooh tii d' bë adoo bä. P'op Hagä Doo, bë Yb, hapäh bë wë bedoh doo. ³¹Taw'ääts hë baad bë h'yyb padäg bë Yb bag'ääs do hä. Tii bä kä, tanoo da bë hä sahõnh hë bë wë bedoh doo —näng mäh.

³²—Bë eỹm manä b'ée taah nahejooj is doo. Hanäm gó bë Yb, hỹ pong jé hawät do tabanoo bë hä, ta sii bë bag'ääs hyb n'aa. Ti hyb n'aa, bë eỹm manäh, ỹ wén näng. ³³Taw'ääts hë bë esëem hõm bë wë hanäng doo. Kas'uut do hä bë banoo bë ma paa sãm. Tii bä kä, bë ma näng hỹ pong jé kä. Ta ti dooh tahëej bä. T'ii hënh dooh retsëeg bä kä bë ma. T'ii hënh dooh kamera rejä bä kä bë ma. ³⁴Ta tii d' ỹ wén her'oot, tak'ëp bë kamahän do banäng bä, tii bä bë h'yyb bawät —näng mä Jesus.

Baad ji gada do Jesus bahyng do panyyg n'aa hahỹh

³⁵Ti m' taky hadoo:

—Taw'ääts hë bë h'yy kahasääb bë moo bok hyb n'aa, baad ub da bë gadaa had'yyt da, atsëm na-ääj hë bë gada, p'aa hënh ỹ bahyng bä. ³⁶Taw'ääts hë tób danäh karom, atsëm sa kariw n'aa raket'ëe hënh jãm n'aa baad gad'aa do hadoo da bëeh. Ta bag ahõõ had'yyt hë ran'oo bä. Ty gapad'ëek ragada sa kariw n'aa, tanaëenh bä, nayyw hë ragas'ëes hyb n'aa tób, sa kariw n'aa bajëe suun hyb n'aa. ³⁷Baad da gad'aa do sa hä, sa kariw n'aa kajaa bä kä raty gapad'ëek do hyb n'aa —näng mä Jesus. —Né hup ỹ né hë hahỹ ỹ her'oot doo: Sa kariw n'aa ats'yyt da, rabat'oonh, rabawëh hyb n'aa. Tii bä da ta saroor see tah'ỹyt, tii bä sa tä, sa waa taban'oo kãn sa hä. ³⁸Taw'ääts hë da sa kariw n'aa awyyd bä ty gapad'ëek do sa hä, atsëm ub takaja bä, tapaj'ëe bä takaja bä na-ääj hë —näng mäh.

³⁹Ti m' tabaheer'oot ënh panyyg see ky n'aa me sa hä:

—Bë hyb n'aa newë hahỹh: Tób danäh hapëe bä paawä hets'ëek do kajaa bä, dooh paawä tan'oo bä hets'ëek do ta tób tanoo eë nä bä. Baad paawä tagada. ⁴⁰Ti hadoo bë hä. Taw'ääts hë baad bë hyb n'aa matakä, baad bë gadaa ta pooj jé. Ta ti ỹ wén her'oot, bë ganadaa bä Aj'yy Hadoo Do Hỹ Pong Jé Hana Do kajaa da p'aa hënh —näng mä Jesus.

⁴¹Ti m' Peed beanh ta hä:

—Ãã wahë n'aa —näng mäh. —Ãã hã ub ti mabaher'oot ta ti panyyg? Sahõnh hã ti mabaher'oot? —näng mäh.

⁴²Ti m' Jesus ky gadoo panyyg see ky n'aa me m':

—Ta ti ÿ maher'oot, sahõnh hë bë mahang ta kaser n'aa baad had'yyt hë ta kariw n'aa mejüü do moo wät doo, h'yy ganäng do hadoo rabahadoo doo. Ta tii hã ta kariw n'aa banoo, ta karom tabahag'ããs hyb n'aa, sa waa tabetsëeh hyb n'aa sa hã, ta s'ee hënh ta kariw n'aa awäd nuuj jé. ⁴³Taw'ãäts hë ta kaser n'aa hã, ta kariw n'aa awyyd bä ta mejüü do hã moo wät doo, ta kariw n'aa matëeh bä. ⁴⁴Ta kariw n'aa weh'ëeh da ta ti hadoo doo. Sahõnh hë tahaënh ta hã ta ma, ta ma hagã n'aa tabahado däk hyb n'aa kä. Né hup ÿ né hë ta ti ÿ her'oot doo. ⁴⁵Hÿÿ kä, baad ta kaser n'aa moo nawäd bä paawä, ta h'yyb gó taky hado bä: “Dooch nayyw hë kariw ÿ n'aa kaja bä”, tanoo bä, karom wób tahewyh had'yyt bä kä, tatsebé do waa n'aa tamoo hewëed bä, taoom bä jarakë hedoo do mahÿÿj, ⁴⁶ti taganada bä né kä ta kariw n'aa kajaa da. Tahyb n'aa napeet bä kä takajaa. Tii bä, tak'ëp da ta kariw n'aa rejã kã da. Tanoo da ta kaser n'aa paa ahoop, P'op Hagã Do ky nadah'eeh do nesaa do rahoop doo da.

⁴⁷—Jé karom ta kariw n'aa ganada doo, ta kariw n'aa karën do tamoo nawät doo, tahapëë né paawä baad ub ta kariw n'aa mejüü doo, tak'ëp da rabahewyyh ta mabaj. ⁴⁸Jé nesaa do moo wät doo, ta kariw n'aa mejüü do nahapäh doo, dooh denaa hë rahewyh ta mabaj. Ti hyb n'aa kä, ji hã P'op Hagã Do anoo do pénh, ti pénh né takarën ji moo wät ta wë. Hajõng do hã kahanoo doo, hajõng na-ããj takarën tamoo wät ta wë, hajõng takarën ta mabaj. Ta bahãnh kahanoo do hã, ta pénh né ta mabaj.

Jesus hyb n'aa raketyn hõm do ky n'aa hahÿÿh

⁴⁹Ti m' Jesus ky hadoo:

—Hÿ pong jé naa ÿ bahyng, tëëg hadoo ÿ gahõ jat hyb n'aa, badäk hahÿÿ hã habong do sa mahang tetyn hõm hyb n'aa. ÿ karën paawä nayyw hë tabahõõ jat ti tëëg hadoo doo. ⁵⁰Tak'ëp da nesaa do ÿ bahoop da. Tak'ëp ÿ h'yy katón ta ti ÿ bahajaa bä kä. ⁵¹ÿ ahyy wät babä, bë ed'oo apäh, h'yyb nyyw gó badäk hahÿÿ hã habong do rababok hyb n'aa sa da hadoo do wë, ÿ an'oo bä do hyb n'aa. Tii d' bë hyb n'aa newë manäh. ÿ ahyy wät do hyb n'aa, hëp ÿ n'aa raketyn bong da. ⁵²Hÿ jawén da, sa wakãän hedoo do ketyn hõm da hëp ÿ n'aa. Sa wakãän tamawoob hë hadoo do ragadoo da

këh ÿ n'aa. Pawóp hē, dooh d' ragado bä. Ky kedak da hëp ÿ n'aa.
⁵³Ta wób da, sa yb sa taah daheeh ketyn bong da hëp ÿ n'aa. Ti hadoo né da sa ÿÿn sa toog daheeh, raketyn bong da hëp ÿ n'aa. Sa mayyn sa takaanh na-ääj da —näng mä Jesus ta ma matëg hã.

⁵⁴Ti m' hajök do hã taky hadoo:

—Papÿÿj badëe hyng hënh naa naëng poo wäd bä, “Badah tabadoos”, näk bë kyyh. Te hub né hē, adoos né hē. ⁵⁵Ta karawaa me tagahëm bä, “Badah banäm”, näk bëeh. Te hub né hē, banäm né kä, baju né hē kä. ⁵⁶J'ooj madäk doo me ky ken'yym do bëeh! Bë h'yy genä né paawä naëng hadoos do heen n'aa hã, banäm do heen n'aa hã, dooh bë h'yy genä bä, da hē kä, ta heen n'aa bë hã kametëeh do hã” —näng mäh.

⁵⁷—Hëd n'aa bë hyb n'aa nanewëë bë daaj hē, baad hadoo do ji moo wät doo? ⁵⁸Bë ky n'aa tapaa pé sii bë ahöm bä, hyb n'aa jawyk do wë òm taky n'aa etyy hyb n'aa, taw'ääts hē ta hõö bä, bë sii hõm do sii baad bë ber'oot, taberéd hõm hyb n'aa ta ti bë ky n'aa tamahüüm do hyb n'aa jawyk do wë. Tii d' bë nadoo bä, bë d' tamahüüm hyb n'aa jawyk do wë. Ta tii kä, warahén hã bë tabahaëenh, bë tadewäts bëeh hyb n'aa kä. ⁵⁹Baad bë ÿ maher'oot: Dooh d' bë anä bä kä tii bä, sahõnh hē bë nepaag bä —näng mä Jesus.ʷ

Nesaa do ji neréd bä, ji da P'op Hagä Do rejää do ky n'aa hahÿÿh

13 Ti noo gó m' ta wób rabana Jesus wë. Jesus mä ramaher'oot Pirato häd näng do warahén n'aa radej'ëep do Garirej buuj wób, P'op Hagä Do hã rama ejuu bä. ²Ti m' Jesus ky hadoo sa hã:

—Garirej buuj wób sa mahãnh nesaa do ramoo bok, rawén dejëp, bë ed'oo? ³Dooh. Tak'ëp nesaa do sa hã, ta wób sa mahãnh hyb n'aa nado. Bë hã na-ääj hē da tabadäng P'op Hagä Do mo haj'aa nesaa do bë moo bok do säm, nesaa do bë neréd bä. Tabanesaa hënh bë da tah'eed hõm. ⁴Ta ti 18 hedoo doo, Siroéh häd näng do tób yb sa jó hatëh hyng doo ënh? Radejëp bë ed'oo g'eeh, tak'ëp ranesaa do hyb n'aa Jerusarënh buuj wób sa mahãnh?

^u **12.56** Naëng badoos do pooj jé, rahapäh ta heen n'aa. Tabanäm do pooj jé, rahapäh na-ääj hē ta heen n'aa. Hajõng Jesus pehuunh né paawä, dooh rah'yy genä bä P'op Hagä Do T'aaah tado bä né hē.

^v **12.59** Ji da hadoo do ji ky n'aa tapaa do ky n'aa had'yyt nado hahÿÿh. Hahÿÿ d' tahananëg pé na-ääj hē: Taw'ääts hē nayyw hē, ji hajaa nä bä, ji h'yyb tym ji benäm P'op Hagä Do wë, ta jawén ji tanarej'ää hyb n'aa.

⁵Dooh. Ti hyb n'aa nado. Bě hā na-āāj hē da tabadäng P'op Hagä Do mo haj'aa, nesaa do bě moo bok do sām, nesaa do bě neréd bă. Tabanesaa hēnh bě da tah'eed hōm —näng mä Jesus.

⁶Ti m', panyyg gó m' Jesus baher'oot nyy da P'op Hagä Do bad'oo ji hā, baad hadoo do ji moo nawäd bă. Ti m' taky hadoo: —Hỹ hadoo aj'y y bejoom joom wiigo häd näng doo, uwa tyd mahang. Hajjō nuu me tabahōm tabaheg'āās hyb n'aa ta joom teag bă. Dooh tawyyd bă ta ag ta hā. ⁷Tii kā, tagadēeg ub, ta joom mahang moo wät do hā taky hadoo: “Tamawoob hē ta baab ỹ gadaa wät teag bă. Dooh teag bă. Tabad'op hē ta ag ỹ aw'yyt péh. Ỹ karēn mabagēew jat”, näng mäh. “Daap tabewaat”, näng mäh. “Joom see ér ejoom paawä tabasooh bă”, näng joom danäh ta sii moo wät do hā. ⁸Ti m' ta sii moo wät do ky hadoo: “Taw'āāts hē sét hē ta baab ér gamedaa wät”, näng mäh. “Baad ỹ bahag'āās hỹy kā”, näng mäh. “Baad ỹ w'oo eh'aa kēē k'āāts baad hadoo doo me”, näng mäh. ⁹“Wät hahỹ hā ta baab teag bă, taw'āāts hē. Taneag bă kā, tii bă kā mamejō ỹ bagēew hyng”, näng aj'y y ta kariw n'aa hā —näng mä Jesus.

Ỹynh jadatog is do panyyg n'aa hahỹh

¹⁰Ti m' Saab hā kā, Judah buuj rakamehehāk bă kā m', tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot do yt hā m' Jesus ma metēek bă kā m', ¹¹tahapäh mä tii bă ỹynh jadatog is doo, karap'ar h'y yb nesaa do ta hā hadäk do haj'aa. Dooh m' tahaja tadajoow bă. ¹²Ti m' ỹynh Jesus bahapäh bă, tanaēēnh mä ta wē. Ti m' taky hadoo ta hā:

—Tok ỹy, ōm has'oo dāk! —näng mäh.

¹³Ti m' ta hā tamoo däng. Ta hā tamoo dēē sii hē m', takadajoow gēēt. Tak'ēp mä ỹynh j'aa etsēē kән P'op Hagä Doo.

¹⁴Ti m', dooh m' tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot do wahē n'aa genaag bă Saab hā ỹynh nahēē Jesus ado hōm doo.

—Ti anäng ji moo oow see pé ji moo wät do pan'aa ta āh —näng mä tób hagā n'aa tób gó kahet'aa do sa hā. —Taw'āāts hē tii hā bě bana, bě nahēē kado hōm hyb n'aa. Saab hā ti dooh! —näng mä ta kyyh.

¹⁵Ti m' Jesus ky hadoo ta hā:

—J'ooj madäk do ta ti bě h'y yb! —näng mäh. —Bě na-āāj hē bě moo bok Saab hā. Dooh g'eeh bě asood hōm bă bě masāāh booj yb, jumeto, sa tób n'aa yt hā habēēh do Saab hā, bě mahūūm hyb n'aa

rabeheek doo hēnh? ¹⁶ Dooch g'eeh taw'āats hē tado bā, Saab noo gó ŷ asood hōm bā hahŷ Abaraām panaa paa seeh, 18 ta baab takamawyyt do Nesaa Do Yb moo gó? —nāng mā Jesus kyyh.

¹⁷ Ta ti tabedoo bā kā m', ta majiī m' nu mebyy bong. Hajōk do tii bā hab'ēeh do ratsebé mā sahōnh hē hanām doo, Jesus moo wāt do hā.

Panyyg ky n'aa gó Jesus metēeh hahŷ hā

P'op Hagä Do bag'āās do ky n'aa

¹⁸ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Panyyg ky n'aa me ŷ her'oot bē hā P'op Hagä Do bag'āās do ky n'aa —nāng mäh. ¹⁹ —Joom motaad häd nāng do tym nad'ēed is do hadoo né hē P'op Hagä Do bag'āās doo, tadu doo noo gó. Motaad tym aj'y ejoom ta joom wób babēeh bā. Ti tabawēē kän, ti tabaeē hēē kän. Tii hā kā taw'ēed batooj kän ta hā kā^w —nāng mā Jesus kyyh.

²⁰ Ti m' Jesus ky hadoo ēnh:

—Panyyg see ky n'aa me ŷ her'oot bē hā P'op Hagä Do bag'āās do ky n'aa —nāng mäh. ²¹ —Pāw makuj ŷŷnh ado dāk doo, tiriig s'ēeb hajōng do mahang tamekuuj dāk do hadoo né tii. Baad tabajōōts dāk, baad takamekuuj wāt hyb n'aa sahōnh hē tiriig s'ēeb mahang^x —nāng mā Jesus panyyg gó m' tabeh'ūūm.

Hŷ pong jé, P'op Hagä Do panang bā, ji bajēē suun do panyyg n'aa hahŷ hā

²² Ti m' Jesus bahōm Jerusarēnh hēnh. Ti m' tamahōm me, tama metēek panang ta hōō bā habong do sa hā. ²³ Ti m' aj'y see eanh ta hā:

—Hyb n'aa jawyk doo —nāng mäh. —Jāām hē pawóp its g'eeh ked'ēep P'op Hagä Do wē? —nāng mā aj'y kyyh.

Ti m' Jesus ky hadoo sa hā. Panyyg gó m' tabeh'ūūm:

²⁴ —Noo nad'ēed its do hadoo hŷ pong jé ji bajēē suun doo. Ti hyb n'aa taw'āats hē tak'ēp bē hyb n'aa eréd manäh, bē bahajaa hyb n'aa bē bajēng do t'īi hēnh. Ta jawén, hajōk né paawā da karēn hajēē p'ēē, dooh da rahaja wäd bā. ²⁵ Tób danäh noo gatsēē

^w **13.19** Joom motaad häd nāng do ky n'aa gó Jesus metēeh nyy da P'op Hagä Do bag'āās do kah'ūūm, ny hadoo ta hā h'y ka'eeh do kah'ūūm.

^x **13.21** Pāw makuj, jé pad'yyt hē tiriig s'ēeb mahang kamekuuj dāk doo da, jé pad'yyt hē badāk hahŷ bā P'op Hagä Do bag'āās do bawäd dāk da.

däg bã, dooh ji haja wäd bã ji ajëë suun ta gó. Tób w'oo hã bë wób rababë hõm tii bã. Tak'ëp bë wób ranaënh da tagas'ëës hyb n'aa: “Ãã wahë n'aa, manoo gasëets a tób, ãã bajëë p'ëë hyb n'aa”, nãk da bë wób kyyh ti noo gó. Ti d' taky hadoo: “Jaa bëeh? Dooh bë ÿ hapëë bã”, nãng da bë wób hã. ²⁶Ti d' bë wób raky gedak: “A sii paa ãã beëëk, a sii paa ãã bawa. ãã panang bã, ta tyw n'aa me, mama metëëk do paa ããh.” ²⁷Ti d' bë wób hã taky hadoo: “Dooh bë ÿ hapëë bã. Bë ahõm mahãnh ÿy, nesaa do moo heb'ooh doo”, nãng da ta kyyh —nãng mã Jesus ta hã h'yy kana'eeh do ky n'aa.

²⁸Ti m' taky hadoo:

—Tak'ëp bë wób ba'oot da. Sa tæg kamegëëj däk da. Tak'ëp bë wén oot da, bë hapäh do hyb n'aa da hÿ pong jé P'op Hagä Do bag'ããs bã Abaraãm, Isak, Jakóh, sahõnh hë P'op Hagä Do ky n'aa rod, bëë kä, dooh ran'oo bã t'ii hënh kä. ²⁹Badäk hahÿy hã jé pad'yyt hë naa rabena da, P'op Hagä Do bag'ããs doo bã ratsebé do jãm n'aa tyng n'aa jó rabat'ooh hyb n'aa. ³⁰Babä hyb n'aa sekog is do wób kä, ti noo gó kä, hyb n'aa jewyg kãn da. Babä hyb n'aa jewyk do paa wób kä, ti noo gó kä, hyb n'aa sekog padäg its tii kä —nãng mã Jesus.

Jerusarënh panang hyb n'aa Jesus h'yy katón do panyyg n'aa hahÿyh

³¹Ti noo gó né hë m' Parisëw wób rabana Jesus wë. Ti m' raky hadoo:

—Ahõm ta s'ee hënh. Õm da Eróts daj'ëëp —nãk mã sa kyyh.

³²Ti m' Jesus ky hadoo sa hã:

—Bë ahõm nã. Bë maher'ood ta ti aj'yy ji rahejãã do yb. Bë her'ood ta hã, pawóp nã ta ãh karap'aar h'yyb sa hã hanãng do ÿ bahebë nã. Pawóp nã ta ãh nahëë enãh do ÿ asog hõm nã sa nahëëh. Tii bã kä, ÿ haja kãn da ÿ moo wät doo kä badäk hahÿy bã. Tii da bë kyyh ta hã. ³³Jerusarënh bã né hë P'op Hagä Do ky n'aa rod ranaheb'ooh. Ti hyb n'aa, t'ii hënh né hë ÿ bahõm, ÿ dajëp hyb n'aa sa nemuun —nãng mã Jesus ta ky n'aa hã.

³⁴Ti m' taky hadoo:

—Jerusarënh, Jerusarënh! A babuuj ranaheb'ooh P'op Hagä Do ky n'aa rod. Pã me ramahek'uut bë wë P'op Hagä Do mejüü doo, radejëp hyb n'aa. Hajõõ nuu me ÿ karën paawä ÿ bataa a babuuj, nesaa do mahãnh ÿ mo n'aa jesuu hyb n'aa sa hã, karaak ta taah ÿyn ta kæg yt hã tata bëeh do mo n'aa me. Tii da ÿ badoo paawä sa hã, dooh tii d' rakarën bã. ³⁵Bë hegãã da Jerusarënh buuj,

P'op Hagä Do beréd hõm da bë panang. P'op Hagä Do mak'yyts däk bë panang. Dooh da ÿ bë hapëë bä kä. Jããm né da p'aa hënh ÿ bë bahapäh da, bë h'yy kawareem bä, hahÿÿ da bë her'ood bä: “Ky n'aa kedëng tii, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do kyy gó hana doo!”^y

Saab hã Jesus nahëë do hõm do panyyg n'aa hahÿÿh

14 Ti m', ta see pé noo gó Saab hã, Pariséw hyb n'aa jawyk do see tób bä Jesus bawëh bä m', baad mä Jesus ramatakëë. ²Tii bä m' ti anäng mä aj'yy nahëë näng doo. Dehepung bëëh mä ta tsyym, ta mooh. Rakarën mä raheg'ããs Jesus ado hõm bä ta nahëë Saab hã, ratayy do hã. ³Ti m' Pariséw hã, Mosees ky n'aa jaw'yyk do baad hap'ëëh do hã na-ãäj mä Jesus beaanh:

—Mosees ky n'aa jaw'yyk do anoo, nahëë näng do sa nahëë ji ado hõm Saab hã? Dooh g'eeh tan'oo bä? —näng mä Jesus.

⁴Dooh m' raky gedag bä. Bag hënh mä rabab'ëëh. Ti m' Jesus moo däng nahëë näng do hã. Ta nahëë do hõm. Ti m' tamejũũ tababaaj hõm hyb n'aa. ⁵Ti m' tabeaanh ta wób sa hã:

—Bë t'aah, bë mas'ãã booj yb t'aah, tadëë hyy bä t'öp naëng gajat doo gó Saab hã, dooh g'eeh nayyw hë bë ej'ooj nä bä, Saab hã né paawä? —näng mä Jesus.

⁶Dooh m' sa kyy péh.

Jesus metëëk ji kanasab'ee do panyyg n'aa hahÿÿh

⁷Ti m', sahõnh hë Pariséw atsyid wät do resoos mä ta tyng n'aa baad hadoo doo bä, ji weh'ëëh do tyng n'aa. Ta ti Jesus bahapäh bä m' taky hadoo, panyyg gó m' tabeh'ũũm:

⁸—Ket'ëë do jãm n'aa hënh ji ratsyyd bä, bë esóts manä baad hadoo doo, hyb n'aa jawyk do tyng bë tyng. Hyb n'aa jawyk do tyng n'aa bë esóts bä, hyb n'aa jawyk do bë mahãnh tatsyyd wät do kajaa bä, ⁹kat'ëë do noo gana do ky hadoo da bë hã: “Man'oo hahÿÿ hã ta tyng majasoo doo”, näng da. Tii bä kä da, sa matym gó da bë da nu mebyy bong. Tii bä kä, bë kahÿÿd kãn ky n'aa nets'äs do tyng jó kä. ¹⁰Bë ratsyyd bä, taw'ãäts hë bë atooj dawë hã, hyb n'aa najewyk do tyng jó. Ti m' jãm no gana do kajaa bä, hahÿÿ da ta kyyh bë hã: “B'ëëp dana, p'eets hë, baad hadoo doo bä bë atooj.” Tii bä kä, tats'yyt do wób sa matym gó bë kawehëë däk da.

¹¹ Jé ta daaj hē kaweh'ëeh doo, nu mebyy wät da, ta wób sa yd jé tanu gadäg hōm. Jé ta daaj hē kawaneh'ëeh doo, raweh'ëeh da, P'op Hagä Do an'oo bä —näng mä Jesus.

¹² Ti m' tób danäh hä Jesus baher'oot:

—A waa, a tä mamoo wäd bä a sii ratsebé, a sii rabawa hyb n'aa, matsyyd manä a najiis hedoo doo, a hÿÿj hedoo doo, a wakään hedoo doo, a pa haj'eenh do tak'ëp ma enäh doo. Ti matsyyd bä, òm da rats'yyt ta mabaj. ¹³ Taw'ääts hē matsyyd kasuud is do hedoo doo, k'yy gedóm do hedoo doo, nabong do hedoo doo, ty tsehēt do hedoo doo. ¹⁴ Tii bä kä da òm P'op Hagä Do ky n'aa edëng. Dooh né paawä rahaja bä rabaj bä, P'op Hagä Do tii kä hanoo a hä ta mabaj, baad habong do paa ragenä bong noo gó —näng mäh.

Hÿ pong jé jām haeh do hadoo panyyg n'aa hahÿÿh

¹⁵ Ti m' Pariséw ats'yyt do see Jesus her'oot do tamaa napäh bä m', taky hadoo:

—Ky n'aa kedëng da jé hÿ pong jé, P'op Hagä Do bag'ääs do jām n'aa bä ta waa n'aa tawa bä sa sii —näng mä aj'yy kyyh.

¹⁶ Ti m' panyyg ky n'aa gó Jesus ky gadoo:

—Hÿ hadoo aj'yy ratsebé do waa n'aa, ta tä n'aa tamoo wät. Hajök tats'yyt ta sii ratab'ëes hyb n'aa ta ti jām. ¹⁷ Sahōnh hē ta waa n'aa, ta tä n'aa, tabahaja däk bä, tamejūū ta karom tabahōm, pooj jé tatsyyd bong do tabats'yyt hyb n'aa. ¹⁸ Ti m' sahōnh hē tats'yyt do raky kamep'ëeh. Ta see ky hadoo: “Nag'aap hē ÿ bets'ëē hōm hēej. ÿ karēn ÿ heg'ääs”, näng. “Dooh ÿ haja bä ÿ ahōm bä”, näng. “Mamaher'ood a kariw n'aa, du daa ÿ bahōm péh”, näng ta kyyh.

¹⁹ Ti ta see ky hadoo: “Nag'aap hē ÿ bets'ëē wät 10 booj yb. Hÿÿ kä ÿ metyy, baad rado bä. Ti hyb n'aa, dooh tahaja bä ÿ ahōm bä”, näng ta kyyh. “Mamaher'ood a kariw n'aa, du daa ÿ bahōm péh”, näng ta kyyh.

²⁰ Ti ta see ky hadoo: “Nag'aap hē ÿ gat'ëē däk äm ÿÿ. Dooh tahaja bä ÿ ahōm bä”, näng ta kyyh.

²¹ Ti ta karom babaaj hōm kän, tamaher'oot mä ta kariw n'aa sa kyyh. Tii bä kä, jām no gana do kawaj'ään wäd kän sa wē, ti taky hado kän ta karom hä kä: “Nayyw hē, ahōm nä. Panang tyw n'aa me matsyyd hōm kas'uut doo, k'yy gedóm doo, ty tsehēt doo, nabong do sii hē”, näng ta hä.

²²Ti tabahajaa bä sahõnh hẽ tamejũũ doo, taky hadoo ta kariw n'aa hã: “Sahõnh hẽ ÿ bahajaa mamejũũ doo da. Ti hadoo né hẽ, ti anäng nä ta tyng n'aa, ti anäng nä ta waa n'aa”, näng ta karom kyyh ta kariw n'aa hã.

²³Ti ta kariw n'aa ky hadoo ta hã: “Ahõm panang bahãnh. Sahõnh maw'yyt do matsyyd. ÿ karẽn tóp ÿ gabad'ẽẽ däk. ²⁴Baad ÿ her'oot a hã. Pooj jé katsyyd bong doo, dooh da ÿ an'oo bä sa tä, dooh ÿ an'oo bä sa waa”, näng ta kariw n'aa kyyh^z —näng mä Jesus sa hã.

**Nyy da ji bawät Jesus h'yyb hata ji karẽn bä
ji hado bä do ky n'aa hahÿÿh**

²⁵Hajõk mä Jesus had'aa doo, Jerusarẽnh hẽnh tabahõm bä. Ti m' ta jawén p'aa hẽnh taty kaw'õõd däk, ti m' taky hadoo:

²⁶—Bẽ karẽn bä hẽp ÿ hata bẽ hado bä, taw'ãäts hẽ bẽ yb, bẽ ÿÿn, bẽ ÿÿm, bẽ taah, bẽ hÿÿj, bẽ ãnh bẽ kamahãnh do bahãnh ÿ bẽ kamahãnh. Taw'ãäts hẽ bẽ kamahãnh do bẽ hã bahãnh ÿ bẽ kamahãnh. Sahõnh hẽ sa bahãnh ÿ bẽ kamanahãnh bä, dooh bẽ haja bä hẽp ÿ hata bẽ do bä. ²⁷Jé hẽp ÿ n'aa tamo n'aa tahoop do tajeÿÿm bä, h'yyb nahedoo do nemon ÿÿ, dooh tahaja bä hẽp ÿ hata tado bä —näng mä Jesus.

²⁸Ti m', panyyg gó m' tabaher'oot, pooj jé m' baad mä ji hyb n'aa newëë, ji haja bä ta h'yyb hata ji ado bä. Ti taky hadoo:

—Tób pä s'ëëb haeh do tama doo, pooj jé dó taw'ãäts hẽ tahyb n'aa newëë tahaja bä ta wẽ hanäng do ta sãm, sahõnh hẽ tahaja so bä ta tób. ²⁹Daap tadu do bä, tanetsén nä bä ta sãm, dooh ji hapëë bä ta baa bä tabawäd däk bä, ta sãm bahëëj jëng. Tii bä ta wób rawajehëët ta hã: ³⁰“Wät ta ti tób tama doo. Ahëëj jëng ta wẽ ta sãm, kanaja nä tób”, näk da.

³¹Hahÿ panyyg see bẽ maa newëë: Kaneb'ooh do du doo pooj jé, dooh g'eeh sa wahë n'aa hyb n'aa newë, rahaja bä sa majiĩ hã raj'aa ketsë, sa yd jé né paawä ta warahén n'aa? 20 miw ta majiĩ warahén n'aa, 10 miw ta warahén tanyy bä? ³²Tahyb n'aa newë bä tanahajaa doo, nanyw hẽ tamejũũ rapanäk ta majiĩ wẽ, dawëë nä rababok nä ta majiĩ, raky n'aa her'oot rakananeb'ooh hyb n'aa —näng mä Jesus.

³³Ti m' taky hadoo:

^z 14.24 P'op Hagä Do bag'ãäs do jãm n'aa hẽnh, ji P'op Hagä Do bats'yyt do ky n'aa hahÿÿh.

—Ti hyb n'aa, sahõnh hẽ ta wẽ hanãng doo, hẽp ÿ n'aa tanerét doo, dooh tahaja bã hẽp ÿ hata tado bã —nãng mãh.

³⁴Ti m' taky hado kãn:

—Taw'ããts hẽ ti jukiir. Ti hadoo né hẽ, tanadah'ëed wãd bã, taw'ããts hẽ nado wãd.^a ³⁵Dooh hyb n'aa ji karẽn wãt péh. Ji aw'oong hõm tii. Jé karẽn pé ÿ ma metëek do tamaa newẽ bã, taw'ããts hẽ tamatakëe —nãng mã Jesus kyyh.

B'éé kanapëe wãt do panyyg n'aa hahÿÿh

15 Ti m' Jesus ma metëek bã m', sa wahẽ n'aa dajëer gedaag n'aa, nesaa do moo heb'ooh do na-ããj hẽ rabana, Jesus metëek do ramaa newëe hyb n'aa. ²Ti hyb n'aa m', Pariséw, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do na-ããj hẽ, raky hadoo:

—Hahÿ aj'yy nesaa do moo heb'ooh do tagadoo. Awëh na-ããj hẽ sa sii —nãk mã sa kyyh.

³Ti m' Jesus baher'oot panyyg sa hã:

⁴—Bẽ see tanyy bã 100 b'éé, ta masããh, ti m' 100 hedoo do see takanapëe wãd bã, dooh g'eeh teréd dó 99 hedoo do ta masããh, kanapëe wãt do tabesoos hyb n'aa? ⁵Ti tabaw'yyt bã kã, tatsebee wãt do hyb n'aa tatóg sooh ta nu k'yy hã, tamajëeh hyb n'aa kã. ⁶Tób bã takajaa bã kã, tanaëenh da ta najiis, tanaëenh ta wób ta pa haj'eenh doo, ratsebé hyb n'aa ta sii, ta mas'ãã see taw'yyt do hyb n'aa kã, kanapëe wãt do paah. ⁷Bẽ ÿ maher'oot hahÿÿh —nãng mã Jesus: Ti hadoo né da hÿ pong jé P'op Hagã Do pa habong doo, tak'ëp da ratsebé baad nadoo do paa see h'yy kawareem bã P'op Hagã Do hã. 99 hadoo baad habong doo, dooh hyb n'aa rah'yy kawereem pé sa hyb n'aa ratsebee né paawã, ta bahãnh ratsebé, sét hẽ baad nadoo do paa P'op Hagã Do wẽ h'yy kawareem do hyb n'aa —nãng mã Jesus.

Moweed nepã wãt do panyyg n'aa hahÿÿh

⁸Ti m' tabaher'oot ënh panyyg see gó. Ti m' taky hadoo:

—ÿÿnh see wẽ tanyy bã 10 moweed k'ããts tæg hawak do s'ëeb, tii bã, ta see badoo wãd bã, tagataa dãk ta bag, tabakoot tób, baad tabesoos da. ⁹Tabaw'yyt bã kã, tanaëenh ta najiis, tanaëenh ta pa haj'eenh doo, ta sii ratsebé hyb n'aa moweed nepã wãt do taw'yyt do hyb n'aa. ¹⁰Ta ti hadoo, P'op Hagã Do ããs ta pa hab'ëeh do

^a 14.34 Jukiir nadah'ëed wãt do hadoo, Jesus hã h'yy ka'eeh do h'yy gejẽ hõm doo.

B'éé kanapëë wät do heen n'aa (Rukas 15.1-7)

ratsebé nesaa do moo hew'ëët do paa see P'op Hagä Do hä tah'y'y kawareem bä.

Aj'y'y ta yb wë matëëh do panyyg n'aa hahÿÿh

¹¹ Ti m' Jesus baher'oot ënh panyyg seeh. Ti m' taky hadoo:

—Ti awät aj'y'y ma näng doo. Pawóp hë ta taah. ¹² Ta see pé noo gó, ta t'aah tagad'oo hadoo do ky hadoo ta yb hä: “Na ÿ karën no n'aa ÿÿ, madajëb nuuj jé no n'aa paah. Nayyw hë ÿ karën ÿ gadoo”, näng ta t'aah. Tii bä sa yb betyn hõm ta ma ta taah sa hä.

¹³ DooH tahajõõ nä bä ta äh, tagad'oo hadoo do bata hõm kån sahõnh hë ta ma, ta yb mo haj'aa kä. Ti tabahõm kån dawëë, hëëj s'ee hënh. T'ĩ hënh kä tabahäj kån sahõnh hë ta wë hanäng do paah. Tah'y'yb däng do hä tabeh'ëënh. ¹⁴ Ti bahãnh kä ta dajëër bahëëj jëë kån. DooH wäd ta dajëër kä. Tii bä awäd kån sah. Asa kån. DooH tadoo wät péh. ¹⁵ Ti ta tyw n'aa esóts kån tamoo wät doo. Ti awät aj'y'y too yb masããh näng doo. Ti hä tabetsëë tamoo wät doo. Ti tamoo wäd kån, too yb tahagãã kån. Too yb tanejë kån. ¹⁶ Tak'ëp ta ti aj'y'y basa kån. Takarën paawä too yb waa tabawa. DooH hanoo pé ta hä ta waa.

¹⁷ Tii bä tat'y'yd kamehĩn kån. Ta h'y'yb gó taky hadoo: “Jajé, sahõnh hë ee sii moo bong doo, ee karom, dooh rasa bä. Anäng sa waa. Mad'aak né sa waa. Ti ÿ bas'as babä”, näng. ¹⁸ “Taw'ããts hë

Aj'yy too yb hag'aäs do heen
n'aa (Rukas 15.11-19)

ÿ babaaj hõm ee wë”, näng ta kyyh. “ÿ maher'oot ta ti ee”, näng. “‘Ee’, näng da kēh ÿÿ”, näng, “‘nesaa do ÿ moo wäd wät P'op Hagä Do hä, a hä na-ãaj hē’, näng da kēh ÿÿ”, näng ta kyyh ta h'yyb gó. ¹⁹Ti tahyb n'aa newëë ta h'yyb gó: “ÿ etsëë da ÿ moo wät doo. ‘A karom däg da ÿÿh. Dooh a t'aah ÿ doo wäd bä’, näng da ÿÿh”, näng ta h'yyb gó. ²⁰Ti tababaaj nä kãn p'aa hēnh kã ta

yb wë kã.

Takajaa bã kã ta yb wë, dawëë naa ta yb gadoo. Baad ta yb gadoo. Dawëë naa tabahapäh bã, tat'yyd mehïin. Ti tawaj'aa däk ta wë, takedëng hyb n'aa. Tawaké däk, ta tapa tsanetsub wät takedëng do heen n'aa. ²¹Ti ta t'aah ky hadoo: “Ee”, näng, “nesaa do ÿ moo wäd wät P'op Hagä Do hä, a hä na-ãaj hē”, näng. “Dooh a t'aah ÿ mamaneëej wäd bã”, näng ta kyyh.

²²Ti ta yb ky hadoo ta karom hä: “Nayyw hē, bë mana saroor tak'ëp hanäm doo, ta hä bë dadäg. Ta ma poo heen n'aa, ta tsym suun sii hē bë mana. ²³Bë naboh booj yb t'aah hepuh doo, ër nejë häng doo, ër tsebé do tä n'aa”, näng. “Ër tsebé da, p'aa hēnh tah ÿ kajaa do hyb n'aa”, näng. ²⁴“Dajëp do hadoo hahÿ tah ÿÿ. Edëb wät p'aa hēnh hÿÿ kã. Nepä wäd paah. Hÿÿ kã kaw'yyt p'aa hēnh”, näng ta yb kyyh ta karom hä. Tii kã ratsebee kãn, rabajäm kãn ta hyb n'aa kã.

²⁵Ta t'aah seeh, wah'ëeh hadoo do moo wät sa joom banäng bã. Ti nuuj jé takajaa. Wah'ëeh hadoo do bajëng bã kã, tamaa newë däk ketën doo, kejäm doo. ²⁶Ti tanaëenh sa karom seeh. Tabeaanh hëd n'aa ta tii. ²⁷“A hÿÿj kaja nä p'aa hēnh”, näng. “A yb mejüü ãã naboh jat booj yb t'aah hepuh doo, ër tsebé do tä n'aa, baad takajaa do hyb n'aa”, näng sa karom kyyh ta hä.

²⁸Ti wah'ëeh hadoo do kawaj'ään kãn. Dooh takarën bã tajëë suun tób gó. Ti ta yb banyyh tamaher'oot hyb n'aa, tabajëë suun hyb n'aa. ²⁹Dooh ta t'aah karën bã tamaa newë bã ta ti ta her'oot doo. “Hajõõ ta baab tak'ëp ÿ moo wäd wät a sii”, näng ta yb hä. “Dooh noo gó òm ÿ ky nadaheeh péh”, näng. “Dooh noo gó

Aj'yy ta yb wē matēēh do heen n'aa (Rukas 15.20-32)

tabad'op hē man'oos pé b'éeé t'aah, najis ŷ daheeh āā tsebé do tā n'aa", näng ta kyyh. ³⁰ "Hŷŷ kā a t'aah mahanäng doo, ŷŷj hajök sii he'ŷŷh do hā tabahäj jëng do a dajëēr tababaaj nā bā kā, mamejūū ranabooh booj yb hepuh doo!", näng wah'ëēh hadoo do ta yb hā.

³¹ Ti ta yb ky hadoo: "Tah ŷŷ", näng, "pa ŷ had'yyt ti òm bagä", näng ta yb kyyh. "Sahõnh hē wē ŷ haym doo, a ma had'yyt né hē

tii”, näng. ³²“A hÿÿj ti hÿ dajëp do paa hadoo. Hÿÿ kä edëb wät p'aa hënh. Nepä wät do hadoo, p'aa hënh takaw'yyt”, näng. “Ti hyb n'aa, taw'ääts hë né hë tii d' èr tsebé, taw'ääts hë né hë jëm ji moo wät”, näng ta yb kyyh wah'ëeh hadoo do hä —näng mä Jesus panyyg ky n'aa me m' tamaher'oot.

Ta kaser n'aa kamatakëë do panyyg n'aa hahÿÿh

16 Ti m' ta ma matëg hä Jesus maher'oot hahÿ panyyg: —Ti awät aj'yy tak'ëp ma näng doo. Ta see pé noo gó ramaher'oot ta kaser n'aa ky n'aa. Dooch m' baad tanä ta kariw n'aa ma, tah'ëenh mä ta ma. ²Ti hyb n'aa tanaëëj kän ta wë. Teanh ta hä: “Nyy d' ti a ky n'aa ÿ ky n'aa napäh doo?”, näng. “Taw'ääts hë maheen n'aa eta hõm dajëër n'aa hä, ma ÿÿ hä na-ääj hë. Dooch da kaser ÿ n'aa mado wäd bä”, näng ta kariw n'aa kyyh.

³Ti ta h'yyb gó ta kaser n'aa ky hadoo: “Nyy d' ÿ bad'oo hÿÿ kä?”, näng. “Kariw ÿ n'aa dooch da takarën wäd bä ÿ moo wäd wät ta sii. Dooch ÿ haja bä tak'ëp hadoo do ÿ moo wäd bä. ÿ nu mebyng na-ääj ÿ ets'ëë ub bä dajëër”, näng ta kyyh ta h'yyb gó.

⁴Ti taky hadoo ënh ta h'yyb gó: “ÿ hapëë däk hÿÿ kä nyy d' ÿ bad'oo, sa tób hënh ÿ ragadoo hyb n'aa, ÿ moo wät do bahëëj jëng bä”, näng ta kaser n'aa ta h'yyb gó.

⁵Ti tanaëenh ta wë sét ken'yyh ta kariw n'aa wë küüt enäh doo. Pooj jé kajaa do hä tabeaanh: “Nyy hë a küüt kariw ÿ n'aa wë?”, näng.

⁶“100 ta hood joom syj”, näng aj'yy.

Ti ta kaser n'aa ky hadoo: “Hahÿ a küüt heen n'aa. Nayyw hë, merii däg ta heen n'aa papuu”, näng. “Merii däg a küüt 50”, näng ta kyyh ta hä. ⁷Ta see hä tabeaanh ënh: “A küüt ënh kariw ÿ n'aa wë?”, näng ta kaser n'aa. “100 wog tiriig s'ëëb”, näng küüt näng do see kyyh. Ti ta kaser n'aa ky hadoo: “Hahÿ a küüt heen n'aa. Papuu merii däg. 80 wog da merii”, näng ta kyyh. Tii d' had'yyt tabedoo hõm ta wób sa hä.

⁸Tii bä ta kariw n'aa hyb n'aa meuunh ta hä, kamatakëë do hyb n'aa ta kaser n'aa paa kä, ta ma baad nan'yyh do paah —näng mä Jesus her'oot do panyyg.

—Te hub né hë —näng Jesus. —P'op Hagä Do hä h'yy kana'eeh doo, baad rakamatakëë ta wób sa hä rabahed'oo do hä. P'op Hagä Do hä h'yy ka'eeh do sa mahãnh rakamatakëë ta tii hä —näng mä Jesus.

⁹Ti m' Jesus baher'ood kãn ta ma matëg sa hã panyyg ky n'aa kã:

—Bë y maher'oot —nãng mãh. —Taw'ããts hẽ badãk hahyỹ bã hanãng do hã bë wẽ hanãng doo me ta wób bë masaa, bë najiis rabahadoo hyb n'aa kã. Tii bã da, ta jawén, bë wẽ hanãng do badoo wãt bã kã, ti anyy kãn bë gadoo do hỹ pong jé. P'op Hagã Do gadoo da bë t'ii hẽnh —nãng mãh.

¹⁰Ti m' Jesus ky hadoo:

—Kanhën d'os hẽ ji ma hedoo doo, ji dajëër hedoo doo, baad han'yih doo, hajõng do na-ããj hẽ baad taban'yih. Kanhën d'os hẽ hadoo do baad nan'yih doo, hajõng do na-ããj hẽ dooh baad tanã bã. ¹¹Ti hyb n'aa, badãk hahyỹ bã bë wẽ hanãng do baad bë nanã bã, dooh da P'op Hagã Do an'oo bã bë hã bë ma heh'ããt do hỹ pong jé. ¹²Badãk hahyỹ bã bë hã P'op Hagã Do anoo do baad bë nanã bã, dooh bë ma hanoo pé bë hã hỹ pong jé —nãng mãh.

¹³Ti m' Jesus ky hado kãn:

—Doo sa karom haja bã pawóp ta kariw n'aa sii tamoo wãd bã séd noo gó. Tii d' tahado bã, ta kariw n'aa see dooh takamahãn bã, ta see ti takamahãn. Ta see wẽ da baad tamoo wãt da, ta see taty n'aa ges'yik da. Ti hadoo bë hã. Doo bë haja bã bë h'yy keséj bã. Doo bë haja bã P'op Hagã Do hã bë h'yyb dæg bã, dajëër hã na-ããj hẽ bë h'yyb dãng bã —nãng mã Jesus.

¹⁴Pariséw dajëër mã ragen'aak. Ti hyb n'aa Jesus her'oot do ramaa napãh bã m', raky n'aa rejãã mã Jesus. ¹⁵Ti m' Jesus ky hadoo sa hã:

—J'ooj madãk doo me bë ky ken'yym ta wób sa matym gó. Ti hado né paawã bë h'yyb, P'op Hagã Do hapãh bë h'yyb tym. P'op Hagã Do mak'yys dãk badãk hahyỹ bã hanãng do tak'ëp rakamahãn doo.

P'op Hagã Do ky n'aa jaw'yik do ky n'aa hahyỹh

¹⁶Ti m' Jesus ky hadoo:

—Jowãw nu gahem'uun do kãjaa do pooj jé, Mosees ky n'aa jaw'yik doo, P'op Hagã Do ky n'aa rod rerih do paa kametëek paah. Hỹ kã, P'op Hagã Do bag'ããs do ky n'aa hanãm do kamet'ëeg dæg kãn. Hajõk tak'ëp rah'yih hedoo, P'op Hagã Do bag'ããs do karapee rabahadoo hyb n'aa. ¹⁷Ti hado né paawã, P'op Hagã Do ky n'aa jaw'yik do dooh tahëej bã. Wẽ, badãk hahyỹ hëej gawatsig né paawã, P'op Hagã Do ky n'aa jaw'yik do dooh tagawatsig bã. Doo ta bód had'os pé gawatsik péh. ¹⁸Ti hyb n'aa,

jé ta ȳym heréd hōm doo, tii bā ȳynh see hā takat'ëë däg bā, nesaa doo, P'op Hagä Do ganadoo do tamoo wät. Ta see ȳym sii he'ȳyh do hado däk tii. Aj'y'y see gat'ëë däg bā ȳynh ta patug heréd hōm doo, nesaa doo, P'op Hagä Do ganadoo do tamoo wät. Ta see ȳym sii he'ȳyh do hado däk tii —näng mä Jesus.

Tak'ëp ma näng do Rasaro daheeh panyyg n'aa hahȳyh

¹⁹Ti m' panyyg gó m' Jesus tabeh'ūūm. Ti m' taky hadoo:

—Hỹ hadoo aj'y'y tak'ëp wekāp doo. Tak'ëp ky n'aa gebah, hetsooh, ta saroor ta hā hadäk doo. Tak'ëp hanām doo gó tabawäd had'y'yt hē. ²⁰Ta tób noo bā tabahäng aj'y'y kasuud is doo, ta waa hets'ës doo. Nahëë nyy is ta tii. Rog manahuuh do tii. Rasaro ta häd. ²¹Tak'ëp takarēn paawä tabawēh, tak'ëp wekāp do tä hyyj kajäk do tūū. Awaar rahedēp ta rog, ta tii bā tabahëës bā.

²²Ti aj'y'y hets'ës do dajēp bā kā, āās ramasäg kån ta h'yyb tym hỹ pong jé kā, Abaraām pa. Ti tak'ëp wekāp do dajēb kån na-āāj hē. Ti radakä jēng, tabanesaa hēnh kā tabahōm. ²³Tabanesaa hēnh tak'ëp tabahoop bā kā nesaa doo, dawëë naa tabahapäh Abaraām, Rasaro häd näng doo kā, ta pa. ²⁴Ti wekāp do ky hadoo Abaraām hā, tak'ëp ta kyyh: “Wahēh ȳy, Abaraām”, näng, “ȳ mat'y'yd mehīn”, näng ta kyyh. “Mamaher'ood Rasaro ta moo poo tadatu naēng tahē'oos, nagat ȳ tadah'ëēm hyb n'aa”, näng. “Tak'ëp ȳ bahoop baju doo, hahỹ tēēg hōōh”, näng wekāp do paa kyyh.

²⁵Ti Abaraām ky hadoo ta hā: “Tah ȳy”, näng, “mahyb n'aa es'ee baad mabawät do paah. Sahōnh paa tabanäng makarēn doo”, näng. “Rasaro paa ti dooh. Nesaa do tagadoo paah. Hỹy kā baad ta hā kā. Hỹy kā h'yy gadajaa kån. Ōm hỹy kā hahoop nesaa doo”, näng Abaraām kyyh. ²⁶“Ti anäng gaeh gadarong doo, t'öp gajēng do ta baa besuu. Babä naa karēn pé t'īī hēnh tahōm bā, dooh tahaja bā. T'īī hēnh naa na-āāj hē, dooh tahaja bā ēnh”, näng Abaraām kyyh tak'ëp ma näng do paa hā.

²⁷Ti aj'y'y betsëë Abaraām hā tak'ëp, ti m' taky hadoo: “Wahēh ȳy”, näng, “mamejō Rasaro tabahyng ee tób hēnh”, näng. ²⁸“Ti abong nä ji ma poo oow pé wakān haa tii bā”, näng ta kyyh. “Mamejō baad tamaher'oot, babä tak'ëp ji ahoop doo bā ranana hyb n'aa nemon ȳy”, näng tak'ëp ma näng do paa kyyh.

²⁹Tii bā Abaraām ky hadoo: “Doo. Ti anäng Mosees erii wät do paah, P'op Hagä Do ky n'aa rod rerii bong do paah. Taw'ääts hē ti né ramaa newē raner'oot bā. Tii hā rapanyyg enä kån”, näng Abaraām.

³⁰“Dooh, wahë ÿ n'aa”, näng aj'yy. “Sét hë dejëp do mahang ganä wäd bä, sa wë tahôm bä, tii bä kä da rah'yy kawereem P'op Hagä Do wë”, näng aj'yy kyyh.

³¹Ti Abaraãm ky hadoo: “Mosees erii wät do paah, P'op Hagä Do ky n'aa rod rerii bong do paa ramaa nanewë bä, tii bä na-ããj da dooh ramaa newë bä ganä wät doo”, näng Abaraãm kyyh tak'ëp wekãp do paa hä.

**Nesaa do hä ta see ji h'yyb tatuk do
ky n'aa hahÿÿh**

17 Ti m' Jesus ky hadoo ta ma matëg hã:
—Tanny had'yyt né hë nesaa do hä ji tah'yyb tatuk doo. Ti hado né paawä da, P'op Hagä Do rejãã da nesaa do hä h'yyb tatuk do du n'aa doo —näng mäh. ²—Baad nado né paawä pä ta jawyyg n'aa ji hä ranu hüü däg bä, ji radawäts tu tame t'öp ji pahäs hyb n'aa, ti bahãnh tak'ëp baad nado ji hä da, ky n'aa netsëeh do seeh, hahÿ karapee hedoo doo, hä ÿ h'yy ka'eeh doo, ji h'yyb tatug bä, nesaa do tamoo wät hyb n'aa —näng mäh. ³—Ti hyb n'aa, baad bë hyb n'aa matakä, ji h'yyb tanatuk hyb n'aa ta seeh —näng mäh.

Ji hyb n'aa mabaan do ky n'aa hahÿÿh

—A da hadoo doo, hä ÿ h'yy ka'eeh do seeh nesaa do tamoo wäd bä, mageãm, tamoo nawät hyb n'aa baad nadoo doo. Nesaa do hä tat'yyd kamehïin bä, taw'ããts hë mahyb n'aa mabaan hõm ta hä tii bä. ⁴Séd noo gó né hë 7 nuu me nesaa do a wë tamoo wäd bä, 7 nuu me tets'ëë bä mamabaan hyb n'aa, taw'ããts hë baad mahyb n'aa mabaan hõm né hë —näng mä Jesus.

Ji h'yy ka'eeh do ky n'aa hahÿÿh

⁵Ti m' 12 hedoo do Jesus mejüü do raky hadoo ta hã:

—Tak'ëp man'oo magyys hë P'op Hagä Do hä ãã h'yy ka'eeh hyb n'aa —näk mäh.

⁶Ti m' Jesus ky hadoo:

—Motaad häd näng do tym, nu nad'ëët do ta tym. Ti tahanny bä paawä bë h'yy ka'eeh doo, tii b' bë haja paawä hahÿ b'aa bë mejüü takadawäts nyh, takadawäts tu ta me akajar me. Bë paawä taky daheeh —näng mäh.

⁷Ti m' panyyg gó m' tabeh'üüm. Ti m' taky hadoo:

—Ji karom kanep'aak do gëew gó tamoo wät do jawén paa bä tabajëng bä kä, b'éé tahagã wät do jawén paa bä tabajëng bä kä, dooh ta kariw n'aa an'oo nä bä nanyw hē ta waa tabawa. ⁸Tabawēh pooj jé ta kariw n'aa mejūū da tamoo wät ta tä n'aa, tii bä tamana kän ta kariw n'aa tä kä. Tii bä kä, ta kariw n'aa bahajaa bä kä tawēh doo, tii bä kä ta karom bawēē kän. ⁹Ta karom moo hew'ëēt ub né tii. Ti hyb n'aa, “taw'ãäts hē” ta kariw n'aa naher'oot ta hã. ¹⁰Ti hado kän bë hã kä. Sahōnh hē bë bahaja däk bä bë P'op Hagä Do mejūū doo, taw'ãäts hē hahÿÿ da da bë kyyh: “Äã moo heb'ooh do né hē tii. Dooh äã gahëen bä äã hã P'op Hagä Do j'aa etsë doo, tamejūū do äã bahajaa do hyb n'aa”, bë noo da —näng mä Jesus ta ma matëg sa hã.

**Ajyy rog maneh'uuh do Jesus heso hōm do
panyyg n'aa hahÿÿh**

¹¹Ti m' Jerusarēnh hēnh Jesus bahōm bä, Samarija häd näng do häj n'aa, Garirej häj n'aa baa besuu n'aa me tamahōm. ¹²Panang see bä takajaa bä kä, tamamuun 10 ajyy, rog maneh'uuh do sa nahëeh. Dawë mä rabab'ëeh. ¹³Ti m' tak'ëp mä ranaëenh:

—Jesus, äã Wahë N'aa —näk mäh. —Mat'yuyd mehīin ääh! —näk mäh.

¹⁴Ti m' Jesus bahapäh bä m' taky hadoo sa hã:

—Bë ahōm nä P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do sa wë, bë hã raheg'ãäs hyb n'aa bë heso padäg bä —näng mäh.

Ti m' rabahōm. Ramahōm me m' rameheso padëek.

¹⁵Ti m' sét hē m' matëh nä Jesus wë, tahapäh do hyb n'aa has'oo däk doo. Tak'ëp mä ta kyyh. P'op Hagä Do taj'aa etsë kän. ¹⁶Tūū takadawäts hyng Jesus bagëēt bä, taweh'ëeh hyb n'aa. Ti m' taky hadoo:

—Taw'ãäts hē Jesus. ÿ mahaso däk! —näng mäh.

Samarija buuj mä ta tii.

¹⁷Ti m' Jesus ky hadoo:

—N'yy hēnh ta wób? —näng mäh. —ÿ heso hōm sahōnh hē. Hëd n'aa sahōnh hē ranana? —näng mäh. ¹⁸—Ta wób dooh ramatëh bä. Jããm hē hahÿ Judah buuj nadoo do matëeh p'aa hēnh, P'op Hagä Do hã taj'aa etsë hyb n'aa —näng mä Jesus.

¹⁹Ti m' aj'yy hã taky hadoo:

—As'ëeg g'ëed! Õm has'oo däk ÿ maky daheeh do hyb n'aa —näng mäh.

P'op Hagä Do bag'ääs do panyyg n'aa hahÿÿh

²⁰Ti m' ta see pé noo gó, Pariséw reeahh Jesus hã:

—Ny noo gó sahõnh hẽ P'op Hagä Do bag'ääs do du däk? —näk mäh.

Ti m' Jesus ky hadoo:

—Sahõnh hẽ P'op Hagä Do bag'ääs do du däk doo, dooh da ji hapëë bä ji matym me ta heen n'aa —näng mäh. ²¹—Dooh da raky hado bä: “Wät nanäng, wät hahÿÿh”, ranoo bä takajaa bä. Ji hapäh do nado ta ti ji matym me. Ji matym me ji wén napäh, ji h'yyb tym gó da P'op Hagä Do bag'ääs do banäng —näng mäh.

²²Ti m' taky hadoo ta ma matëg sa hã:

—Ti awät da ti noo gó tak'ëp nesaa do ji wë. Ti noo gó da tak'ëp da bë karën ÿÿh, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Do bë bahapäh. Sét nuu me hadoo pé da bë karën bë baheg'ääs. Dooh da bë haja nä bä bë hegãä bä. ²³Ta wób da daap da bë rapanäk ÿ kajaa doo. “Wät hahÿÿh”, näk da ta wób. “Wät nanäng”, näk da ta wób. Bë ky dahé manä ta ti hedoo doo. ²⁴ÿÿh, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Do kajaa bä, sahõnh hẽ da ÿ rabahapäh. Hawyp doo, wë hã naa jé pad'yyt hẽ sahõnh hẽ tabawag hõm do ji hapäh do hadoo da ÿ kajaa do rabahapäh. ²⁵Ti pooj jé da ÿÿh, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Doo, hajõng da tak'ëp ÿ ahoop näh. Badäk hahÿÿ bä da hẽ habong do ÿ raty n'aa ges'yyk da.

²⁶P'ooj ub, Nowéh häd näng do hawät noo gó habong doo da né da rababok da ÿÿh, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Do kajaa do pooj jé. ²⁷Sahõnh hẽ tabag'yyp do pooj jé, h'yy kanap'eed gó rababok. Ratsebé do waa n'aa reëëk, ratsebé do waa n'aa rawa. Rakehet'ëë doo da raketëë. Dooh rahyb n'aa peet péh. Tii d' né rabad'oo marakate gó Nowéh rabajëë p'ëë bä kä. Ti m' rabagyyb kãn, ti m' sahõnh hẽ radejëb kãn.

²⁸Ti hadoo né hẽ m' Róh häd näng do hawät noo gó ënh. H'yy kanap'eed né hẽ m' ti noo gó ënh. Ramoo heb'ooh paa m' ratsebé do wa n'aa, reëëk ratsebé do waa n'aa. Raheäm paa m', rahetsë paa m', rahejóm paa m', ratahem'aa sa tób. ²⁹Sa panang, Sodoma häd näng do Róh beréd hõm bä kä m', tëëg hõõ, saw'aak do mahÿÿnh doo, kajäk sa jó. Ti mahÿÿj mä sahõnh hẽ ragawatsig hõm Sodoma panang buuj.

³⁰Ti hadoo né da, dooh rah'yy kap'eed bä, ÿÿh, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Do kajaa do pooj jé. ³¹Ti noo gó kä, p'op tób gadäk do jó hasooh péh, taw'ääts hẽ da dooh tajëë suun bä

tób gó, ta h'ëed tabehëen hyb n'aa paawä. Taw'ääts hë nanyw hë takejën hõm, tabedëp hyb n'aa. Ti hadoo né da ta joom hood hënh hawät doo. Taw'ääts hë nanyw hë da takejën hõm. Taw'ääts hë dooh tajëë bä, tehëen bä ta h'ëed hedoo doo. ³²Bë hyb n'aa newë Róh ȳym ti noo gó.^b ³³Jé badäk hahȳy hã ji hawät do hã tak'ëp kamahãn doo, ta ma hyb n'aa hawät péh, dooh da P'op Hagä Do wë tanu dëë bä. Jé ta wë hanäng do heréd hõm péh, dooh ta hã tabaa es'ĩi bá, edëp da, P'op Hagä Do wë da tanu däng. ³⁴Ȳ kajaa bá kä, pawóp hë ha'ȳh do sa see da ȳ mahũum si ȳy, ta see da keréd hõm. ³⁵Pawóp hë hedoo pé ȳyj tiriig ramoo bok do sa see da ȳ mahũum si ȳy, ta see da ȳ eréd gëët. [³⁶Pawóp hë hedoo pé ajyy gëew gó moo bok do sa see ȳ mahũum, ta see dooh ȳ mahũum bá —näng mä Jesus.]^c

³⁷Ti m' ta ma matëg rabeanh:

—Nyy bä ti bawät maher'oot doo? —näk mäh.

Ti m' panyyg gó m' Jesus ky hadoo:

—Dajëp do bajat bá, tii bá da kuruj-du rakata padëek —näng mä Jesus.^d

Patug tamah do panyyg n'aa hahȳy

18 Ti m' panyyg gó m' Jesus ma metëek ta ma matëg hã, raky n'aa ets'ëe had'yyt hyb n'aa, ranerét hyb n'aa raky n'aa ets'ëe doo. ²Ti m' taky hadoo:

—Sa panang bá ti awät aj'yy tak'ëp hyb n'aa jawyk doo, baad hadoo do baad nadoo do rod n'aa. Dooh P'op Hagä Do hã tah'yy kae bá ti aj'yy. Dooh tawehëë bá ta wób. ³Ti ȳynh patug tamah do tets'ëe had'yyt hë, tamasa hyb n'aa ta majĩi ky n'aa.

⁴Pooj jé dó, dooh tahyb n'aa p'eed bá, dooh taky dahé bá ȳynh her'oot doo. Ti ta jawén kä, taky hadoo ta h'yyb gó: “Dooh né paawä P'op Hagä Do hã ȳ h'yy kae bá, dooh né paawä ta wób ȳ wehëë bá, ⁵ȳ masa dó h̄ȳ kä, ȳ mo n'aa jesuu h̄ȳ kä. Ȳ mo n'aa najesu bá, ȳ ky nap'eed bá, ȳ d' h'yyb napan däg, ȳ tah'yyb panasä had'yyt do hyb n'aa”, näng aj'yy hyb n'aa jawyk do kyyh ta h'yyb gó —näng mä Jesus.

⁶Ti m' Jesus ky hadoo:

^b 17.32 Róh ȳyj wén dajëp, ta wak'ääb takamahãn do hyb n'aa!

^c 17.36 Ta hã h'yy ka'eeh do tamahũum, ta wób ta hã h'yy kana'eeh do rabaym da, tahanäng pé m' tii.

^d 17.37 Wyt ta maab hë, ji bahapäh da ti ta tii, tahanäng pé m' Jesus her'oot doo.

—Bë hyb n'aa newë aj'y y ky n'aa kaher'oot do hã. Bë hyb n'aa newë ta ti kametëek doo —näng mäh. ⁷—Ky nes'aa né paawã ta ti aj'y y hyb n'aa jawyk doo, ta jawén kä tamasaã kãn. Ti bahãnh P'op Hagã Do ky enyym. Baad P'op Hagã Do masa, baad tamo n'aa jesuu ta wë tasëew hõm doo, ta hã had'y y t hë ky n'aa etsëe doo. Dooh bãp pee j i gadaa bã P'op Hagã Do an'oo bã. Nayyw hë tagadoo j i ky n'aa etsëe doo. ⁸Nayyw hë baad hadoo do tabanoo j i hã —näng mäh.

Ti m' tabeaanh:

—ÿÿh, Aj'y y Hadoo Do Hÿ Pong J é Hana Do kajaa bã, ÿ aw'y y t g'ee da badãk hahÿÿ bã hã ÿ h'y y ka'eeh doo? —näng mã Jesus.

Pariséw, dajëer gahedak do daheeh panyyg n'aa hahÿÿh

⁹Ti m' Jesus ma metëek do maa new'ëe do mahang ti abong mã ta wób, baad ub, P'op Hagã Do karën doo da rababok red'oo doo, sa hã hë rahegãã bã. Kasab'ee do me ta wób ramakyy s. Sa hã m' Jesus baher'oot hahÿ panyyg:

¹⁰—Ti abong pawóp hë aj'y y P'op Hagã Do tób n'aa hënh hah'ũm doo, P'op Hagã Do hã raky n'aa etsëe hyb n'aa. Sét hë Pariséw, ta see sa wahë n'aa dajëer n'aa gahedak doo.^e ¹¹Ti Pariséw, ta m'aa hënh mã tabag'ëed dãk, ti m' taky n'aa etsëe. “P'op Hagã Doo”, näng, “a hã ÿ h'y y b tsebé, dooh ta wób nesaa do moo heb'oo h do ÿ hado bã do hyb n'aa. Dooh wahed'ii do ÿ do bã. Dooh nesaa do moo hed'oo do ÿ do bã. Dooh ta wób sa ÿÿm sii he'ÿÿh do ÿ do bã. Dooh hahÿ dajëer gahedak do hadoo ÿ hado bã”, näng. ¹²“Pawóp nuu me sét semaan ken'y y h õm ÿ hyb n'aa esee ÿ noo kanawa doo me. Sahõnh hë ÿ gadoo do uuh ÿ an'oo had'y y t a hã”, näng Pariséw kyyh P'op Hagã Do hã.

¹³Dajëer gahedak doo, dawëe tabagëet. Dooh hÿ pong j é taty däg bã, rabahed'oo doo da raky n'aa etsëe bã. Ta h'y y b tagedyyk t'y y d kamehĩn do ky n'aa. Ti taky hadoo: “P'op Hagã Doo, ÿ mat'y y d mehĩn”, näng. “Nesaa do moo hew'ëet do ÿÿh”, näng ta kyyh —näng mã Jesus panyyg gó ta her'oot doo.

¹⁴Ti m' Jesus ky hadoo:

—Bë ÿ maher'oot baad ub —näng mäh. —Sa tób hënh rababaaj hõm bã kä, dajëer gahedak do ky n'aa etsëe do P'op Hagã Do gadoo. Ta ti tii, baad hado dãk ta h'y y b tym P'op Hagã Do an'oo bã.

^e 18.10 Dooh m' ragenaag bã dajëer Roma buuj hã kan'oo dãk do gahedaag n'aa.

Pariséw, ti dooh P'op Hagä Do gado bä. Sahõnh hē sa daaj hē kaweh'ëeh doo, nu mebyy bong da, ta wób sa yd jé da ranu gapadäg hõm. Jé ta daaj hē kawaneh'ëeh doo, raweh'ëeh da P'op Hagä Do an'oo bä —näng mä Jesus.

Karepé Jesus ky n'aa edëng do panyyg n'aa hahÿÿh

15 Ti m' ta wób ramenaa sa taah ned'ëed is do Jesus wë, sa hã Jesus moo däng hyb n'aa, taky n'aa edëng hyb n'aa. Ti m' ta ma matëg rage'ÿÿm mäh. 16 Ti m' karepé Jesus naëenh ta wë, ti m' taky hadoo ta ma matëg sa hã:

—Na ramena karepé wë ÿÿ. Bë geãm manäh! Hahÿ karepé h'yy ka'eeh do hadoo, ti né hē P'op Hagä Do bag'ãas do karapee hedo padëek doo —näng mäh.

17 Ti m' taky hadoo ënh:

—Karapee t'aah ky daheeh do hadoo ky nadaheeh péh, dooh P'op Hagä Do bag'ãas do karapee tado bä da. Né hup ÿ né hē ta ti ÿ her'oot doo —näng mä Jesus.

Tak'ëp ma näng do panyyg n'aa hahÿÿh

18 Ti m' aj'y y sa wahë n'aa see eanh mä Jesus hã. Ti m' taky hadoo:

—Baad õm ma matëg! —näng mäh. —Nyy da ÿ bad'oo edëb had'y y t do gadoo hyb n'aa, P'op Hagä Do pa ÿ bawät hyb n'aa kä? —näng mä aj'y y kyyh.

19 Ti m' Jesus ky hadoo ta hã:

—Hëd n'aa baad ub hã ÿ mabanäng? —näng mäh. —Jããm hē P'op Hagä Doo, baad hadoo doo. Dooh ta see pé baad hadoo péh —näng mäh. 20 —Mahapäh hahÿ P'op Hagä Do ky n'aa jaw'y yk doo: “Aã manä a ÿÿm nadoo do sii, a patug nadoo do sii. Manaboh manä a da hadoo doo. Etsëeg manäh. Daap hē maky n'aa tapa manä ta wób. Mawehëe a yb, mawehëe a ÿÿn”^f —näng Jesus ta hã, P'op Hagä Do ky n'aa jaw'y yk do hã.

21 —P'ooj ub, ÿ karapee noo gó ÿ panyyg kadeheeh né hē tii hã —näng mä aj'y y Jesus hã.

22 Ti m' ta her'oot do Jesus maa napäh bä kä, taky hadoo ta hã:

—Sét hē ti hawät a hã —näng mäh. —Mesëem hõm sahõnh hē a wë hanäng doo. Man'oo ta sãm paa kas'uut do sa hã. Tii d' madoo bä,

^f 18.20 Esodo 20.12, Dew-Teronom 5.16-20

hỹ pong jé magadoo da tak'ëp baad hadoo do P'op Hagä Do hanaa. Ti jawén, ana wë ÿÿ, hëp ÿ hata mabahadoo hyb n'aa kä —näng mä Jesus kyyh ta hä.

²³Ti m' ta hä Jesus her'oot do aj'y y maa napäh bä m', h'y y katón wät mäh, tak'ëp tawekäp do hyb n'aa.

²⁴Ti m' Jesus ty gadäk ta wë, ti m' taky hadoo:

—Hejooñh né hë wekäp do sa hä P'op Hagä Do bag'ääs do karapee n'aa rabahadoo hyb n'aa —näng mäh. ²⁵—Hejooj né paawä kameer hä tatabëej bä gats'uus doo gó, ta bahãnh tabahejooñh wekäp do sa hä, P'op Hagä Do bag'ääs do karapee n'aa rabahadoo hyb n'aa —näng mäh.

²⁶Tii bä m', ta ti maa nap'ëeh do raky hadoo:

—Jaa ënh ti P'op Hagä Do wë hasëek ënh? —näk mäh.

²⁷Ti m' Jesus ky hadoo:

—Ji daaj hë ji nahaja bä paawä P'op Hagä Do wë ji as'ëeg bä, P'op Hagä Do hajaa ta wë ji tamasäk —näng mäh.

²⁸Ti m' Peed ky hadoo:

—Sahõnh hë äã wë hanäng do paa äã beréd hõm, a hataa äã bahadoo hyb n'aa —näng mäh.

²⁹Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

—Né hup ÿ né hë hahÿ ÿ her'oot doo: P'op Hagä Do bag'ääs do hyb n'aa heréd hõm pé ta tób, heréd hõm do ta ÿÿm, ta wakääñ, ta yb, ta ÿÿñ, ta taah, ³⁰ta bahãnh hajõng da tagadoo badäk hahÿÿ bä ta mabaj. Ta jawén kä, hỹ pong jé kä tagadoo da edëb had'y y t doo. P'op Hagä Do pa tabawäd had'y y t da —näng mä Jesus kyyh.

P'aa hënh Jesus her'oot tadajëp do ky n'aa panyyng n'aa hahÿÿh

³¹Ti m' sa m'aa hënh Jesus naëñh 12 hedoo do ta ma matëg. Ti m' taky hadoo sa hä:

—Ër ah'üüm Jerusarënh hënh —näng mäh. —Sahõnh hë P'op Hagä Do ky n'aa rod rerii bong do paah, Aj'y y Hadoo Do Hỹ Pong Jé Hana Do ky n'aa hä, kametä däg kãn hÿÿ kä hä ÿÿ —näng mäh. ³²—ÿ da rahaëej däk Judah buuj nadoo do sa moo gó —näng mäh. —ÿ da raky n'aa e'jes. ÿ da raky n'aa rejää. ÿ da rahetsoos. ÿ da rahewyyh. ÿ da radajëeb kãn —näng mäh. ³³—Tamawoob hë äh ÿ jawén paa bä, ÿ d' ganä wäd kãn —näng mä Jesus.

³⁴Dooh m' Jesus ma matëg rah'y y genä bä Jesus her'oot do hä. Kejën Jesus hanäng pé ta ti sa hä. Dooh m' rah'y y b mepëë bä Jesus her'oot do hä.

Ty tamah do panyyg n'aa hahÿÿh

³⁵Ti m' panang Jerikó häd näng doo bä Jesus kajaa bä kä m', ti ahäng mä ta tyw n'aa nabyy me ty tamah doo. Tahetsë mä dajëër ta tii me tebës do sa hä. ³⁶Ti m' hajök do ta tii me m' tab'ëes do tamaa napäh bä m', teanh sa hä h'ëed ta tii. ³⁷Ti m' raky hadoo ta hä:

—Jesus, Nasaréh hënh naa, ti ti tabës —näk mä ta hä.

³⁸Ti m' tageëej wät. Hahÿÿ da m' ta kyyh:

—Mat'yyd mehïin ÿÿh, Jesus, Dawi panaa! —näng mäh.

³⁹Ti m' poo hënh hah'üüm do raky ge'ÿÿm, bag hënh tabahäng hyb n'aa. Raky geãm né paawä m', tak'ëp tageëej wät tii bä:

—Mat'yyd mehïin ÿÿh, Dawi panaa! —näng mäh.

⁴⁰Ti m' Jesus baym. Ti m' tamejüü ramanaa ta wë. P'eets hë Jesus wë tabag'ëed däk bä m', Jesus beanh ta hä:

⁴¹—H'ëed ti makarën ÿ moo wät a hä? —näng mäh.

—Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo —näng mäh. —ÿ karën ÿ begää däk —näng mäh.

⁴²Ti m' Jesus ky hadoo ta hä:

—Mabegää däg —näng mäh. —Hä ÿ mah'yy ka'eeh do hyb n'aa öm has'oo däk⁹ —näng mäh.

⁴³Ti m' nayyw hë m' tabahapëe däk. Ti m' tabahöm kän Jesus sa jawén. P'op Hagä Do hä m' taj'aa etsëe kän. Hajök do na-ääj mäh, rabahapäh bä m', raj'aa etsë né hë m' tii d' ënh.

Sakéw häd näng do panyyg n'aa hahÿÿh

19 Ti m' Jesus bajëe suun panang Jerikó häd näng do noo bä. Ti m' panang me m' tatabës. ²Tii bä m' ti awät mä a'j'yy Sakéw häd näng doo. Dajëër gahed'aak do wahë n'aa see m' ta ti Sakéw. Tak'ëp mä ta ma näng. ³Takarën paawä m' Jesus taheg'ääs. Doo m' tahaja bä, tüü tanu däg is do hyb n'aa, hajök do raty gasuu do hyb n'aa m'. ⁴Ti m' sa pooj jé tawaj'aa höm, b'aa hä m' tabas'ëeg sooh, tabaheg'ääs hyb n'aa baad ub Jesus hana doo.

⁵B'aa basooch bä m' Jesus kajaa bä m', tabaheg'ääs p'op b'aa hä, ti m' taky hadoo Sakéw hä:

—Nayyw hë ahyyh —näng mäh. —Badah a tób bä ÿ nu däng —näng mäh.

⁹ 18.42 Dawi makü panaa mahang ti ganyyh da ja h'yyb tym dëeb, P'op Hagä Do ky n'aa enooh paa p'ooj ub Dawi hä. Jesus né hë tii, P'op Hagä Do ky n'aa enooh do paa a'j'yy ty tsahët do ky daheeh. Ti hyb n'aa "öm has'oo däk hä ÿ mah'yy kae däk do hyb n'aa", Jesus wén näng.

6Ti m' tabahy gëët, h'yyb tsebé doo me tagadoo Jesus ta tób bã.

7Sahõnh hẽ m' rabahapäh bã m' ta tii, baad nadoo doo me m' ramaher'oot. Baad nado m' ti sa hã. Hahỹỹ da m' sa kyyh:

—Nesaa do moo hew'ëët do tób hẽnh tabajëë suun. Tawëh ta sii —nãk mäh.

8Ti m' Sakéw bas'ëëg gëët, ti m' Jesus hã taky hadoo:

—Hyb n'aa jawyk doo —nãng mäh. —Ỹ anoo hỹỹ kã wakãp ỹ bód, ỹ gakook kas'uut do sa hã —nãng mäh. —Ỹ wad'ii bã ta wób, 4 nuu me ỹ banoo ỹ ab'aanh doo.

9Ti m' Jesus ky hadoo ta hã:

—Naga hẽ hahỹỹ bã tób bã haj'eenh do P'op Hagã Do bed'ëëp, Abaraãm panaa heh'läät, Abaraãm karapee hahỹ aj'y tabahadoo do hyb n'aa —nãng mäh. 10—Ỹỹh, Aj'y Hadoo Do Hỹ Pong Jé Hana Doo, ỹ ahyng babã ỹ besoos hyb n'aa, ỹ bed'ëëp hyb n'aa ta s'ee hẽnh habong do paa P'op Hagã Do mahãnh —nãng mã Jesus kyyh.

Ji moo sahõnh hẽ hadoo do karom panyyg n'aa hahỹỹh

11Ti m', ta ti taher'oot do maa napäh do hã Jesus baher'oot panyyg. Edaa däk Jerusarënh panang. Nayyw hẽ P'op Hagã Do bag'ääs do tadu doo red'oo mäh. Ti hyb n'aa Jesus baher'oot sa hã hahỹ panyyg:

12—Ti awät aj'y sa wahë n'aa t'aah. Dawëë, häj n'aa s'ee hẽnh takarën tabahõm, t'ĩ hẽnh hajõng häj n'aa bagã n'aa ta hã tamejũũ hyb n'aa, ta häj n'aa wahë n'aa tabahadoo hyb n'aa. Tii b' naa da tababaaj nä p'aa hẽnh ta häj n'aa hẽnh. 13Ti m', tabahõm pooj jé, tatsyyd bong ta wë 10 ta karom wób. Sét moweed k'ääts tég gabarëeh do tabanoo sét ken'yyp sa hã. Ti tamejũũ ta tii me ramoo bok hyb n'aa, ta dajëër kah'ũũm hyb n'aa ta s'ee hẽnh tawäd nuuj jé. Ti tabahõm kãn.

14Ta karapee wób dooh ragenaag bã ta ti aj'y. Ti hyb n'aa ramejũũ ta rod n'aa, ta jawén rabahõm hyb n'aa, hajõng häj n'aa bagã n'aa hã ramaher'oot hyb n'aa, rakanarën do ta ti aj'y sa wahë n'aa tado bã.

15Tii kã m', ta wób dooh né paawã ragenaag bã, ti né sa wahë n'aa däg. Ti ta häj n'aa hẽnh tababaaj hõm kãn. Takajaa bã kã tamejũũ ranaëënh ta wë ta karom, dajëër tahanoo do paah, tahapäh hyb n'aa nyy da rabad'oo ta ti dajëër kã.

16Ti m' pooj jé hana do ky hadoo: “Wahë ỹ n'aa”, nãng, “a dajëër jó ana 10”, nãng ta kyyh.

17 Ti ta kariw n'aa ky hadoo: “Baad ub mamoo wäd wät”, näng. “Karom baad hadoo do òm”, näng. “Baad maban'yyh, kanahën d'os hë né paawä, ti hyb n'aa da ÿ anoo hÿÿ kä a hä 10 panang mabag'ääs hyb n'aa”, näng ta kariw n'aa kyyh.

18 Ti ta see bana ta wë, ti taky hadoo: “Wahëh ÿ n'aa”, näng, “a dajëër jó ana 5”, näng ta kyyh.

19 Ti ta kariw n'aa ky hadoo: “A hä kä ÿ anoo 5 panang bagä n'aa òm kä”, näng.

20 Ti ta see bana ta wë, ti taky hadoo: “Wahë ÿ n'aa”, näng, “hÿ a dajëër hä ÿ manoo do paah”, näng. “Saroor me ÿ bahabën däk, ti ÿ benyyw däk mamatëeh bä kä”, näng. 21 “Tak'ëp mamejüü a karom sa hä. Ti hyb n'aa òm ÿ jeÿÿm”, näng. “Mado hõm a ma nadoo doo. Mataa joom manejoom doo”, näng ta karom kyyh.

22 Ti ta kariw n'aa ky hadoo ta hä: “Karom ky nesaa do òm”, näng. “A kyy hyb n'aa òm ÿ ky n'aa etyy hÿÿ kä”, näng. “Mahapäh mä, a nooh, tak'ëp baad ÿ ban'yyh karom ÿ moo bok doo, ma ÿ nadoo do ÿ ado hõm mäh, joom ÿ nejoom do ÿ ataa, a nooh”, näng. 23 “Mahapäh mäh, a nooh. Hëd n'aa dajëër manan'oo däk dajëër me moo heb'ooh do sa hä? Tii bä kä, ÿ kajaa bä kä, ta bahäh paawä ÿ gadoo dajër ÿÿ”, näng ta kariw n'aa ta hä.

24 Ti ta pa hab'ëeh do hä taky hadoo: “Bë ado hõm sét hë moweed ta wë hanäng doo. Bë an'oo 10 moweed wë näng do hä”, näng ta kyyh.

25 Ti raky hadoo: “Ää wahë n'aa”, näk. “Ti anyy däk ënh 10 ta wë.”

26 Ti taky hadoo: “Bë ÿ maher'oot”, näng. “Jé wë näng do sa hä, ti bahäh takan'oo däk sa hä.^h Kanahën d'os hë wë näng doo, kanahën had'os do sii hë ta wë hanäng do kado hõm da”,ⁱ näng. 27 “Hÿÿ kä majë ÿÿ hä kä, ÿ rakanarën do sa wahë n'aa ÿ nahadoo hyb n'aa, bë manaa babä. Bë dajëeb matym ÿÿ gó”, näng hëej wahë n'aa kyyh —näng mä Jesus panyyg gó m' tabeh'üüm sa hä.

Baad Jerusarënh bä Jesus ragadoo do panyyg n'aa hahÿÿh

28 Ti m' Jesus bahajaa bä kä panyyg taher'oot doo, tabahõm kân mä Jerusarënh hënh. 29 Ti m' tabedaa däk bä panang Betapagéh, Betanija häd enäh doo, waëë joom oriib häd näng do banäng bä,

^h 19.26 Tii d' tawén hadoo, baad raban'yyh do hyb n'aa tii. Baad ramoo bok do hyb n'aa.

ⁱ 19.26 Tii d' tawén hadoo, baad tanan'yyh do hyb n'aa ta hä kan'oo däk doo. Baad tamoo nawät do hyb n'aa.

pawóp hē ta ma matëg Jesus mejũũ mã sa pooj jé. Hahỹỹ d' mã ta kyyh sa hã:

³⁰—Bē ahõm panang hēnh bē pooj jé badäk doo hēnh ti nuuj jé. Bē kajaa bã, bē hapäh da jumeto t'aah ji najasooch nä doo. Ta tyd hã da tabahäng —näng mäh. —Bē asood hõm da, bē mana wawēē hē —näng mäh. ³¹—“Hëd n'aa ti bē as'oot?”, ranoo bã, “Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do karën”, näk da bē kyyh —näng mã Jesus pawóp hadoo do sa hã.

³²Ti m' rabahõm, ti m' Jesus maher'oot doo da né hē m' rabawyyd kãn. ³³Ti m' rabas'oot bã kã m', ta danäh rabeaj kãn: —H'ëed ti bē hab'ëeh? Hëd n'aa ti bē as'oot? —näk mäh.

³⁴Ti m' raky hadoo:

—Ãã wahë n'aa karën —näk mäh.

³⁵Ti m' ramana kãn Jesus wë. Ti m' sa hatsë sa hã padëek do paa radatoonh jumeto jó. Ti m' ramasa, Jesus bas'ëëg so kãn ta jó. ³⁶Jumeto jó tabahõm me m', hajõk do sa hatsë sa hã padëek do paa rat'ëëg hõm ta tyw n'aa me, tamahõm doo me, raweh'ëeh hyb n'aa. ³⁷Ti m' ta tyw n'aa waëë Oriib häd näng doo hēnh naa ta poo hyng bã kã rakajaa bã kã m', hajõk do ta ma matëg h'yyb tsebë doo me P'op Hagä Do hã m' raj'aa etsëe kãn. Tak'ëp mã sa kyyh. Raj'aa etsëe kãn, sahõnh hē Jesus pahuunh do paa rahapäh do hyb n'aa. Hahỹỹ da m' sa kyyh:

³⁸—Ky n'aa kedëng hahỹ ër wahë n'aa, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do kyy gó hana doo! —näk mäh. —Ãã karën sahõnh hē hỹ pong jé h'yyb nyyw gó raky daheeh P'op Hagä Doo. —Hỹ pong jé hawät do hã ãã j'aa etsë —näk mäh.

³⁹Ti m' Parisëw, sa mahang habong doo, raky hadoo:

—Ma matëg! —näk mäh. —Maky geãm a ma matëg —näk mäh.

⁴⁰Ti m' Jesus ky hadoo:

—Bag hēnh rabë bã paawä, hã ÿ raj'aa netsëe bã paawä, hahỹ pä paawä ÿ raj'aa etsëe kãn sa jawén buuj —näng mäh.

Jerusarënh hyb n'aa Jesus baoot do panyyg n'aa hahỹỹh

⁴¹Ti m' tabedaa däk bã Jerusarënh hēnh, panang tabahapäh bã m', Jesus p'ãã oot mäh. ⁴²Ti m' taky hadoo:

—Tak'ëp ÿ karën paawä hahỹỹ hã, a babuj n'aa, rabahapäh hyb n'aa paawä nyy d' rabaw'yyt sa h'yyb näw. Dooch rah'yy genä bã

ta hã. Kejën sa hã —nãng mãh. ⁴³—Ti awät da a majiĩ ramoo bok do a hadë rabehaa doo, tii me ramajëë p'ëë hyb n'aa. Õm da ranu get'ëë däk. Õm da ranoo gatsëë hõm. ⁴⁴Õm da ranes'ëëm, a babuj n'aa radej'ëëp da. Dooh paa a babuj n'aa rakarën ragado P'op Hagä Do mejüü do sa mahang. Ti hyb n'aa a majiĩ da dooh da a babuuj tób n'aa pä hadoo pé rerét pé ta see jó. Sahõnh hë takepyyj hyng —nãng mã Jesus Jerusarënh hã.

P'op Hagä Do tób wahoo gó hes'ëëm do Jesus hebëë bong do panyyg n'aa hahÿÿh

⁴⁵Ti m' Jesus bajëë suun mã P'op Hagä Do tób n'aa w'oo hã, kahadë doo gó, wahoo gó. Ti m' Jesus bahabëë bong tii bã hes'ëëm doo. ⁴⁶Ti m' taky hadoo:

—Hahÿÿ da takerii däk P'op Hagä Do kyyh: “Tóp ÿÿ da, P'op Hagä Do hã ji ky n'aa etsëë do tób n'aa da”^k —nãng mãh. —Hÿÿ kä baretsëg tób n'aa hado däk bë an'oo bã!^l —nãng mã Jesus sa hã.

⁴⁷Ti m' tama met'ëëg had'yyt hë m' P'op Hagä Do tób n'aa bã. P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do sa wahë n'aa, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk doo, ta wób sa wahë n'aa na-ãäj mã rakarën mã Jesus radaj'ëëp. ⁴⁸Du daa m' rabad'oo pé hajök do Jesus manew'ëë do hyb n'aa m'.

Jesus hã reaanh doo, jaa ky gabuuj rahanãng do panyyg n'aa hahÿÿh

20 Ti m' ta see pé noo gó P'op Hagä Do tób n'aa wahoo gó, kahadë doo gó, panyyg hanãm do Jesus ma metëëk bã kä m', kajaa mã ta wë P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do sa wahë n'aa, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk doo, na-ãäj mã Judah buuj sa wahë n'aa hedoo doo. ²Ti m' raky hadoo ta hã:

—Jaa kyy gó mabad'oo hahÿ mabad'oo doo? Jaa ky gabuuj?^m —nãk mã sa kyyh.

³Ti m' Jesus ky hadoo sa hã:

—ÿ eanh bë hã ënh —nãng mãh. —Bë her'ood hã ÿÿ —nãng mãh. ⁴—Jaa kyy gó Jowãw nu gahem'uun do nu gemuun paah? Hÿ pong jé hawät do kyy gó, sa ky gabuuj hë paah? —nãng mãh.

^k 19.46 Isajas 56.7

^l 19.46 Baretsëg tób n'aa hado däk bë an'oo bã Jesus wén nãng, tak'ëp taky n'aa gebah rabes'ëëm do hyb n'aa. Tak'ëp rabetsëëg hãng tii.

^m 20.2 Hes'ëëm do Jesus hebëë bong do hyb n'aa, hajök do tama metëëk do hyb n'aa na-ãäj hë rawén eanh. Jesus hã he'anh do sa kyy gó ta tii bã hes'ëëm do rabehes'ëëm. Ti hyb n'aa dooh ragenaag bã Jesus bad'oo doo.

⁵Tii bā m' sa m'aa hēnh mā raky n'aa hajēew bong. Hahỹỹ d' mā sa kyyh:

—Hỹ pong jé hawät do kyy gó er noo bā, teanh da er hā tii bā: “Hēd n'aa paa ti bē ky nadaheeh ēnh?”, näng da. ⁶Ajyy kyy gó er noo bā, hajök do er da rakut pä me er dejep hyb n'aa, sa hā m' P'op Hagä Do ky n'aa rod paa m' sa h'yyb Jowāw —näk mā sa kyyh.

⁷Ti hyb n'aa m' raky hadoo Jesus hā:

—Dooh āā hapēē bā jaa kyy gó —ken'oooh mäh.

⁸Ti m' Jesus ky hadoo sa hā:

—Ỹ na-āāj né hē dooh ỹ her'ood bā ky gabuuj näng do hā ỹỹ, tii da ỹ bad'oo doo —näng mā ta kyyh sa hā.

Joom näng do kaser n'aa panyyg gó Jesus beh'ūúm do panyyg n'aa hahỹỹh

⁹Ti m' Jesus baher'ood kán panyyg ky n'aa me sa hā.ⁿ Hahỹỹ da m' tabaher'oot:

—Hỹ hadoo aj'yy bejoom hōm uwa häd näng do ta joom. Tii b' tabahaēj dāk ta joom banäng do ta kaser n'aa sa hā. Ti ta s'ee hēnh ta danäh bahōm hajōō ta baab n'aa. ¹⁰Joom ag wah'ēē dāk bā kā, ta danäh mejūū ta sii moo wät do see ta kaser n'aa sa wē, tagadoo hyb n'aa joom ag wób. Ti takajaa bā kā, rabahewyh wät, ramejō hōm p'aa hēnh bag hēnh. ¹¹Ti ta danäh mejūū ēnh ta seeh. Rahewyh wät né tii d' ēnh, rarahejāā, ramejō hōm né tii d' ēnh bag hēnh. ¹²Ti tamejō kán ta seeh. Rog näng sa mo haj'aa tii kā, ti radawäts nyh joom bahānh.

¹³Ti joom danäh ky hadoo ta h'yyb gó: “Nyy d' ỹ bad'oo hỹỹ kā”, näng mäh. “Tah ỹỹ, ỹ kamahān do ỹ mejūū hỹỹ kā. Tah ỹ apäh da raweh'ēeh”, näng mā ta h'yyb gó.

¹⁴Ti tamejō kán. Ta kaser n'aa rabahegāā dāk bā kā, sa mab hē rakaner'oot. Hahỹỹ da sa kyyh: “Ta danäh t'aah hahỹỹh. Ti d' ta danä däg ta yb jawén buuj däg”, näk mäh. “Ti bā, er dajēēb! Ęr ma däg da tii bā kā hahỹ joom banäng doo”, näk mā sa kyyh. ¹⁵Tii d' né kā, ramejō hōm joom bahānh, ti ranaboh jad kán —näng mā Jesus. Panyyg gó m' tabeh'ūúm sa hā.

Ti m' teanh sa hā:

—Nyy da joom danäh bad'oo hỹỹ kā sa hā? —näng mäh. ¹⁶— Ana da, tadej'ēep da ta kaser n'aa, ta wób hā da tabahaēēnh tii bā —näng mā Jesus.

ⁿ **20.9** Ta hā he'aanh do sa hā ti tabaher'oot.

Ti m' maa new'ëë do raky hadoo:

—Dooh paawä tii d' äã karën P'op Hagä Do an'oo bä^o —näk mäh.

¹⁷Ti m' Jesus ty däng sa hä, ti m' tabeaanh:

—Nyy da bë hä ënh hahÿ P'op Hagä Do kyy kerih doo? “Pä tób n'aa tehem'aa do raty n'aa ges'yyk doo, hÿÿ kä pä ta ba n'aa däg, mesoo n'aa däg”^p —näng mäh.

¹⁸Ti m' Jesus ky hadoo:

—Sahõnh hë pä hadoo do ty n'aa ges'yyk péh, rahoop da nesaa doo. Ji jó ta ti pä tadëë bä, sahõnh hë ji gawatsik —näng mä Jesus.^q

¹⁹Tii bä kä m', Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk doo, P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'ooh do sa wahë n'aa na-ãäj mäh, ratyw n'aa esoos mäh, nayyw hë ramaso däk hyb n'aa paawä m' Jesus. H'yy genäh mä Jesus pes'ääp mä panyyg ky n'aa me sa hä. E'ÿÿm mä hajök do Jesus maa new'ëë do sa hä.

Jesus rano n'aa maso paawä ta kyyh hyb n'aa panyyg n'aa hahÿÿh

²⁰Ti m' baad mä ramatakä had'yyt hë Jesus. Ti hyb n'aa m' ramejüü ta wób ky ken'yym doo gó rake'aanh Jesus hä. Rakarën paawä rano n'aa masoo tahe'oot do hyb n'aa, rahaëënh hyb n'aa Roma buuj ta tii bä hagã n'aa hä. ²¹Ti m' j'ooj madäk doo me raky hadoo Jesus hä:

—Ma matëg! —näk mäh. —Äã hapäh baad hadoo do né hë ti mama metëëk, baad hadoo do né hë ti maher'oot —näk mäh. —Dooh maky n'aa ehÿÿd bä ta wób sa hä, séd gó mabaher'oot sahõnh hë sa hä. Ehub né hë P'op Hagä Do karën do hä mama metëëk doo —näk mäh. —Ti hyb n'aa —näk mäh —ää mamaher'ood.

²²Taw'ääts hë a hä ji epaag bä Roma buuj sa wahë hä rahepak doo, Sesa hä? —näk mäh. —Ji ep'aak a hä? —näk mä sa kyyh.

²³Jesus hapäh mä ti sa h'yyb. J'ooj madäk doo me ti raky hadoo doo. Ti m' taky hadoo sa hä:

²⁴—Bë metäh hä ÿÿ moweed denaari ramaneëënh doo —näng mäh. —Jaa heen n'aa hahÿÿh? Jaa häd hahÿ kerih do ta hä? —näng mäh.

^o **20.16** Tii da maa new'ëë do rawén ky hadoo, rahapäh do hyb n'aa Jesus hanäng péh. Judah buuj sa wahë n'aa hedoo do Jesus pes'ääp. Ti né ti joom danäh kaser n'aa hadoo.

^p **20.17** Saaw-Mo 118.22

^q **20.18** Ta ky n'aa hë né hë Jesus her'oot. Jesus né ti pä hadoo doo. Judah buuj sa wahë n'aa, P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'ooh do na-ãäj, dooh rakarën bä Jesus, tób tehem'aa do rakanarën do hadoo nanäng pä. Rakanarën né paawä, tak'ëp hyb n'aa jawyg däk Jesus, P'op Hagä Do an'oo bä.

²⁵Ti m' raky hadoo:

—Sesa heen n'aa, Sesa häd —näk mäh.

Ti m' Jesus ky hadoo:

—Bë an'oo Sesa hä ta no n'aa, ta heen n'aa hadäk doo. Bë an'oo P'op Hagä Do hä ta no n'aa hē^r —näng mäh.

²⁶Dooh m' raw'yyt pé ta hä ta s'ee hēnh taher'oot pé hajök do maa napäh bä. Rahyb n'aa meuunh mä ta kyyh hyb n'aa, ti hyb n'aa dooh radoo wät péh. Bag hēnh rababē hōm.

Saduséw Jesus hä rake'aanh do panyyg n'aa hahÿÿh

²⁷Ti m' rakajaa Jesus wë Saduséw häd enäh do wób, rake'aanh hyb n'aa m'. Sa hä m' dooh m' ji ganä wäd bä ji dajëb bä. ²⁸Ti m' raky hadoo Jesus hä:

—Ma matëg! —näk mäh. —P'ooj ub Mosees erii däk do paa ër hä, aj'yy dajëb bä, ta ÿÿm teréd wäd bä tanetaa nä bä, tii bä m' ta hÿÿj mä gat'ëë däk tii, ta hÿÿj makū panaa näng hyb n'aa m' —näk mäh. ²⁹—Panyyg gó òm äã maher'oot —näk mäh. —Hÿ hadoo aj'yy 6 ta hÿÿj. Tagat'ëë däk mä ta ÿÿm paah. Dooh m' teta nä bä, aj'yy dajëp. ³⁰Tii bä ta hÿÿj seeh, ta jawén näh, gat'ëë däk mä ta hÿÿj makū ÿÿm paah. ³¹Ta jawén mä ta hÿÿj seeh. Ti hadoo né m' ta wób ënh. Sahōnh hē m' raget'ëë bok ta ti ÿÿnh. Sahōnh hē m' dooh reta nä bä radejëp. ³²Tii kä m' ÿÿnh dajëb kän —näk mä Saduséw panyyg gó m' rabeħ'üüm Jesus hä.

³³Ti m' rabeaaj kän Jesus hä:

—Ji genyyh bä kä ënh, dejëp do paa ji? —näk mäh. —Ny hadoo do ÿÿm kä ta ti ÿÿnh ti noo gó kä? Sahōnh hē paa ta ti ta pat'uuk —näk mä sa kyyh.

³⁴Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

—Ji ketëë badäk hahÿÿ bä tii. ³⁵Tii d' nado hÿ pong jé hasëëk do hä. P'op Hagä Do anoo do ragenä bong doo, dooh raket'ëë boo bä. ³⁶Ääs kanetëë do hadoo da tii kä. P'op Hagä Do anoo ragenä bong hyb n'aa, ti hyb n'aa P'op Hagä Do taah kä —näng mäh.

³⁷—Mosees mo haj'aa kerih do hä, b'aa kadoo do panyyg n'aa gó, ji ganä wät Mosees metëëk. Hahÿÿ da Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do kyyh Mosees erii wät do hä: “P'op Hagä Doo, Abaraãm hagä n'aa, Isak hagä n'aa, Jakóh hagä n'aa ÿ ti hÿÿh.”^s ³⁸Dooh, “Abaraãm

^r 20.25 Ji né hē ti P'op Hagä Do karēn doo.

^s 20.37 Esodo 3.6

makū hagã, Isak makū hagã, Jakóh makū hagã” tanoo bã. P'op Hagã Do hã ti edëp. Dejëp do hagã n'aa nado P'op Hagã Doo. Hedëp do sa hagã n'aa tii —näng mä Jesus kyyh.

³⁹Ti m' Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do wób raky hadoo: —Baad mabaher'oot, baad a kyyh, ma matëg! —näk mäh.

⁴⁰Ti bahãnh kä m' dooh m' reaaj boo bã kä. H'yyb e'yÿm mä reaaj bã kä.

Jesus eanh do Kristo ky n'aa panyyg n'aa hahÿh

⁴¹Ti m' Jesus ky hadoo sa hã:

—Dawi panaa mä ti Kristo, P'op Hagã Do H'yyb Däng Doo, sa nooh. Nyy da tii? ⁴²Hahÿÿ da paa m' Dawi kyyh Saaw-Mo hã: “Wahë ÿ n'aa hã Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do ky hadoo, ‘Aso hup ÿÿ hënh, ⁴³si ÿ mabag'ããs hyb n'aa a majiÿ ÿ nes'ëëm bã kä’ ”,^t näng paa Dawi. ⁴⁴Hÿÿ kä, “Wahë ÿ n'aa” Dawi maneëej bã ti Kristo, nyy da ti ta t'aah tabahadoo?^u —näng mä Jesus.

⁴⁵Ti m' sahõnh hë maa new'ëë bã m', Jesus ky hadoo ta ma matëg sa hã:

⁴⁶—Baad da bë kanã Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk doo da bë nad'oo hyb n'aa —näng mäh. —Baad ub da raken'yym, baad rakametëeh saroor henyyim doo me, ky n'aa gebah doo me —näng mäh. —Rakarën ji bedëng hajõk do sa mahang —näng mäh. —Tób P'op Hagã Do panyyg rayd naherot doo bã ragen'aak ratooj bã hyb n'aa jewyk do rabahetonh bã. Ratsebé do tä n'aa noo gó, ragen'aak ky n'aa etsëeh do rabahetonh bã ratooj bã —näng mäh. ⁴⁷—Patug tema bong do sa wë hanäng do bë esok. Ti bãp peej hadoo doo me bë ky n'aa etsëë, bë hã ta wób raj'aa etsë hyb n'aa. Ta ti hedoo do ta bahãnh tak'ëp P'op Hagã Do rajãã da —näng mä Jesus kyyh Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do ky n'aa.

P'op Hagã Do matym n'aa patug tamah do an'oos do panyyg n'aa hahÿh

21 Ti m' P'op Hagã Do tób n'aa bã Jesus bagëët bã, tahapäh tak'ëp dajëër enäh do radatoonh do dajëër, tób P'op Hagã Do rahyb n'aa esee do dajëër n'aa. ²Ti m' tabana yÿnh, patug tamaa wäd is doo. Tadatooj is mä pawóp its moweed. Kanahën its mä tii. ³Ti m' Jesus bahapäh bã ta tii, taky hadoo:

^t 20.43 Saaw-Mo 110.1

^u 12.36 Dawi panaa né hë ti Jesus, a'yÿ gó tabahyng do hyb n'aa. Dawi wahë ÿ n'aa tamaneëënh do paah, P'op Hagã Do T'aah do hyb n'aa na-ääj ti Jesus.

—Hahỹ ȳynh, patug tamaa wäd is doo, sahõnh hẽ sa bahãnh tabanoo. Né hup ȳ né hẽ ta ti ȳ her'oot doo —nãng mäh. ⁴— Sahõnh hẽ ta wób ranoo do tii, hajõng do sa wẽ mad'aak do uuh —nãng mäh. —Hahỹ ȳynh, kasuud its né paawä, sahõnh hẽ taban'oo däg is ta wẽ hanãng do paats —nãng mä Jesus.

Jesus her'oot ta jawén hawät do panyyg n'aa hahỹȳh

⁵ Ti m' Jesus ma matëg wób rahe'oot mä pä s'ëëb P'op Hagä Do tób n'aa. Hetsooh mä sa hä. Rahe'oot na-ããj mä ta wób sa mo haj'aa ta hetsó wób, P'op Hagä Do matym n'aa retsëeh doo. Ti m' Jesus ky hadoo sa hã:

⁶—Ti awät da ti noo gó kä, ta ti pä jé pad'yyt hẽ takajäg jëng. Doo da ta see jó haso wät pé hahỹ bë hapäh do pä. Sahõnh hẽ da rabakud bëeh tũũ —nãng mäh.

⁷ Ti m' ta ma matëg rabeaanh:

—Ny noo gó da ti tii d' maher'oot do tadu däk? H'ëëd hado da tabedaa däk do heen n'aa? —näk mäh.

⁸ Ti m' Jesus ky hadoo sa hã:

—Baad bë matakä da, bë rawanadii hyb n'aa. Hät ȳy gó rabana, sa nooh. “Ȳ Kristo”, näk da sa kyyh. “Edaa däk sahõnh hẽ tagawatsik doo”, näk da. Bë ky dahé manä tii —nãng mäh. ⁹—Bë eỹym manä da kaneb'ooh do bë ky n'aa napäh bä, ta wób sa wahë n'aa wẽ rah'yy kawereem do bë ky n'aa napäh bä na-ããj hẽ. Badäk hahỹ gawatsik do pooj jé, ti hadoo né da. Ti hado né hẽ paawä, dooh nayyw hẽ takaja bä badäk hahỹ bahëej jëng doo —nãng mäh.

¹⁰ Ti m' taky hadoo ênh sa hã:

—Häj n'aa see babuuj rakaneb'ooh da häj n'aa see babuuj sa daheeh. Häj n'aa sa wahë n'aa, rah'yy kawereem da häj n'aa see sa wahë n'aa wẽ. ¹¹ Hajõng häj n'aa hënh da tak'ëp né da hëej k̄atajuus. Sah na-ããj da anãng. Hajök da tak'ëp ranahëë enäh da. Äm n'aa nãng do ti awät da. Äm n'aa nãng do heen n'aa ganyyh da wẽ hã. ¹² Ti pooj jé da bë da rano n'aa masoo. Bë da rarejãã. Bë da rahaëënh tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot do wahë n'aa sa moo gó, bë raky n'aa etyy hyb n'aa. Bë da radewäts b'ëëh. Bë da ramahũũm hëej bagã n'aa sa wẽ, sa wahë n'aa wób wẽ na-ããj hẽ, bë raky n'aa tapaa hyb n'aa sa hã. Hëp ȳ n'aa tii da rabad'oo da bë hã —nãng mäh. ¹³—Këh ȳ n'aa bë her'ood kãn da tii bä sa hã —nãng mäh. ¹⁴—Bë hyb n'aa tón manäh, bë ky n'aa sa hã bë

her'oot do hã. ¹⁵ Ỹ anoo da bë hã bë er'oot do pan'aa. Tak'ëp da bë ỹ h'yy gan'yuh. Ti hyb n'aa bë majiĩ dooh da bë rahaja bã, dooh d' sa kyy péh —näng mäh. ¹⁶ —Bë yb, bë ỹyn, bë wakãan, bë najiis na-ãaj né hë bë né rahaëej padëek bë majiĩ sa hã. Radej'ëep da bë wób. ¹⁷ Tak'ëp da sahõnh hë rakawajãan da bë wë, hëp ỹ n'aa. ¹⁸ Ti hadoo né hë, dooh P'op Hagä Do mabaan bëeh. Sahõnh hë bë hã tahapäh. ¹⁹ Bë h'yy kaneréd bã hã ỹ bë h'yy ka'eeh do hã, P'op Hagä Do wë da bë baboo had'yyt hë kä —näng mä Jesus.

²⁰ Ti m' taky hadoo ênh:

—Jerusarënh nu kat'ëe däk ta majiĩ warahén n'aa ran'oo bã bë bahapäh bã, edaa däk da bë bahapëe kãn tagawatsik doo. ²¹ Tii bã da taw'ãats hë Judah häj n'aa bã haj'eenh do rakejën hõm da waëe banäng hënh. Jerusarënh bã haj'eenh do taw'ãats hë rakejën hõm sa panang bã naa. Panang bahãnh habong do taw'ãats hë da dooh rana bã p'aa hënh panang hënh. ²² Ti noo gó da P'op Hagä Do anoo da Isaraéw buuj ta sãm baanh. Sahõnh hë P'op Hagä Do kyy kerih do kametä kãn sa hã kä —näng mäh. ²³ —Tak'ëp tanesaa het'aah doo, sa taah nebii do sa hã kä ti noo gó kã!^v Tak'ëp nesaa do rabahoop Isaraéw häj n'aa bã. Tak'ëp da P'op Hagä Do banoo sa hã nesaa doo —näng mäh. ²⁴ —Ta wób da dejëp sa majiĩ kuman haj'aa. Ta wób da ramoo maw'yyd hõm ta s'ee hënh, jé pad'yyt hë häj n'aa hënh. Panang kä, Jerusarënh, rababep da Judah buuj nadoo do hã. Tii da rabad'oo P'op Hagä Do h'yyb däng do peej kä —näng mä Jesus.

²⁵ Ti m' Jesus ky hadoo ênh:

—Ta jawén, papÿyj hã, kamarab hã, sagõoh sa hã ji hapäh da meuj n'aa näng do heen n'aa, ãm n'aa näng do heen n'aa. Sahõnh hë häj n'aa babuuj rahyb n'aa tón da, h'yy gabedo bong da, hewëeh do hyb n'aa akajar maadaka, tak'ëp hadoo do hyb n'aa akajar maadaka kyyh. ²⁶ Tak'ëp rajeyÿm do hyb n'aa da ti noo gó, ta wób degõn jëng da. H'yyb e'ÿÿm bong da, tak'ëp nesaa do ti hawät do hã rahyb n'aa newëe do hyb n'aa. Wë hã habong do ta bag keh'ÿÿt da jé pad'yyt hë, ta see hedo hõm da P'op Hagä Do an'oo bã. ²⁷ Ti noo gó kä da sahõnh hë rabahapäh da ỹh, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Doo kä, ỹ bahyng bã kä wë puh mahang. Ỹ ahyng da P'op Hagä Do hejój me, ta bag tak'ëp gabarëeh do hadoo doo gó —näng mäh. ²⁸ —Bë h'yy kahasãab kä

^v 21.23 Du daa m' rakejën péh.

ta ti ta heen n'aa bë bahapäh bä kä, edaa däk do hyb n'aa kä bë P'op Hagä Do ed'ëëp do nesaa do mahänh —näng mä Jesus.

²⁹Ti m' panyyg gó m' tabaher'oot sa hä. Ti m' taky hadoo:

—Ta heen n'aa y her'oot doo, joom wiigo häd näng doo, joom wób ky n'aa hadoo na-ääj hē tii —näng mäh. ³⁰—Joom tadu doo bä tagajewäng doo, baad bë bahapäh, edaa däk tabanyyw. ³¹Ti hadoo né da, sahõnh hē ta ti bë y maher'ood wät do kaja däk bë bahapäh bä, edaa däk P'op Hagä Do bag'ääs doo —näng mäh.

³²Ti m' taky hadoo ênh:

—Né hup y né hē hahy y her'oot doo: Da hē habong do rahapäh nä da sahõnh hē y her'ood wät do bawäd kân.^w ³³Badäk hahyÿh, wē na-ääj da, ahëej jëë né paawä, këh yÿ da dooh tahëej bä —näng mäh.

³⁴Ti m' Jesus ky hado kân:

—Bë hyb n'aa matakä da, ta s'ee hēnh bë h'yyb nawät hyb n'aa. Bë h'yyb padäg manä jarakë hedoo do hä. Bë an'oo manä badäk hahyÿ hä ji hyb n'aa tón do bë hyb n'aa hūüm bä, ta s'ee hēnh bë h'yyb nawät hyb n'aa. Taw'ääts hē bë hyb n'aa matakä bë h'yy ganatemah hyb n'aa y kajaa bä. ³⁵ÿ kajaa do heen n'aa, nanyw hē da, raganada bä, takajaa sahõnh hē badäk hahyÿ hä habong do sa wē —näng mäh. ³⁶—Taw'ääts hē bë hyb n'aa matakä had'yyt hē. Bë ky n'aa ets'ëë P'op Hagä Do hä, bë ked'ëëp hyb n'aa ta ti y her'oot do paa nesaa do mahänh. Bë ky n'aa ets'ëë na-ääj hē, bë bahajaa hyb n'aa matym yÿ gó, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Do matym gó, bë bab'ëëh hyb n'aa, baad bë y gadoo hyb n'aa —näng mä Jesus kyyh.

³⁷Jesus ma met'ëëg had'yyt mä P'op Hagä Do tób n'aa bä. Tug bä hadoo tabaheh'ūüm panang bahänh, waëë Oriib häd näng doo hēnh, t'ii hēnh mä tabahe'yÿh hyb n'aa. ³⁸Bäp paa m' hajök do rabaheh'ūüm, ramaa newëë hyb n'aa Jesus P'op Hagä Do tób n'aa yt hä.

Judas taky n'aa enooh Jesus tahaëënh do ky n'aa hahyÿh

22 Ti m', edaa däk Pas-kowa häd näng do bawät, päw makuj tamah do rabawa noo gó. ²Ti m' P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'ooh do sa wahë n'aa, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma

^w 21.32 Sahõnh hē Jerusarēnh ky n'aa sa hä Jesus maher'ood wät do né hē tii, ti noo gó habong do rahapäh doo. Dooh badäk hahy bahëej jëng do tado bä rahapäh doo.

mehetëk do na-ããj mã ratyw n'aa esoos mã Jesus radaj'ëëp hyb n'aa. Rahyb n'aa newëë nyy d' rabad'oo, hajök do rakawaj'ããn bã sa wë rajeÿÿm do hyb n'aa. ³Ti m' Judas Ikarijot häd näng do h'yyb gó Nesaa Do Yb bajëë suun. ⁴Ti m' Judas bahôm P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'ooh do sa wahë n'aa wë, P'op Hagä Do tób n'aa warahén n'aa sa wahë n'aa wë na-ããj hë, séd hä rakaner'oot hyb n'aa nyy da sa hä Jesus tabahaëënh. ⁵Ti m' rah'yy gadejah Judas Ikarijot kyy hä. Ti m' ta sãm raky kajäk ta hä. ⁶Ti m' Judas Ikarijot tyw n'aa esóts kãn, tabahaëënh hyb n'aa kã sa hä rabanahajök bã.

Jesus ta ma matëg daheeh Pas-kowa tä n'aa rabawëh do panyyg n'aa hahÿÿh

⁷Ti m' pãw makuj n'aa tamah do rataheb'ëës do du däk. Ti noo gó b'éé t'aah aj'yy ranaheb'ooh P'op Hagä Do matym n'aa, Pas-kowa rahyb n'aa esee do hyb n'aa. ⁸Ti m' Jesus mejüü Peed Jowãw daheeh, ti m' taky hadoo sa hä:

—Bë ahôm nä Pas-kowa tä n'aa bë moo bok hyb n'aa, ër tab'ëës hyb n'aa —näng mãh.

⁹Ti m' rabeanh ta hä:

—Nyy bã makarën ãã benãm Pas-kowa tä n'aa? —näk mãh.

¹⁰Ti m' Jesus ky hadoo:

—Bë ahôm nä panang hënh. Panang bã bë kajaa bã, bë kataa da aj'yy hä, naëng hes'ooh do hä. Ta jawén bë ahôm da. Ta ti bajëë suun bã tób gó, ¹¹bë eaaj da tób danäh hä hahÿÿ da: “ãã ma matëg mejüü ãã beanh, nyy bã tagadäk ta gawakõ, tatab'ëës hyb n'aa Pas-kowa, ta ma matëg sa daheeh”, denoo da. ¹²Tii bã da ta gawakõ gaeh doo, p'op gadäk doo, tametëëh da bë hä. Ta tii bã tyng n'aa näng da. Kabenyw däk da —näng mãh. —Tii bã bë moo boo Pas-kowa tä n'aa, ta waa n'aa —näng mã Jesus sa hä.

¹³Ti m' rabahôm kãn. Rakajaa bã m' panang bã, Jesus her'oot do hadoo né kã m'. Ti m' ramoo boo kãn tii bã kã Pas-kowa tä n'aa kã.

¹⁴Ti m' Pas-kowa tä n'aa kajaa bã kã m', Jesus bahyy sooh mã 12 hedoo do tamejüü do sii hë sa waa tyng pa. ¹⁵Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

—Baad ÿ h'yyb däng né hë hahÿ ÿ awëh bë daheeh, ÿ rarejãã do ÿ ahoop do pooj jé —näng mãh. ¹⁶—Dooh ÿ awëë wäd bã kã hahÿ ta jawén. Séd debaa hë ÿ bawëë kãn Pas-kowa heh'ãät doo kã hÿ pong jé, P'op Hagä Do bag'ããs bã kã —näng mãh.

¹⁷Ti m' tabado däk uwa bëeh hood, ti m' P'op Hagä Do hä ta ky hadoo:

—Taw'ääts hē òm, Ee. Man'oo däk uwa bëeh äã hä —näng mäh.

Ti m' taky hadoo sa hä:

—Bë gadoo, bë ets'eëh bë hä —näng mäh. ¹⁸—Hahÿÿ d' bë ÿ maher'oot: Hÿ jawén dooh ÿ eëg wäd bä uwa s'eëb. Jääm hē p'aa hēnh ÿ eëk da P'op Hagä Do bag'ääs do kajaa bä kä —näng mäh.

¹⁹Ti m' tabado däk päw, ti m' P'op Hagä Do hä taky hadoo:

—Taw'ääts hē òm, Ee. Man'oo däk päw äã hä —näng mäh.

Ti m' taganabäh däk, tan'oo däk mä ta ma matëg sa hä. Ti m' taky hadoo:

—Hup ÿÿ, bë hyb n'aa ÿ an'oo däk do heen n'aa hahÿÿh —näng mäh. —Hÿ jawén hahÿÿ d' bë bad'oo, ÿ bë hyb n'aa esee do hyb n'aa —näng mäh.

²⁰Ti hadoo ënh, rabawëh, rabawa do jawén paa bä, Jesus bado däk ënh uwa bëeh hood, ti m' taky hadoo:

—Majyw ÿÿ, ÿ anoo do ÿ dajëp noo gó bë hyb n'aa heen n'aa hahÿÿh. Papuuj sahõnh hä P'op Hagä Do ky n'aa enooh do tii kä. Hÿ jawén majyw ÿ hyb n'aa ji tagadoo, P'op Hagä Do ky däng^x —näng mä Jesus.

²¹Ti m' taky hadoo ënh:

—Bë maa newë! —näng mäh. —Ër mahang ti asooh majë ÿ moo gó ÿ tahaëënh doo —näng mäh. ²²—ÿÿh, Ajÿy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Doo, ÿ da dajëp P'op Hagä Do kyy kerih do her'oot doo da né hē —näng mäh. —Ti hadoo né hē, baad nado da ajÿy hä, Ajÿy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Do majÿi moo gó han'oo däk do hä! —näng mäh.

²³Ti m' sa mahang rabeaanh:

—Jaa g'eeh tii? —näk mäh.

²⁴Ti m' sa bahãnh hadoo do p'ää m' raky ked'aak. ²⁵Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

—Judah buuj nadoo do sa wahë n'aa, hyb n'aa jewyk hedoo doo, tak'ëp ramejüü sa karapee n'aa. “Sa masa n'aa” sa daaj hē rakamaneëënh —näng mäh. ²⁶—Bë mahang taw'ääts hē dooh tii d' tahado bä —näng mäh. —Bë mahang karën pé ta wób sa bahãnh hyb n'aa jawyk péh, taw'ääts hē da ta wób sa yd jé da

^x 22.20 P'ooj ub Mosees sa hä P'op Hagä Do ky n'aa enooh doo, b'éé majjyw ta heen n'aa. Papuuj hahÿ ji hä P'op Hagä Do ky n'aa enooh doo.

tanu gadäk. Bë wahë n'aa hadoo doo, taw'ääts hë ta wób sa karom hado däk —näng mäh. ²⁷—Ny hadoo pé hyb n'aa jawyk? Ta tyng n'aa jó hasooh doo, ta tyng jó hasoo do waa manaa doo? Ny hadoo pé hyb n'aa jawyk? Ta tyng jó hasooh do né hë —näng mäh. —ÿ tii, dooh tii da ÿ adoo bä. Sa karom sa tä manaa do hadoo ÿ bë mahang, ÿ hyb n'aa jawyg né paawä bë bahãnh —näng mäh. ²⁸—Hëp ÿ hata had'yyt hë bëeh, nesaa do ÿ ahoop noo gó. ²⁹Ti hyb n'aa hä ÿ Ee banoo do hadoo ÿ bag'ääs doo, tii da ënh bë ÿ banoo bë bag'ääs si ÿÿ. ³⁰Ti hyb n'aa bë awëh da, bë eëek da si ÿÿ, ÿ bag'ääs do noo gó, bë ÿ weh'ëeh do ky n'aa. Bë da at'oonh wahë n'aa tyng jó, 12 hedoo do Isaraéw taah panaa bë bag'ääs hyb n'aa, bë ky n'aa etyy hyb n'aa —näng mä Jesus.

³¹Ti m' Jesus ky hadoo Peed hä:

—Simaw, Simaw —näng mäh. —Nesaa Do Yb ets'ëë wät tak'ëp bë tametty hyb n'aa. Takarën paawä bë beréd hóm hä ÿ bë h'yy ka'eeh doo. ³²Ti hado né paawä, P'op Hagä Do hä ÿ ky n'aa ets'ëë wät òm, manerét hyb n'aa hä ÿ mah'yy ka'eeh doo —näng mäh. —Mah'yy kawareem bä, p'aa hënh tak'ëp hä ÿ mah'yy kae bä, mah'yyb enäw ta wób hä ÿ h'yy ka'eeh doo —näng mä Jesus Peed hä.

³³Ti m' Peed ky hadoo:

—Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo —näng mäh. —Dooh ÿ h'yy keréd bä a hä —näng mäh. —ÿ radawäts g'ëed bä, na radawäts g'ëed ÿ a sii. ÿ radajëeb bä, na ÿ radajëeb a nemuun, näng mäh.

³⁴Ti m' Jesus ky hadoo ta hä:

—Baad òm ÿ maher'oot Peed —näng mä —Badah, atsëm, karaak bahÿÿh do pooj jé, tamawoob nuu me da ÿ maky n'aa jejën da —näng mä Jesus Peed hä.

³⁵Ti m' Jesus beaanh ta ma matëg sa hä:

—Bë ÿ mejüü noo gó P'op Hagä Do ky n'aa bë baher'ood hóm hyb n'aa, dooh ÿ an'oo bä bë mahüüm pé dajëër hadoo péh, ta hood hadoo péh, bë tsyym suun bë wareem péh. Bedoh bë wë ti noo gó? —näng mäh.

—Dooh —näk mäh. —Dooh badoh pé ää wë —näk mä sa kyyh.

³⁶Ti m' Jesus ky hadoo:

—Hÿÿ kä bë mahüüm bë wë tanyy bä dajëër, bë h'ëed hood na-ääj hë. Bë wë tananyy bä bë kuman mariij, taw'ääts hë bë esëem hóm bë hatsë bë hä hadäk doo, bë kuman bë betsëë hyb n'aa ta säm' —

näng mäh. ³⁷—Hahỹỹ da P'op Hagä Do kyy kerih do këh ỹ n'aa hä: “P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do ky nadah'eeh do h'yyb hata däk ran'oo bä P'op Hagä Do H'yyb Däng Doo”,^z näng P'op Hagä Do kyy kerih doo —näng mä Jesus. —Sahõnh hẽ këh ỹ n'aa kerih doo gó her'oot doo, ta ti hadoo né kä —näng mä Jesus.

³⁸Ti m' ta ma matëg raky hadoo ta hä:

—Ma matëg! —näk mäh. —Pawóp hẽ äã wë kuman mariij —näk mäh.

—Jääm tii —näng mäh.^a

Getsemani bä Jesus ky n'aa ketsëe do panyyg n'aa hahỹỹh

³⁹Ti m' tabahed'oo doo da, waëë joom oriib banäng doo hënh Jesus bahõm kãn. Ta ma matëg had'aa mäh. ⁴⁰Rakajaa bä m' Jesus ky hadoo sa hä:

—P'op Hagä Do hä bë ky n'aa ets'ëe, nesaa do h'yyb tatug mahãnh bëeh, ỹ bë eréd hõm mahãnh —näng mäh.

⁴¹Ti m' tabahõm dawë hä. Ti m' ta taron nu paa me tabahyy häng, ti m' taky n'aa etsëe P'op Hagä Do hä. Hahỹỹ da m' ta kyyh:

⁴²—Ee, —näng mäh —makarën bä mado hõm mahãnh ỹỹ wät hahỹ ỹ ahoop do pan'aa. Ta tii d' né hẽ ỹ bets'ëe paawä, makarën doo da né hẽ mabad'oo, ỹ karën doo da nado —näng mäh.

[⁴³Ti m' hỹ pong jé naa äãs see kasee ta hä, tah'yyb hej'oonh hyb n'aa. ⁴⁴Ti m' tak'ëp mä taky n'aa etsëe, tak'ëp tah'yy katón do hyb n'aa. Baad nado ta h'yyb tym. Majyyw hadoo mä tahehud. Tüü m' tabatõom.] ⁴⁵Ti m' tabas'ëeg geët jawén paa bä m', taky n'aa etsëe do jawén paa bä, tabahõm ta ma matëg rahab'ëeh hënh. Äã b'ëeh mä tii. Tak'ëp mä raty jewyk rah'yy ketón do hyb n'aa. ⁴⁶Ti m' taky hadoo sa hä:

—Hëd n'aa bë ba'ỹỹh? —näng mäh. —Bë as'ëeg bëh! P'op Hagä Do hä bë ky n'aa ets'ëe, bë nesaa do h'yyb tatug mahãnh, ỹ bë eréd hõm mahãnh —näng mäh.

^y **22.36** Kuman ky n'aa nado ti Jesus her'oot. Kuman ky n'aa me tamaher'oot. Kaneb'ooh do du doo do pooj jé ji benäm ji kuman, baad ji gada hyb n'aa ji wë ji majiĩ kajaa bä. Ti noo gó né tadu doo Jesus, ta ma matëg na-ääj hẽ rano n'aa masoo doo. Ti hyb n'aa ta ma matëg Jesus maher'oot wät, baad rahyb n'aa matakëe hyb n'aa baad nadoo do hä, sa h'yyb rabenäm hyb n'aa, edaa däk do hyb n'aa sa hä rarejäã doo.

^z **22.37** Isajas 53.12

^a **22.38** “Jääm tii” Jesus wén her'oot, dooh ta ti tado bä do hyb n'aa tahanäng doo. Dooh kuman ky n'aa tado bä sa hä tamaher'oot doo.

Jesus ramaso däk do panyyg n'aa hahÿÿh

47 Jesus ber'oot nä bä m', rakaja kån hajök do ta wë. Judas, ta ma matëg 12 hedoo do see paah, sa pooj jé tabana. Ti m' Jesus wë Judas bana. Ta tapa tsanetsub wät. Kedëng do ky n'aa né paawä tii. 48 Ti m' Jesus beanh ta hã:

—Judas, —näng mäh —matsanetsup doo me ÿÿh, Aj'y y Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Do maban'oo däk? —näng mä Jesus Judas hã.^b

49 Ti m' Jesus sii habok do rabahapäh bä m' hajök do rakarën ramasoo, raky hadoo ta hã:

—Makarën ër gadoo kuman me?

50 Ti m' Jesus sa hata see tekyyt mä P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do sa wahë n'aa heh'äät do karom. Ta nabuuj hub hënh hadäk do tagakyd hõm mäh. 51 Ti m' Jesus ky hadoo:

—Ti moo hado manäh —näng mäh.

Ti m' Jesus moo däng aj'y y rog hã. Has'oo däk mäh.

52 Ti m' P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do sa wahë n'aa hã, P'op Hagä Do tób n'aa hagã n'aa sa wahë n'aa hã, Judah buuj sa wahë n'aa hã na-ääj hë, Jesus ramaso däk hyb n'aa ta no n'aa han'aa do sa hã Jesus ky hadoo:

—Ër wahë n'aa wë h'y y kawereem do sa h'y y mahũũm n'aa bë ed'oo g'eeh ÿÿh, bë wén n'aa wë ÿÿ sën-jeer yt hã, boh yt hã? —näng mäh. 53 —P'op Hagä Do tób n'aa wahoo gó ÿ awäd had'y y hë bë sii. Dooh ënh ÿ bë maso bä tii bä ënh? —näng mäh. —Hÿÿ kä, taw'ääts hë —näng mäh. —ÿ hapäh, da hë né kä ÿ bë bahajaa. Da hë né hë Nesaa Do Yb mejũũ —näng mä Jesus.

Jesus Peed ky n'aa jejën do panyyg n'aa hahÿÿh

54 Ti m' ramaso däk Jesus, ti m' ramahũũm kån P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do sa wahë n'aa heh'äät do tób hënh kä. Peed bahõm sa jawén. Dawëë m' tagadäk. 55 Ti m' warahén ragahõ jat tëëg tób w'oo hã, ti m' rabehyy b'ëeh tëëg noo pa. Sa pa m' Peed bahyy häng. 56 Ti m' ÿÿnh, sa karom, bahapäh Peed tëëg bag hã m' tabahäng bä. Ti m' baad tabahëg'ääs ta hã. Ti m' taky hadoo:

—Hahÿ Jesus hata seeh —näng mäh.

57 Ti m' Peed ky n'aa jejën wät.

—Dooh ÿ hapëë bä ta ti aj'y y —näng mäh.

^b 22.48 Tsanetsup doo me Judas metëeh ta wób sa hã Jesus, ti né hë ramaso däk hyb n'aa.

⁵⁸Badah peej däg kä m', ta see baheg'ääs Peed hã, ti m' taky hadoo:

—Ta hata see né hē òm —näng mäh.

—Dooh. Dooh sa see ÿ do bä —näng mä Peed.

⁵⁹Badah peej däg kä m', sét oor tabahado däk bä m', ta see ky hadoo:

—Jesus ma matëg see né ti hÿÿh. Garirej buuj né ti hÿÿh —näng mäh.

⁶⁰Ti m' Peed ky hadoo:

—Dooh ÿ hapëë bä ta ti maher'oot doo —näng mäh.

Ti m' nyyw hë, taher'oot nä bä m', karaak ky ganã kãn, tabah'ÿÿ kãn. ⁶¹Ti m' Jesus ty kaw'òòd däk Peed wë. Tii bä m' Peed hyb n'aa newë däg kãn Jesus her'oot do paa ta hã kä: “Karaak bahÿÿh do pooj jé da ÿ maky n'aa jejën tamawoob nuu me.” Tii d' né paa kä m', Jesus her'oot do paa kä ta hã. ⁶²Ti m' Peed banyyh wahoo gó naa. Tak'ëp tabaód g'ëëd kãn mäh, taky n'aa jejën do hyb n'aa Jesus.

Jesus warahén rarejãã do panyyg n'aa hahÿÿh

⁶³Ti m', warahén Jesus hag'ääs do raky n'aa ejeets kãn mäh, rarejãã mä tak'ëp. ⁶⁴Ti m' raty maw'yyd däk, tanahapäh hyb n'aa. Ti m' rabahewyyh bä m' raky hadoo:

—Maher'ood mahapëë bä! Jaa mo haj'aa? —näk mäh.

⁶⁵Hajõng nä m' sa kyyh, raky n'aa rejãã doo.

Judah buuj sa wahë n'aa Jesus hã rake'aanh do panyyg n'aa hahÿÿh

⁶⁶Ti m', bãp paa m', rakata padëëk Judah buuj sa wahë n'aa hedoo doo, P'op Hagã Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do sa wahë n'aa, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk doo. Ti m' ramahüüm kãn Jesus sa wë, ⁶⁷ti m' raky hadoo:

—Mamaher'ood äã hã, òm Kristo, P'op Hagã Do H'yyb Däng Do mado bä —näk mäh.

Ti m' Jesus ky hadoo:

—Bë ÿ maher'ood bä paawã, dooh paawã ÿ bë ky dahé bä. ⁶⁸Bë ÿ eaaj bä, dooh bë ky gedag bä —näng mäh. ⁶⁹—Ti tahado né paawã, hÿ jawén Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Do asooh da P'op Hagã Doo, Sahõnh Sa Bahãnh Hado Do hub hënh, ta hã P'op Hagã Do weh'ëeh doo bä —näng mä Jesus.

⁷⁰Ti m' sahõnh hë kata däk do raky hadoo:

—Ōm mä P'op Hagä Do T'aah, a nooh? —näk mäh.
 Ti m' Jesus ky hadoo:
 —Bë né tii, ti tii d' her'oot. Baad ub ti bë kyyh —näng mäh.
⁷¹Ti m' raky hadoo:
 —Dooh hyb n'aa wät pé ta ky n'aa her'oot péh. Ta daaj né hē ti taky n'aa kaher'oot —näk mäh.

Pirato häd näng do wë Jesus ramahūūm kän do panyyg n'aa hahÿÿh
23 Ti m', sahōnh hē ajyy kata däk do ramahūūm kän Jesus
 Pirato häd näng do wë.^c ²Ti m' radu doo Jesus raky n'aa
 tapaa Pirato hä. Hahÿÿ da m' sa kyyh:

—Hahÿ ajyy h'yyb mahūūm Judah buuj, raky nadahé wät hyb
 n'aa sa wahë n'aa, Roma buuj. Tamoo ge'ÿÿm ranep'aak hyb n'aa
 Sesa hä ji hepak doo, Roma buuj sa wahë n'aa hä ji hepak doo. “ÿ
 Kristo, P'op Hagä Do H'yyb Däng Doo. Häj n'aa wahë n'aa ÿÿh”,
 näng mä ta kyyh —näk mä ta ti ajyy Pirato hä.

³Ti m' Pirato beanh Jesus hä:

—Ōm né Judah buuj sa wahë n'aa? —näng mäh.

Ti m' Jesus ky hadoo:

—ÿÿ. Tii d' né hē, maher'oot doo da né hē —näng mä Jesus.

⁴Ti m' P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'ooh do sa wahë n'aa
 hä, hajök do t'ī hēnh kat'aa do hä na-āāj mä Pirato ky hadoo:

—Dooh ÿ aw'yyt pé ta hä ta sām ÿ anoo péh —näng mä Pirato.

⁵Ti m' raky kah'ūūm Pirato hä:

—Sahōnh Judah häj n'aa bä, sa wahë n'aa wë rah'yy kawereem
 tan'oo bä tama metëek do hä. Garirej häj n'aa bä tadu doo tama
 metëek doo. Hÿÿ kä babä Jerusarēnh bä tama met'ëeg kän —näk
 mä sa kyyh.

Eróts häd näng do wë Jesus ramahūūm do panyyg n'aa hahÿÿh

⁶Garirej häj n'aa bä Jesus du doo paa tama metëek do Pirato ky
 n'aa napäh bä m', teaaj wät sa hä:

—Garirej häj n'aa babuuj ti hÿ aj'yy? —näng mäh.

⁷Ti m' Pirato ky n'aa napäh bä m' Jesus t'ī hēnh naa, tamejūū
 ramahūūm Eróts Ân-Tipas häd näng do wë, Garirej häj n'aa wahë
 n'aa tabadoo do hyb n'aa. Jerusarēnh panang bä Eróts bag'āās dó
 ti noo gó.

^c **23.1** Pirato häd näng doo, Roma buuj ta ti Judah häj n'aa bagä n'aa.

⁸Ti m' Eróts tsebee wät Jesus tahapäh bä. P'ooj né hě m' takarēn paawä m' Jesus tabahapäh. Ta ky n'aa napëë däk paa m' Jesus ky n'aa. Ti hyb n'aa m' takarēn paawä m' tabahag'ääs Jesus pahuunh doo. ⁹Ti m' Jesus ramanaa bä m', hajōng mä teaanh ta hä. Dooh m' Jesus ky gedag bä.^d ¹⁰Ti m' P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'ooh do sa wahë n'aa, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do na-ãäj hě, tak'ëp mä raky n'aa tapaa ta ky n'aa Eróts hä. ¹¹Ti m' Eróts, Eróts warahén n'aa sii hě m' raky n'aa ej'ees mäh, raky n'aa rejää mä Jesus. Ti m' radadäk ta hä saroor tak'ëp hanäm doo, sa wahë n'aa hedoo do saroor n'aa, raweh'ëeh doo gó m' raky n'aa manes'uunh hyb n'aa. Ti m' Jesus Eróts mejō hōm p'aa hēnh Pirato wë. ¹²Ti pooj jé m' Eróts Pirato daheeh ta majī dó m'. Ti noo gó kä m' ta najiis hado däg kän mäh.

¹³Ti m' Pirato mejūū P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'ooh do sa wahë n'aa, Judah buuj sa wahë n'aa, hajōk do na-ãäj rakataa hyb n'aa ta wë. ¹⁴Ti m' taky hadoo sa hä:

—Bë mana wät hahy aj'y y wë ȳy —näng mäh. —“Hahy aj'y y h'y yb mahūūm Judah buuj raky nadahé wät hyb n'aa sa wahë n'aa, Roma buuj”, bë nooh —näng mäh. —Baad ȳ beaaj wät bë matym gó ta ky n'aa bë her'oot doo. Dooh ȳ aw'yyt pé ta hä nesaa do bë her'oot doo. ¹⁵Ti hadoo né hě Eróts. Dooh taw'yyt pé nesaa do ta hä, ti hyb n'aa tamejūū p'aa hēnh ãã wë —näng mäh. —Dooh tamo haj'aa pé ta p'ãã dajëp péh. ¹⁶Ti hyb n'aa ȳ mejūū da rahewyyh hyb n'aa, ti jawén da ȳ eréd hōm tabahōm hyb n'aa —näng mä Pirato kyyh.

[¹⁷Pas-kowa noo gó né m' Pirato mahen'y y h radewëes do seeh, hajōk do retsëe doo.] ¹⁸Ti m' hajōk doo, séd hä m' raky hadoo, tak'ëp mä sa kyyh:

—Manaboh hy aj'y y. ãã karēn maberéd hōm Barabas häd näng doo —näk mä sa kyyh.

¹⁹Ragadahew'ëes doo gó m' tabagëet ta ti Barabas häd näng doo, Jerusarēnh panang bä Roma buuj sa hä tah'y y kawareem do hyb n'aa ta h'y yb hataa sa daheeh, ta see tadaj'ëep do hyb n'aa na-ãäj mäh. ²⁰Pirato karēn paawä taberéd hōm Jesus, ti hyb n'aa p'aa hēnh taky kah'ūūm sa hä. ²¹Ti m' rageëj bong:

—Mepëem däg! Mepëem däg! Mepëem däg! —näk mä hajōk do sa kyyh.

^d 23.9 Jesus wén ky ganadoo Eróts, j'ooj madäk doo me Eróts eaanh do hyb n'aa.

22 Ti m' tamawoob nuu me däg mä Pirato ky hadoo sa hä:
 —Héd n'aa? —näng mäh. —Dooh mo haj'aa kad'oo do tado
 bä —näng mäh. —Dooh ÿ aw'yyt pé ta hä ta p'ää dajëp péh. Ti
 hyb n'aa ÿ mejüü da rahewyyh hyb n'aa, ti jawén da ÿ eréd hõm
 tabahõm hyb n'aa —näng mä Pirato kyyh.

23 Ti m' raky kah'üüm Pirato hä. Tak'ëp rageëj bong, Jesus
 tabepëem hyb n'aa. Ti m' sa kyy me m' rahaja kân Pirato. 24 Ti
 hyb n'aa kä m' Pirato ban'oo kân rakarën doo da. 25 Tado nyyh mä
 Barabas, Jerusarënh panang bä Roma buuj sa wë tah'yy kawareem
 do hyb n'aa radawäts gëët do paah, ta see tadj'ëëp do paah. Ti né
 m' ti retsëe Pirato hä. Ti m' Pirato mejüü Jesus rabepëem däk b'aa
 hä, rakarën doo d' né hë m'.

Jesus rabepëem däk do panyyg n'aa hahÿÿh

26 Jesus warahén ramahüüm bä rabepëem hyb n'aa, ramaso däk
 mä aj'yy Simaw häd näng doo. Panang Sirené häd näng doo bä
 naa m' tii. Jerusarënh panang hënh tabajëë paawä. Ti m' warahén
 ramejüü mä tabes'oooh hyb n'aa b'aa Jesus rahepëem däk do b'aa
 n'aa. Ti m' ramejüü Jesus jawén tabahõm. 27 Hajök mä hah'üüm
 sa jawén. ÿÿj na-ääj mä ah'üüm sa sii. A'oot mäh. Sa h'yyb mä
 ragedyyk. Rah'yy ketón do ky n'aa m' ta tii. 28 Ti m' Jesus ty
 kaw'õöd däk sa wë, ti m' taky hadoo sa hä:

—ÿÿj, Jerusarënh buuj —näng mäh. —ÿ had'yyt nado bë p'ää
 ód. Bë daaj hë bë p'ää kaód, bë taah na-ääj hë bë p'ää ód, tak'ëp
 nesaa do bë wë hana do hyb n'aa. 29 Ti awät da ti noo gó hahÿÿ da
 d' bë kyyh: “Taw'ääts hë ÿÿj taah nanäng do hä, ÿÿj netaah do hä,
 ÿÿj nanebii do hä”, tak'ëp nesaa do taah enäh do rabahoop do hyb
 n'aa. 30 Ti noo gó Judah buuj raky hadoo da waëë hä: “Keréd hyy
 ää jó, nayyw hë ër dejëp hyb n'aa.” Wajapëm do hä raky hadoo
 da: “Ää jó wamii hyyh”,^e näk da. 31 Hahÿÿ da hä ÿ ran'oo bä, b'aa
 tsahë do hadoo do ÿÿh, nesaa do nahanäng doo, ta bahãnh da ti
 P'op Hagä Do bad'oo sa hä, b'aa hawoonh do hadoo, hajõng nesaa
 sa hä hanäng doo. Sahõnh hë haoj jëng do hadoo sa hä —näng
 mä Jesus ÿÿj sa hä.

32 Pawóp hë ajyy moo nesaa do ramahüüm, Jesus sii
 rabepëem padëek hyb n'aa sa moo p'ää. 33 Ti m' rakajaa

^e 23.30 P'op Hagä Do ky n'aa rod pooj jé hawät doo, Osejas häd näng do erih do hä Jesus ky
 däng. Osejas 10.8 hä takerii däk tii.

Ji Nu Gabóg K'yy ramaneëenh doo bä. Ti m' rabepëem däk Jesus b'aa kajatsëk do hä kä. B'aa kajatsëk do wób hä rabepëem padëek moo nesaa do Jesus pa. Ta hub hënh ta see hahäng, s'yÿ hënh ta see hahäng.

³⁴ [Ti m' Jesus ky hadoo:

—Ee, —näng mäh —mamabaan sa hä hahÿ nesaa doo, hä ÿ ramoo bok doo. Dooh rah'yy genä bä ramoo bok do hä^f —näng mä Jesus.]

Ti m' warahén ramoo bong ramas'uunh doo, rabahapäh hyb n'aa ta saroor uuh wë ym doo.

³⁵ Hajök do rabaheg'ääs bä m', Judah buuj sa wahë n'aa raky n'aa ej'ees mäh, rakawew'aam mä Jesus. Hahÿÿ da m' sa kyyh:

—Ta wób ted'ëep —näk mäh. —Taw'ääts hë ta daaj hë taked'ëep Kristo, P'op Hagä Do H'yyb Däng Doo, P'op Hagä Do asëew hõm do tado bä? —näk mä sa kyyh.

³⁶ Ti ky hadoo né hë m' warahén ënh. Ramenoo ta hä uwa s'ëeb oow, ramanes'uunh do heen n'aa. ³⁷ Ti m' raky hadoo:

—A daaj hë kedëeb, Judah buuj sa wahë n'aa mado bä! —näk mä sa kyyh.

³⁸ P'op, ta nu gad'oo pong jé m', warahén rabepëem däk kerih doo. Hahÿÿ da m' kerih do hä: “Judah buuj sa wahë n'aa hahÿÿh”, näng mä kerih do hä.

³⁹ Ti m' moo nesaa do see Jesus pa hahäng do ky n'aa rejää mä Jesus. Hahÿÿ da m' taky n'aa ej'ees:

—Õm Kristo, P'op Hagä Do H'yyb Däng Do õm? Ti bä, a daaj hë kedëeb, ää na-ääj né hë! —näng mä ta kyyh.

⁴⁰ Ti m' ta see ky geäm wät:

—Dooh P'op Hagä Do majeÿÿm bä? Õm na-ääj né da dajëp ta nemuun —näng mä ta hä. ⁴¹ —Taw'ääts hë ti ää radej'ëep, nesaa do ää moo bok do hyb n'aa —näng mäh. —Hahÿ aj'yy dooh nesaa pé tamo haj'aa —näng mä ta hä.

⁴² Ti m' Jesus hä kä taky hadoo:

—Mahyb n'aa es'ee ÿÿh, mabag'ääs doo hënh, hÿ pong jé makajaa bä —näng mäh.

⁴³ Ti m' Jesus ky hadoo ta hä:

—Né hup ÿ né hë hahÿ a hä ÿ her'oot doo: Badah mabasëek da si ÿÿ hÿ pong jé, P'op Hagä Do wë —näng mä Jesus.

^f 23.34 Dooh rah'yy genä P'op Hagä Do T'aah tado bä ti radaj'ëep doo.

Jesus dajëp do panyyg n'aa hahÿÿh

44Wasyg däk mä ti nuuj jé. Ti m' ta bag badoo wät, badagyb däk mä badäk hahÿÿ hä. Jããm hë tug bä tabawag däk p'aa hënh.

45DooH m' papÿÿj bag wät péh. Tii bä m', P'op Hagä Do tób n'aa t'öp ta gó noo gatsë hebaan do kas'ëed hyng mäh. 46Tii bä m' tak'ëp mä Jesus geëej wät:

—Ee, —näng mäh —a moo gó ÿ banoo hëp ÿ tym —näng mäh. Ti m' ta ti taky hadoo bä m', tadajëb kãn mäh.

47Ti m' sahõnh hë ta ti warahén sa wahë n'aa hapäh bä m', P'op Hagä Do hä taj'aa etsëe kãn. Hahÿÿ d' mä ta kyyh:

—Te hub né hë, —näng mäh —baad hadoo do né paa ti hÿ aj'yy —näng mäh.

48Ti m' hajök doo, kepëem do heg'ããs doo, sahõnh hë ta ti rabahapäh bä m', sa h'yyb ragedyyk rabajëk, rah'yy ketón do heen n'aa. 49Dawëe naa m' Jesus najiis rabaheg'ããs. Sa mahang mä ab'ëeh mä ÿÿj Garirej häj n'aa bä naa, Jesus hataa paah.

Jesus radakä jëng do pä gó panyyg n'aa hahÿÿh

50-51Ti awät mä aj'yy ky enyym doo, P'op Hagä Do karën doo da hawät doo, Judah häj n'aa, panang Arimatsija häd näng doo bä naa. Joséh mä ta häd. Tagada né hë m' P'op Hagä Do bag'ããs do du däk. Judah buuj sa wahë n'aa see né paawä m' tii, dooh m' ta h'yyb hedo bä sa sii, Jesus hä rabad'oo do hä. 52Ti m' ti Joséh bahõm Pirato wë, Jesus kamag n'aa tabetsëe hyb n'aa. 53Ti m' tabado hyy kãn Jesus kamag n'aa, ti m' tahabën däk mä pãän hawak doo me rino häd näng do s'ëeb. Ti m' tadasuun jëng pä gabaho doo gó, kamag hood n'aa ragagots däk doo gó. Papuuj mä ta ti kamag hood. 54Saab pooj jé m' ti ta tii. Saab pooj jé né hë m' ta ti Judah buuj rabahenyww hõm, Saab hä rakamehehäk hyb n'aa. Tüüh däg mä papÿÿj. Edaa däk Saab du däk doo.^s

55ÿÿj Garirej häj n'aa bä naa, Jesus had'aa do paah, rabahõm Joséh jawén. Rahapäh mä gabaho doo. Rahapäh mä na-ããj hë ragadakä jëng do Jesus kamag n'aa. 56Ti m' rabajëk myyj hënh. Ti m' rabenyww däk bag'aad, buu benyym do bëeh, Jesus kamag n'aa hahog pan'aa m'. Rabenyww däk do rabahajaa bä m', Saab däg mäh. Ti hyb n'aa ragada mä Saab tabëej hõm hyb n'aa, Mosees ky n'aa jaw'yyk mejüü doo da.

^s 23.54 Judah buuj sa hä, papÿÿj badëe hyng do jawén paa bä Saab du däg däk.

Jesus ganä wät do panyyg n'aa hahÿÿh

24 Ti m' bap paah, met'uuh hä, ÿÿj rabahöm kän pä gabaho doo hënh, Jesus kamag n'aa radasuun jëng hënh. Buu benyym do renyyw däk do paa ramahüüm. ² Kepëed höm mä pä gabaho do ty gatsë paah, rakajaa bä. ³ Ti m' rabajëë p'ëë ta gó. Dooh m' tii bä Jesus kamag n'aa. ⁴ Rahyb n'aa newë b'ëëh bä m', nanyw hë kasee sa pa pawóp hë ajyy. Gabarëëh mä sa saroor, hawyp do gabarëëh doo da. ⁵ Tak'ëp mä ÿÿj rah'yyb e'ÿÿm bong. Ti hyb n'aa, tüü rabehyy b'ëëh. Ti m' ääs raky hadoo sa hä:

—Hëd n'aa hawät do bë esoos dejëp do mahang? —näk mäh. ⁶ —Dooh wäd bä. Ganä wät! Dooh bë hyb n'aa es'ee wäd bë hä taher'oot do Garirej häj n'aa bä? ⁷ Hahÿÿ d' paa ta kyyh bë hä: “Ran'oo däk da Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Do nesaa do moo heb'ook do sa moo gó, rabepëëm däk hyb n'aa. Tamawoob däg bä kä ta äh, ganä wät da p'aa hënh”, näng bë hä —näk mä ääs kyyh sa hä.

⁸ Ti m' rahyb n'aa es'ee kän Jesus her'oot do paa kä. ⁹ Ti m' rabajëk, 11 hedoo do Jesus mejüü do hä, ta wób na-ääj hä, rapanäk hyb n'aa. ¹⁰ Marija Madarën, Jowän, Marija Tsijaag ÿÿn, ÿÿj wób mä na-ääj hë m', ti panäk do sa hä. ¹¹ Dooh m' Jesus ma matëg raky dahé bä. Daap hë red'oo mä ti ÿÿj rahe'oot doo. ¹² Ti hadoo né hë m', Peed as'ëëg gëet, ti m' waj'aa höm Jesus kamag n'aa hood gadäk hënh. Gabaho do taged'ääs bä m', jääm né hë m' pään hawak do rino häd näng do s'ëëb tahapäh. Ti m' tabajëng. Tahyb n'aa newëë mä ta tii.

Pawóp hë ajyy hä Jesus kasee do panyyg n'aa hahÿÿh

¹³ Ti noo gó né hë, pawóp hë Jesus ma matëg wób rabahöm panang Emaus häd näng doo hënh. Dawëë péj tii, Jerusarënh bä naa. ¹⁴ Ramahöm me rahe'oot mä Jesus dajëp do ky n'aa. ¹⁵ Ti bahänh mä Jesus kataa sa hä. Sa sii m' tabahöm. ¹⁶ Dooh m' rah'yy genä bä Jesus tado bä, P'op Hagä Do an'oo bä. ¹⁷ Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

—H'ëed ti bë her'oot? —näng mäh.

Ti m' rabayyw b'ëëh dó. Rahyb n'aa tón mäh. ¹⁸ Ti m' sa seeh, Kerew-Pas häd näng do ky hadoo:

—Jääm né hë öm Jerusarënh bä heg'ääs do ky n'aa nanapäh do t'ïi hënh hawäd wät doo? —näng mä ta kyyh.

¹⁹ —H'ëed ky n'aa? —näng mä Jesus.

—Nasaréh buuj, Jesus häd näng do ky n'aa —näk mäh. —P'op Hagä Do ky n'aa rod né tii. Tak'ëp ta hejój gó tama metëëk, tapehuunh na-ääj hē. Baad ub ti P'op Hagä Do matym gó. Baad ub na-ääj hē ta wób sa matym gó —näk mäh. ²⁰—Tii bä P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'ooh do sa wahë n'aa, ër wahë n'aa wób na-ääj hē, raban'oo kãn Roma buuj sa moo gó, radaj'ëep hyb n'aa. Tii bä rabepëëm däk b'aa hä —näk mäh. ²¹—Kristo, ër majiï moo gó naa ëër, Isaraéw buuj ted'ëep do paawä, ää ed'oo. Tamawoob däg mä ta äh tadajëp —näk mäh. ²²—Ti anäng nä ta ky n'aa —näk mäh. —Bäp paa yÿj wób, ää h'yyb hataa, rabeboo nä Jesus kamag n'aa hood hēnh. Ää h'yyb gabedo bong ran'oo bä. ²³Dooch wäd mä ta kamag n'aa ta gó, sa nooh. Ääs kas'ee bong mä sa hä, sa nooh. Jesus mä ganä wät ääs her'ood bä, yÿj sa nooh. ²⁴Tii bä ää wób rawaj'aah rabaheg'ääs hyb n'aa. Se hub né hē m' yÿj sa kyyh. Dooch wäd mä Jesus kamag n'aa tii bä. Dooch né hē m' rahapëë bä Jesus —näk mä ajyy kyyh.

²⁵Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

—H'yy gatamah bëeh! —näng mäh. —Nayyw hē nado bë ky daheeh sahõnh hē P'op Hagä Do ky n'aa rod raheer'oot do paah —näng mäh. ²⁶—Kristo, P'op Hagä Do H'yyb Däng Do ahoop do pan'aa né hē sahõnh hē ta tii, hÿ pong jé, raweh'ëeh hēnh, tabasëek do pooj jé. Baad né hē P'op Hagä Do ky n'aa rod rerii bong paa ta tii —näng mä Jesus sa hä.

²⁷Ti m' Jesus ma met'ëëg wät mä sa hä sahõnh hē ta ky n'aa, P'op Hagä Do kyy kerih do hä hanäng doo. Mosees erii wät do hä tadu doo ta ky n'aa tama metëëk doo. Sahõnh hē P'op Hagä Do ky n'aa rod rerii bong do ta ky n'aa, Jesus her'oot né m' tii kä.

²⁸Ti m' edaa däk mä panang Emaus häd näng doo. Panang bahãnh mä Jesus kateb'ëës. ²⁹Ti m' tak'ëp rabetsëë sa pa tabaym hyb n'aa, tüüh däg do hyb n'aa papÿÿj. Badajuu däk mäh. Ti m' Jesus bahõm kãn sa sii. Sa pa m' tabayyw kãn. ³⁰Rabehyy t'oonh bä kä rabawa hyb n'aa kä, Jesus bado däk pãw, ti m' P'op Hagä Do hä taky n'aa etsëë ta hyb n'aa, ti m' taganabäh hõm, ti m' tabanoo sa hä kä. ³¹Tii bä kä m', rah'yy kadaw'uuh Jesus hä. Rah'yy kadawuung sii hē m' Jesus dawuh.

³²Ti m' sa daaj hē rakaner'oot. Ti m' raky hadoo:

—Mahapäh né hē, ti baad ër h'yyb tym tsebé do hadoo ër sii taber'oot bä, P'op Hagä Do kyy kerih do hä ër tamaher'oot bä ër mana me —näk mä sa kyyh.

³³Ti m' nanyw hē kā rabajēē kăn Jerusarēnh hēnh, 11 hedoo do Jesus ma matēg, ta wób na-āāj hē rakata padēēk bā. Rakajaa bā kā m', kata b'ēēh do raky hadoo sa hā:

³⁴—Se hub né hē. Ganā wāt né hē ēr Wahē N'aa! —nāk sa kyyh. —Simaw hā takas'ee wāt! —nāk mā kata b'ēēh do sa kyyh.

³⁵Ti m', panang Emaus hād nāng doo hēnh naa han'aa do rabaher'oot sa hā nyy da Jesus kasee sa hā ta tyw n'aa ramahōm me, nyy da rah'yy kadaw'uuh ta hā pāw taganebēēh bā.

³⁶Tii bā kā m', rabaher'oot nā bā m', Jesus ganā g'ēēd kăn mā sa mahang. Ti m' takedēng sa hā:

—Taw'āāts hē bē P'op Hagā Do h'yyb en'yyim —nāng mäh.

³⁷Ti m' tak'ēp rabeŷŷm bong. H'yy gabedo bong mäh. Maēts red'oo mäh. ³⁸Ti m' Jesus ky hadoo sa hā:

—Hēd n'aa bē beŷŷm? —nāng mäh. —Hēd n'aa bē panyyg ky nadaheeh hahŷ bē hapäh do hā? —nāng mäh. ³⁹—Bē hegāā moh ŷŷ, tsym ŷŷ, atapuwa tyw n'aa paah. ŷ né ti hŷŷh. Maēs ŷ nado ti hŷŷh. Bē mep'aa hā ŷŷ, maēts nado ŷŷh, bē bahapäh hyb n'aa. Maēts dooh ta dab nyy bā, dooh ta k'yy nyy bā, baad bē hapäh do ŷŷh —nāng mā Jesus sa hā.

⁴⁰Ti m' tametā dāg kăn mā sa hā ta mooh, ta tsyym. ⁴¹Dooch m' raky dahé nā bā, tak'ēp rah'yyb tsebé do hyb n'aa, tak'ēp rah'yyb meuunh do hyb n'aa. Ti hyb n'aa Jesus ky hadoo sa hā:

—Ti anyy ji awa péh? —nāng mäh.

⁴²Ti m' rabanoo tah'ŷŷb dab. ⁴³Ti m' tabawēē kăn sa matym gó.

⁴⁴Ti m' taky hadoo sa hā:

—Bē mahang ŷ bawāt nā bā, ŷ dajēp do pooj jé, “Kametā dāk da hā ŷ sahōnh hē kēh ŷ n'aa Mosees erii wāt do paah, P'op Hagā Do ky n'aa rod rerii bong do paah, Saaw-Mo hā kerih do na-āāj hē”, bē ŷ maher'ood bong paah —nāng mäh.

⁴⁵Ti m' rah'yy genā padēēk P'op Hagā Do kyy kerih do hā, Jesus an'oo bā. ⁴⁶Ti m' taky hadoo ēnh sa hā:

—Hahŷŷ da P'op Hagā Do kyy kerih do kēh ŷ n'aa: Kristo, P'op Hagā Do H'yyb Dāng Doo, ahoop né da dajēb. Ta jawén kā da, tamawoob hē ta āh tabado dāk bā, taganā wāt da p'aa hēnh.

⁴⁷Kristo ky gabuuj sahōnh hē hāj n'aa babuuj sa hā rabaher'ood hōm da hahŷ ky n'aa: P'op Hagā Do awug hōm da sahōnh hē nesaa do ji moo wāt do paah, ta hā ji h'yy kawareem bā. Jerusarēnh bā naa da radu doo raheer'ood hōm doo —nāng mā Jesus.

⁴⁸Ti m' taky hadoo ēnh:

—Bě hapäh sahõnh hě ta ti nesaa do ỹ ahoop doo, ỹ dajëp doo, ỹ ganä wät doo, ti hyb n'aa ỹ karën bë baher'oot ta ti kěh ỹ n'aa ta wób sa hã —näng mäh. ⁴⁹—Ỹ mejũũ da bë wě P'op Hagä Do Sahee, Ee ky n'aa enooh doo —näng mäh. —Ti hyb n'aa bë ayyw dó Jerusarēnh bä, bë gado dāk bä kā p'op naa P'op Hagä Do Sahee hejój —näng mä Jesus.

Hỹ pong hēnh Jesus basēek do ky n'aa hahỹyh

⁵⁰Ti m' ta ma matëg Jesus mahũũm kãn panang bahãnh, panang Betanija häd näng doo hēnh. Ti m', p'op ta moo tagadabë sēek, ti m' taky n'aa edëe bong sa hã. P'op Hagä Do hã taky n'aa etsēe sa hyb n'aa. ⁵¹Ta ky n'aa edëng bä m', P'op Hagä Do masäg kãn hỹ pong jé. ⁵²Ti m', sa taron nu paa me m' ta ma matëg ramehyy b'ëeh, Jesus raweh'ëeh do ky n'aa, Jesus hã raj'aa etsë hyb n'aa. Ti m' tak'ëp rah'yy gadejah doo gó m', rah'yyb tsebé doo gó m' rabajëk. ⁵³P'op Hagä Do tób n'aa bä m' P'op Hagä Do hã raj'aa etsëe had'yyt hě m'. Jããm hě kā hahỹ Jesus panyyg.